

W. Randmets

Mõrto Metsamõisas

Kriminaalromaan

1937

Kirjastus O.Ü. „Kaja“ väljaanne, Tallinnas.

Kummaline palve.

Polnud enam kahtlust, et olin eksinud. Umberringi piiras mind tihe mets. Ma seisin umbes paarikümne ruutmeetri suurusel lagedal kingul ja mõtisklesin oma seisukorra üle.

Hm, kuhu poole minna? Wasakule või paremale? Igal pool oli mets ühesuguselt tihe, pöösaste ja maas wedelewate okste tõttu kohati isegi läbipääsmatu. Juba terve tunni olin pidanud ronima üle kändude ja roigaste, otsides väljapääsu. Ahtlasi kirudes oma jahiindu, mis oli süüdi minu praeguses seisukorras. Kõik oli juhtunud järgmiselt:

Olime täna hommikul tulnud kolmekesi jahile: mina, minu sõber ja kolleeg Priit Alasoo ja tema isa Zuhan, kelle nägusas talus me weetsime oma suwepuhkust.

Mina ja Priit, töötanud terve talwe adwokaatidena kõige wanema ja tuntuma adwokaadi kontoris, — Priit ajas pangaasju, kuna minule kuulusid ülikooli asjad, mida oli õige rohkesti, — wajasime tõesti puhkust, mis juhiks meie mõtted eemale rohelise kalewiga kaetud lauast. Oma puhkepäewad meie kasutasime kalastamiseks ja jahipüüfuga metsas ümberluusimiseks. Ka täna olime tulnud kolmekesi jahile. Aga kuna meil alati oli hea jahionn, siis tänane päew osutus erandiks, kuigi olime tulnud metsa juba hommikul wana. Usaldades oma orienteerumiswõimet, eemaldusin teistest ja eksisin...

Kõige halwem oli, et hakkas juba hämaiduma. Kui ma ei tahtnud ööd weeta lagedal metsa all, siis pidin ruttu leidma mõne elamu.

Siin kohal pean märkima, et ma ei kuulu nende inimeste hulka, kes armastawad kaua kaalutleda, sest olen weendunud intuitsiooni ettenägelikkuses ja eksimatuses. Seepärast ma pöördusingi hea õnne peale paremale. Edasiminekel polnud just kerge. Pidin ronima üle leherisu, mis mädanes maas, ja kaitsma kätega nägu terawate okste eest. Ilm aga muutus üha pimedamaks, sest kell oli juba kümme läbi. Umbes tunnipikkuse käimise järele jõudsin mingisugusele teerajale. See teerada wiis lagendikule, mille keskel asetses suur kaherõdne elamu. Nüüd teadsin, et olin tulnud väga kaugele Zuhan Alasoo talust: mu ees seisis endine riigimõis. Siin saan kindlasti peawarju, mõtlefin ja olin rõõmus, et olin usaldanud intuitsiooni.

Kui jõudsin mõisale lähemale, kostis koerte wihane haukumine. Üheski

neist aga ei ilmunud mu teele, arvatavasti nad olid päeval ketis ja alles öösi, kui elanikud juba magasid, said tagasi oma vabaduse.

Maja aknad olid walgustatud, kuid wäljas ma ei silmanud kedagi. Astusin paariastmelisest kivitrepist üles, mis wiis laia, kahepoolega ukse juurde, ja kõlistasin kella uksepiidal. Majas jäi kõik vaikseks. Kõlistasin uuesti, seekord pikemalt.

Nüüd kuulusid seest sammude kombineeritud ja madal hääle, mis kuulus tulewat nagu keldrist, küsis:

„Kes on?“

Püüdsin oma häälele anda võimalikult usaldustäratavamalt kõla, kui seletasin, et olen see ja see, elan seal ja seal, olen eksinud ja palun õõmaja. Alles lõpetanud, kuulsin teispool uft meest nohisemat: ta nähtavasti mõtles minu sõnade üle järele. Siis kriukkus mõti lukuaukus, üks awanes praokile ja ukseprao wahelt ilmus nähtawale ebaloosulikul suur, hallide juuste ja uurivate silmadega wanamehe pea. Silmitsenud mind tükk aega umbusklikult, filmade pilkudes ja ninasõrmete laienedes, ta tõukas ukse pärani lahti ja lastis mu sisse.

Seisin kitsas pikas koridoris, mille kummaski seinas olid peaaegu ühtemoodi ukseid, ainult selle wahega, et wafakus seinas olewad ukseid olid wäritud pruuniks, paremas seinas olewad aga walgeks. Koridori lõpus wiis trepp teisele korrale. Ruumi walgustas laes rippunud õlilamp.

„Palun järgnege mulle!“ ütles wanamees ja hakkas minema trepi poole.

Rõndides tema taga, mul oli teda hea silmitseda. Ta oli lühike, ettepoole kooldunud õlgade ja pikkade kätega. Ta sammud olid lühikesed ja kobawad.

Tõusime trepist üles ja pöördusime paremale: olime koridoris, mis sarnles eelmisega.

„Palun oodake üks hetk,“ ütles wanamees ja kadus teise ukse taha paremale, arwates trepi nurgast.

Loetusin seljaga wastu seina ja jäin ootama. Mu waade oli suunatud wastasseinas olewale uksele, mille wafkääpide läikis pimestawalt.

Korraga märkas, et see kääpide liikus: keegi, kes wiibis teispool uft, surus selle ettewaatlikult alla, et awada uft. Jäin uudishimulikult waatama. Üks awanes niipalju, et sealt oleks mahtunud inimene läbi pugema. Ja siis pistiski ukse wahelt keegi naine pea wälja. Kuid mul polnud võimalik silmitseda seda pead tähelepanelikumalt, sest waewalt oli naine mind näinud, kui ta tõmbas ukse ruttu kinni, nagu kawatseks ta end minu eest peita. Kuulsin, kuis mõti kriukkus lukus: üks lukustati. Siis polnud enam kuulda ei kihku ega kähku.

Seisin üllatunult kohal. Aga mul ei jatkunud aega pikemalt järele mõelda selle wäikese wahetuhtumi üle, sest wanamees, kes oli mu jätnud siia ootama, tuli tagasi.

Nüüd ta wiis mu suurde ruumi, mis oli saalikujuliselt ehitatud, kuid elutoana sisustatud. Kolme kõrget akent warjasid rohelistes maani ulatunud kardinaid. Mõõbliks oli siin paar sohwat, punase polstriga ülelöödud toolid, flauer ja kess tuba masfiivne ümmargune laud.

Selle laua ümber istusid neli inimest: kaks meest ja kaks naist.

Wanamees, kes osutus teenriks, nagu ma tema käitumisest aru sain, lahkus sõnatult.

Esitlesin end ja rääkisin oma loo metsas ümberhulkumisest.

Üks meestest, intelligentsete näojoontega ja haruldaselt kahwatu jumega, kes poolenisti lamas oma tugitoolis, selja taga toeks kaks sulgpataja, tutmustas end mõisaomanik Urwi Järwlo'na ja lühas juurde, et minu külastäik walmistawat neile ainult rõõmu. Nad olewatki istunud kogu õhtu omawahel, tundes igawust. Sedasama kinnitas ka tema naine, aastatelt umbes neljakümne wiie, hästi säilinud nõtke keha ja owaalse õrna näoga, millest waatasid kaks warjundrikast filma. Mustad juuksed ümbritsesid seda aristokraatset nägu kauni raamina. Teine naistest, umbes kaheksateisikümneaastane, kastanpruunide juuste ja tumepunase kaunilõikelise juuga, oli mõisaomaniku tütar Karin. Neljas lauasisuja oli mõisawalitseja Jaak Salu, tugew ja turjakas atleeditüüp, punaste juuste ja karwaste, sooneliste töömehe kätega. Mind paluti istuda lauda ja lahke proua tahtis serweerida mulle õhtusööki. Mina aga ei tahtnud tema wastutulelikkust kasutada ja seepärast ütlesin sellest tänuga ära.

Istusime, waatlesime üksteist ja püüdsime leida sobiwat kõneainet. Kuid see polnud nii lihtne. Westlus ei edenunud, ükskõik, millest me ka ei rääkinud. Mulle torkas silma, et kõik toasolijad olid kuidagi erutatud, ehkki nad katsusid seda minu eest warjata. Mõisaomaniku pilk, mis lähemal waatlemisel osutus palawikuhaikeks, rändas rahutult toas ringi, nagu midagi otsides. Tga wäiksema kui tuulepuhangu juures, mis lõgistas aknaid, mees wõpatas ja kobas käega oma laupa. Ta naine Sigrid ja ta tütar jälgisid teda murelikkude pilkudega. Walitseja Salu oli toetanud oma tšiseda pea käele ja piilus altkulmu ühe otsast teise otsa.

Wiimaks tekkisid juba pikad ja piinlikud pausid, ja et sellest seisukorrast pääseda, ma amaldasin soowi heita puhkama. Mulle anti tuba maja pörmal tiival, teisel korral, afnaga õue.

Wanamehest-teener, kes wiis mu sinna, süütas laual olewa lambi. Punane walgus wajus laiali ja muutus nirkades suitsutaoliseks uduks. Tuba oli wäike ja puhhas ja arwatawasti kasutati teda meessoost külaliste wastuwõtmiseks, kes peatusid siin pikemat aega. Akna all asetsees kirjutuslaud, ühes seinas oli diiwan, teises woodi ühele, kesk tuba seisis ümar laud, millel waas lilledega. Ükse kõrwal nurgas seisis riidekap ja akna kõrwal nurgas tualettlaud owaalse peegluga. Pörandat kattis pakis must waip ja seinetel rippusid mõned pildid. Lundsini ära mõned reproduktsioonid Böcklinilt.

Waadanud järele, kas pesunõus on wett ja kas akna on suletud, wanamees pöördus minu poole:

„Loodan, et weedate õõ hästi, härra...“

„Kindlasti,“ wastasin ja asetasin jahipüüsi ning pauna nirkka.

„Head õõd siis, härra.“

„Head õõd!“

Wanamees läks ukse poole, kuid pöördus ümber ja ütles kõhklewalt:

„Ah-ja, mul oleks teile üks palwe...“

„Palun!“ Waatasin huritatult wanameest. Ta silmad olid pilukile, laup tõmbunud kipra ja huuled liikusid. Tal oli raske rääkida.

„Millega mõiksin olla teile kasulik?“ julgustasin teda.
 „Tahtsin . . . tahtsin paluda, et teie ei awaks öösi akent,“ ütles ta kõhklewalt.

„Et ma ei awaks öösi akent?“

„Jah.“

„Aga miks, kui tohin küsida?“

Jälle oli wanamees nõutuses, ilmset tal oli raske selle teema üle rääkida. Wiimaks ta ütles:

„See pole kasulik selle maja elanikele, härra . . .“

„Kuidas tuleb sellest aru saada?“ küsisin, sest wanamehe kummaline palve ja käitumine olid minus äratanud humi.

Wanamees piilus mind jälle uurivalt, siis ütles:

„Dine õhk, mis tungib sisse, võib kahjustada härra Järwlo terwist. Nagu teie isegi ehk panite tähele, pole tema terwisega kõik korras.“

Ma olin pannud seda loomulikult tähele, aga ma imestasin, miks wanamees oli walinud minu uudishimu rahuldamiseks nii lapsiku ja käega-katsutawa wale. Esiteks polnud ööd praegu üldse külmad ja teiseks ei maganud selles toas mitte mõisaomanik Järwlo, waid mina. Kui külm õhk pidi kahjustama kellegi terwist, siis kahtlematult minu oma. Aga kuna oli näha, et wanamees kangekaelselt keeldus awaldamast tõelist põhjust, siis ma otjustasin talle jätta mulje, nagu oleksin ma uskunud tema wale.

„Hea küll, siis ma ei awa akent,“ ütlesin hooletult.

See mõjus wanamehele rahustawalt. Ta kummardas ja ütles:

„Meie kõik oleme teile selle eest wäga tänulikud.“

Ja enne weel, kui ma sain midagi wastata, ta ruttas uuesti wälja. Mõni sekund kõmased weel ta sammud tühjas koridoris, siis walitset wäljus. Wäljas oli tõusnud tuul. Ta kõhises akna taga nagu wihane laine.

Mõrw.

Dles tublisti wäsinud, ma riietusin lahti, kustutasin tule ja heisin woodisise. Wäljas oli wahepeal hakanud sadama wihma: aknaklaasid põrisesid trummidena, toas walitset pilkane pimedus. Lõmbasin waiba lõuani, sulgesin filmad ja uinusin.

Ma ei tea, mis kell wõis olla, kui ärkasin. Mul oli tunne, nagu oleks keegi käskinud mind ärgata. Niisuguseid asju on minuga juhtunud ka waremini. Alateadwuse sügawuses, kuhu ei küüni psühholoogide uuriv pilk, peitub mingi keeruline mehhanism, midagi kuuenda meele taolist, mis teatud olukordades hakkab funktsioneerima.

Alwasin filmad, tuba oli endiselt pime, ma ei näinud muud, kui musta pimedust. Wihmasadu oli wahepeal lakanud, sest aknaklaasid ei põrisesid enam.

Kamasin selili, pea wajunud sügawale patja, liigutamata. Mispärast? Ma ei tea isegi. Mul polnud mingit teadlikku kawatsust säilitada magawa inimese rahulikku olekut. Ei, ma ei mõelnud sellele, ma ei mõelnud mitte millelegi, — see miski minu alateadwuses, mis oli minu äratanud, mõtles minu eest, käskis mul püsida rahulikuna, et mitte anda märku oma ärka-

mõnest kellelegi. Ja niipea, kui mu teadmusse oli saabunud elektrifädemena mõte, et keegi on siin toas, ma hakkasin juba teotsema teadlikult. Hingasin endiselt korrapäraselt ja pikaldaselt, ning olin walwel.

Pool minutit möödus täielikus vaikuses, ma ei kuulnud muud kui oma were kiiret wafardamist meeletuhtades. Siis miski liikus, — liikus aeglaselt ja kindlusetult, nagu kobades. See oli katkendlik heli, nagu tekitawad seda hiilijad sammud. Keegi seisis teispool seina ääres ja lähenes minu woodile...

Surusin hambad kokku ja püüdsin jääda endiselt rahulikult, sest tahtsin näha, mis kawatsusega hiiliti dõsi minu toas ringi. Sammud lähenesid ja lähenesid, wiimaks peatusid: tulija oli jõudnud minu woodi juurde. Kuulsin ta kiiret, wissiwat hingamist ja järelbasin, et ta oli õige erutatud. Siis ta hiilis uuesti minema, ukse poole. Parajasti, kui ta awas ettewaatlikult ukse, ma hüppasin woodist ja karjusin:

„Pidage!“

Uga mu õine külaline ei mõelnudki seda teha: üks langes paukudes kinni ja ruttawad sammud müdisesid üle koridori. Kuid ka mina ei wiitunud. Käsitaudu kobades, tõugates ümber toa keskel oleva wäikese laua, samuti selle ees oleva tooli, jõudsin ukseni, kiskusin selle lahti ja olin koridoris. Koridor oli walgustatud laes rippuwast lambist. Mu silmad polnud hariunud heleda walgusega, pidin nad hetkeks sulgema. Kui awasin nad uuesti ja waatasin ümber, oli koridor tühi. Inimene, kes oli kolanud mu toas, oli osawalt põgenenud.

Jõudsin otjusele, et polnud mõtet minna põgenikku taga ajama. Maja oli mulle wõõras ja kolades poolalasti dõsi koridoris ringi, oleksin wõinud sattuda piinlikku seisukorda majaanike ees, kui nad oleksid mind kohanud. Käskin tuppä tagasi ja süütasin tule, tahtes jõuda selgusele, kas õine külaline on puutunud minu asju.

Ei, kõik oli korras. Mu kuub ja püksid olid seal, kuhu ma olin nad asetanud, ka mu püssi ja pauna ei oldud liigutatud.

Hm, aga mis oli põhjustanud siis selle külasäigu? Rahjatesin, et unustasin ukse lukustamata. Kui üks oleks olnud lukus, poleks mul awatawasti mitte olnud tarwis seista nüüd dõriietes kesk tuba ja waewata oma pead. Ma ei uskunud, et mu tundmatu külaline oleks hakanud ust lahti muukima, pealegi kui tal polnud kawatsust siit midagi kaasa wõtta.

Kõike seda mõeldes istusin woodiserwale. Seal mu pilk peatus korraga pörandal ja ma hüppasin uuesti püsti. Diiwani ees lamas mingisugune nõör, mida siin enne ei olnud. Wõtsin ta üles. See oli peenest, mitmest kiust kokkupõimitud siidnõõrist filmus. Usetasin kae filmusesse ja tõmbasin nõõrist: filmus jooksis wäga libedasti kokku. Tähendab, mu tundmatu külaline oli selle toonud siia. Uga mis otstarbel? Mida ta kawates selle filmusega teha?

Mu mõttelõnga katkestas hele karjatus, mis kostis teisest maja otjast. See oli pööraselt hirmunud naise karjatus, mis lõikas närwepiitsutawalt dõsesse vaikusesse.

Üks sekund seisin tarretunult, olles wiidud wälja tasakaalust. Kuid siis kogusin end. Haarasin nü kiiresti kui suutsin mõned riidehildud ümber ja tormasin koridori. Siin polnud kedagi. Jooksin paremale, kust karjatus

oli kostnud, ja pörkasin kofku wanamehest-teenriga, kes jooksis parajasti ühest uksest välja. Ta oli täiesti riides, — märkasin seda, — ja nii kummaline kui see ka on, mul jatkus aega mõelda, et ta polegi täna õõsi heitnud woodisse. Ta nägu oli kahwatu, filmad nagu hirmunud loomal.

„Ruttu, härra, jumala pärast ruttu!“ ta hüüdis mulle ja hakkas jooksema minu ees.

Tormasime läbi koridori saaliukse juurde. Wanamees haaras wäriwate kätega ukse käepidemest: üks oli suletud.

„Ärgnege mulle!“ ta hüüdis, awas ukse, mis oli saaliukse kõrwal — ja meie jooksiime jälle. Seekord läbisime paar pimedat ruumi, lõin oma põlwe teeliseiswa tooli wastu, siis wanamees kiskus lahti ühe ukse ja ma wõpatsin. Olime wäikeses toas, mis oli lambist walgustatud. Wastasseinas olew üks oli lahti ja selle ees pörandal lamas mingisugune walges riides kogu. See oli mõisaomaniku naine Sigrid. Ta oli langenud kummuli pörandale ja wigas, nagu waewaksid teda talumatud walud.

Wanamees põlwitas ta kõrwale ja wõttis ta pea oma käte wahel. Sigrid awas filmad ja jostistas:

„Seal ... toas ... oh ... Jumal!“

Siis sulgusid filmad ja nägu tarretus: ta oli minestanud.

Jätsin wanamehe Sigridi juurde ja tormasin magamistuppa, mis paalus jubedat pilti. Suures woodis, mis asus uksest wajakul, lamas kummuli Arwi Järwlo, filmad klaasistunud, käed pigistunud krampsihult waipa. Amber kaela oli tal siidnõdrift filmus: ta oli kägistatud. Pörandale kistud woodiriided ja padjad andsid tunnistust, et mõrwari ja ohwri wahel oli leidnud aset lühike, kuid meeletehnik wõitlus. Ning mis mind kõige rohkem hämmastas, oli tõsiasi, et furnu kaela ümber olew filmus sarnles täpselt sellega, mille ma olin leidnud oma toast.

Tahtes siidnõdre weel põhjalikumalt wõrrelda, wäljusin, et tuua filmust, mille ma, kuuldes karjatuust, olin heitnud lauale.

Wanamees oli tõstnud wahapeal Sigridi sohwal ja pritsis ta nägu külma weega. Ruttasin läbi tubade, läbi koridori ja olingi oma toa ukse juures. Awasin ukse, ning jäin seisma nagu post. Laud oli tühi, filmus oli kadunud.

Hetke seisin liikumatult, olles wallutatud mõttest, et näen und, et ärkan warsti ja leian end oma toast woodist ... Kuid ei, see polnud siiski uni ... kuulsin koridoris sammude müdinat ja häälte kõma ... kõõl oli juhtunud ilmsi. Aga kuhu oli siis jäänud filmus? Mäletasin selgesti, et olin ta asetanud lauale, aga nüüd teda seal ei olnud. Jäi järele ainult oletada, et keegi oli wahapeal wõtnud filmuse kaasa. Aga kes? Ja miks? Kas wõib-olla sama inimene, kes oli oma külaskäiquga mu äratanud? Kõõl need mõtted tormasid tuulekiirul mu peas. Aga nüüd polnud aega selle kõige üle järele mõelda. Jooksin uuesti mõisaomaniku magamistuppa tagasi.

Sigrid oli tulnud meelemärfusele. Ta lamas sohwal ja ta tütar Karin, kes oli õõrietele tõmmanud peale mantli, istus ta juures, siltades ta laupa. Nad mõlemad olid wäga kahwatud. Magamistoas seisid walitseja Jaak Salu. Ta muidu puine nägu wäljendas hirmu. Enne weel, kui ma sain midagi öelda, jooksis wanamees lõõstutades sisse.

„Sulgesin jälle ukse!“ ta hüüdis. „Enne kui läksin kufsuma teid, Salu,

olid ka kõik uksed kinni... waatastin ka aknad järele, kõik on kinni. Tärelikult peab roimar olema veel majas..."

"Dlete selles kindel, Jaan?" küsis walitseja kähiseva häälega.

"Täiesti," wastas Jaan. "Kui läksin wälja teid kutsuma, siis lukustasin enda järel ukse ja keegi ei pääsenud wälja. Ka oleksid koerad, kes on lahti, tõstnud lärmi. Keegi pole saanud lahkuda, roimar peab olema majas."

"Siis otsima!" hüüdis walitseja.

Jaan, kes tundis maja wiimast kui urgast nagu oma taskuid, asus lambiga ette: meie walitsejaga järgnesime temale. Me otsisime läbi kõik toad, keldri, sahwrid, köögi, kus palwetas hirmunud köögitudruk Liisa, julgemata tulla wälja, kuid ei leidnud midagi. Wiimaks, kui olime weendunud, et ühtki wõdrast ei ole kuski peidus, tulime magamistuppa tagasi ja seisime mõistatuse ees. Roim oli saadetud korda, kuid roimariist polnud jälgegi, waatamata sellele, et loogika ei lubanud tal põgeneda.

Kustunud paberossi.

Weel enne kui hommik koitis, olid kriminaalpolitsei ametnikud ja kohtuarsti kohal. Mõisas oli telefon ja mina isiklikult kõlistasin kriminaalpolitseisse, teatades jubedast sündmusest. Mul oli hea meel, et siia oli sõitnud just komisjar Cerik Kadaflo, kes oli minu sõber koolipõlwest. Peale kooli lõpetamist olid meie teed läinud lahku, kuid sellele waatamata olime jäänud headeks sõpradeks. Tal oli kaasas kaoks ametnikku, tugewad, walised poisid, kes käitusid haruldaselt külmawereliseft.

"Surm lämbumise tagajärjel," ütles kohtuarst, kui oli waadanud laiba üle.

Cerik Kadaflo seisis woodi jalutsis ja silitas oma terawat, etteulatumat lõuga. Ta tegi seda alati, kui juurdles millegi kallal.

"Kas muid tunnusemärke ei ole?" küsis ta.

"Muud midagi, mis oleks põhjustanud surma," ütles arst. "Lämbumine. Waadake, see siidnõõrist filmus, mis heidetud ohwriale magamise ajal kaela..."

"Ei," ütles Kadaflo, ilma et ükski joon ta näos oleks liikunud, "ohwer oli täiesti ärkweel ja istus woodis, kui talle heideti filmus kaela."

Waatasime üksteisele otsa. Arst krimpis nina. Talle ei meeldinud, kui tema oletused osutusid ebaõigeks.

"Dletus, et ohwer oleks sel ajal maganud, kui talle roimar heitis filmuse kaela," jatkas Kadaflo rahulikult, "on täiesti wäär. Inimesele, kelle pea wajunud sügawale patja, on wõimatu heita filmust kaela. Ohwer istus woodis ja siis roimar heitis talle seljatagant filmuse kaela."

"Kuidas tulete just sellele, et ta istus ja et talle heideti filmus just seljatagant kaela? Sama hästi wõib oletada..." tahtis arst jatkata, kui teda katkestas Kadaflo:

"Lubage!" ja wõttis oma westitaskest poolenisti suitsetatud paberossi.

"See seletab kõik."

"Dlen huwitatud," ütles arst jonnakalt.

"Waadake õõlauale, seal asub tuhatoss, kus põlenud paberossiotsad.

Härta Järwlo oli mees, kellel oli harjumuseks õõsi woodis suitsetada. Seda kinnitas ka tema abikaasa proua Sigrid. Kuid seda paberossiotsja, mis mul käes, ma ei wõtnud mitte tuhatoosist: leidsin ta põrandalt, umbes kesi tuba, woodist paar meetrit eemal. Kuis sattus see paberossiots sinna? Tuhatoosis on kolm paberossiotsja ja tuhatoos on ilufasti oma kohal. Järelikult ta ei wõinud kukkuda tuhatoosist. Oleks roimar wõi ohwer ise löönud tuhatoosi ümber, siis oleksid ka teised paberossiotsjad olnud põrandal. Kuid teised on ilufasti toosis. Põrandal oli ainult see üks. Ka oletus, et ohwer uinus suitsetades ja lastis paberossiotsja kukkuda põrandale, ei pea paika, sest niisugusel korral oleks paberossiots kukkunud just woodi juurde. Jäab järele waid wiimne ja kõige tõenäolisem oletus, et ohwer lamas selili woodis ja suitsetas. Siis ta tõusis millegipärast äkki istukile, kuuldes midagi wõi tegi seda instinktiivselt, — kui talle heidetigi seljatagant silmus kaela. Just seljatagant. Kui keegi oleks talle lähenenud eest, siis ta oleks teda kahtlematult näinud ja mitte jäänud rahulikult istuma. Tuba oli ju walgustatud, seda tõendab proua Sigrid. Härta Järwlo oli wiimasel ajal maganud walgustatud toas. Kui ta aga oleks hüpanud woodist, siis me oleksime tema laiba leidnud põrandalt, sest on wäheusutam, et mõrwar asetab laiba jälle woodisse tagasi. Ja ka filmus on jooksnud kuklata tagant kokku, seda näete isegi. Roimar heitis ohwri seljatagant filmuse kaela, see tõstis käed kaela juurde ja nii lendaski paberossiots eemale. Waadake, kõik teised paberossiotsid on suitsetatud lõpuni, see aga on poolik. Härta Järwlot segati suitsetamisel.“

„Aga,“ ütles arst äkki ja ta filmad läikisid wõidurõõmsalt prilliklaaside taga, „aga, kes ütleb, et see paberossiots ei kuulu mõrwarile?“

„Lihtne sõrdlus,“ wastas talle Kadaklo. „Larwitseb ainult wõrrelde seda paberossiotsja nende teistega, mis on tuhatoosis. Härta Järwlo suitsetas omatopitud paberossiotsi, ta tuba on lõhnastatud wõrgiinia lõhnaõliga, mida meil tarwitatakse wäga harwa. Ja waadake kõikide paberossiotsjade suuosasid: kõik on hammustatud otsa juures kolmenurkselt kokku... need teised ja ka see... Et mõrwar oleks wõtnud peale mõrwa kordasaatmist ohwri padja alt portfigarrist paberossiotsi, hammustanud ta otsast täpselt nii kolmenurkselt nagu on kõik teised, sellest suitsetanud pool ja pannud siis portfigarri jälle padja alla tagasi, on waewalt usutam.“

Aga arst ei annud weel alla.

„See paberossiots wõis olla siin juba siis maas, kui härta Järwlo tuli siia sisse,“ ütles ta.

„Wõimatu,“ wastas Kadaklo. „Selles majas on kombeks, et kõik põrandaid puhastatakse kaks korda päewas: hommikul ja õhtul, enne kui majarahwas heidab woodisse.“

Nüüd arst ei wastanud enam midagi. Ta kohendas prille ja wõttis laualt kübara. Siis tegi korralduse laiba linna lahkamisele wiimiseks. Selleks olid juba rakendatud hobused wankri ette ja laip kanti wälja.

Peale seda, kui tuba oli otsitud põhjalikult läbi ja kõik majaanikud kuulatud üle, Kadaklo wiis mu raamatukoguusse, mis asus alumisel korral. Wõtsime istet nahaga polsterdatud tugitoolides ja süütasime paberossiotsi.

„Nii, ja nüüd räägi siis sina, mis sa sellest kõigest tead,“ ütles ta mulle.

Algasin seletust metsas ümberuitamisega, kuidas eksisin ja sattusin siia öömajale. Pingutasin oma mälu, et mitte unustada minu arusaamise järele ka tühisemat kui üksikasja.

Kadaklo kuulas mind huvitatult. Kui rääkisin talle wana teenri kummalisest palvest ja käitumisest ning õigest külaskäigust minu tuppa, silmusest, mis oli minu arvates täpselt niisugune, millega oli kätkestatud Arwi Järwlo, ja mis oli minu äraolekul mõistatuslikult kadunud, Kadaklo filmad tõmbusid pilukile ja lõualuud pigistusid kramplikult kokku. See oli tema juures tunnuseks, et ta uudishimu oli äärmuseni üles krunitud. Kui lõpetasin, ta ei lausunud sõnagi, waatas waid ühele punktile põrandal ja hingas sügawasti. Wiimaks ütles:

„See kõik teeb asja palju keerulisemaks.“

„Samal arwamusel olen ka mina,“ ütlesin. „Ja mis rääkisid teised?“ küsisin huvitatult edasi.

„Mitte midagi niisugust, mis heidaks sellesse kurba sündmusse wähegi walgust. Jääb selgusetuks, mis motiivid on mõrw korda saadetud. Arwi Järwlo teotfes waremmini ärialal ja teenis seal päris suure waranduse. Ta omab pealinnas majad, ning sellele lisaks weel mitme tööstuse aktsiad. Ja nagu sa ehk isegi tead, kuulub ka see mõis temale. Kuni möödunud aasta nowembrikuuni ta oli wallaline, — wõib-olla äri rööwis kogu ta aja, nii et tal ei olnud aega abielluda. Kuid läinud aasta nowembri lõpul ta abiellus arst Olew Randlo lese Sigridiga. See abiellumine, nagu ma mäletan, tekitas seltskonnas sensatsioonid ja andis põhjust wäga mitmesugustele, üksteisele wastukäivatele arwamustele. Sigridil oli esimest abiellust tütar Karin . . .“

„Tähenad, et preili Karin, keda mul oli au õppida tundma, ei ole Arwi Järwlo tütar?“ küsisin wähele.

„Ei, ta on tema wõõrasttütar,“ jätkas Kadaklo. „Nagu teatud põhjustel lasewad oletada, oli see Sigridi teine abielu wäga õnnelik, kahjuks ainult liig lühikene . . .“ Kadaklo süütas uue paberossi. „Kuna sul on nüüd ülewaade sellest perekonnast, siis tuleme tagasi mõrwa juurde. Mis põhjustas mõrwa? Mõrwar pole toas midagi puutunud, järelikult ei wõi tulla kõne alla mõrw rööwimise eesmärgiga. Kas kättemaksu eesmärgiga? Kuid proua Sigrid ja preili Karin wäidawad, et nende teada ei wõinud Arwi Järwlo olla waenlast. Teda tunti kui wastutulelikku inimest, kes tihti sirtas hädasolijaile oma aitaja käe. Siin peitub esimene keerdsohm. Teisets: kuis saadeti mõrw korda. Niipalju kui ma tean, ohwer kätkestati limguga. Minu oletuse põhjal, ma ise olen weendunud, et see pole paljas oletus, — istus Arwi Järwlo woodis, täiesti ärkwele, käes paberos, kui talle heideti filmus seljatagant kaela. Nii siis, mõrwar pidi olema juba waremmini toas, kuski peidus, nii et ohwer teda ei näinud, sest pole kuidagi mõeldaw, et Arwi Järwlo märkamata oleks mõrwar wõinud hiilida tuppa. Sa panid isegi tähele, et woodi asetseb nii, et temas lamades wõib näha toa ust. Ra tõendawad tuhatoosis olewad paberossiotsad, et ohwer oli suitsetanud, seega mitte weel maganud. Ja pealegi oli ohwer enne woodisse heitmist erutatud: üks põhjus, mis ei lastnud teda nii kergesti uinuda.“

„Kust sa tead, et ta oli erutatud?“ küsisin, samas aga kerkis mu wai-

musilma ette pilt möödnud õhtust: Arvi Järwlo istus toolil ja wahtis palawikuliste filmadega ringi.

„Kuulsin seda proua Sigridilt ja preili Karinilt. Härra Järwlo olla umbes paar kuud tagasi hakanud awalbama neurasteenia tundemärke. Ta ei saanud õõsiti enam magada, teda piinanud igasugused kummalised kawatsused, ühe sõnaga: midagi pidi tema juures olema korra st ära. Mitu korda ta olewat awalbdanud soowi mõisa müüa ja sõita kogu perekonnaga välismaale. Sigrid ja Karin olla olnud aga selle wastu, esimesele meeldinud wäga waikne maaelu, teine ei ole tahtnud katkestada oma õpinguid ülikoolis. Et inimene muutub närwiliseks, pole kellegi uudis. Mind paneb ainult imestama, et see juhtus Järwloga peale seda, kui ta oli tulnud siia waiksesse kohta, kus elamine peaks just kosutama närwe.“

Jälle Kadaklo waikis, waadates mõttes enda ette.

„Ja mis teawad teised mõrwast?“ küsisin.

„Mitte rohkem kui sina,“ wastas Kadaklo pikkamööda. „Wiimasel ajal Arwi Järwlo ja ta naine magasid lahkus, sest kuna esimesel ei olnud und ja ta lamas ühelt küljelt teisele wiskeldes ja suitsetades woodis, tal jätkus küllaldaselt arusaamist nõuda, et naine magaks teises toas, kus teda keegi ei seganud. Nende magamistoad olid kõrwuti, kuid mitte uksega ühendatud. Ja neil oli kujunenud seepärast harjumuseks toa ukse õõsi mitte lukustada. Preili Karini magamistuba lahutab ema magamistoast wannituba. Kummastki toast wiib uks wannituppa. Magama olla mindud wähe enne kella poolt kahtteistkümmet. Preili Karin räägib, et ta olla uinunud kohe ja ärganud alles ema karjatuse peale. Proua Sigridil pole aga tulnud und. Ta ütleb, et olewat lamanud ärkweel woodis kuni kella kahe teistkümmeni, — ta õõlual on kell, siis uinunud, kuid ärganud millegi pära st wähe enne kella ühte. Punkt kell üks, — ta ütleb, et selles ta ei eksi, — ta kuulnud oma abikaasa toast woodiriiete kahinat ja hingeldamist. See kestnud wähe aega, siis jäänud kõik waiksaks. Algul ta olla mõelnud uuesti uinuda, kuid õhustanud siis minna waatama, mis ta abikaasa teeb. Ta kartnud nimelt, et see wõib-olla on haigestunud. Uwanud aga oma mehe magamistoa ukse, ta karjatanud hirmust ja ehmatusest ning kukkunud põrandale. Muide, ta pole kuulnud, et keegi oleks selle aja sees, mil lal ta oli ärkweel, läinud ta mehe magamistuppa wõi tulnud sealst wälja. Toa seinad on wäga õhukesed, ja on tõenäolilik, et kui keegi oleks teises toas kõndinud, siis proua Sigrid oleks seda pidanud kahtlematult kuulma. Ja mis juhtus edasi, seda sa tead...“

„Mis räägi? Taan?“

„Ka mitte räägi, millel oleks erilist tähtsust. Tema olewat läinud oma tuppa kella poole ühe ajal, peale seda, kui oli waadanud järele, kas kõik aknad ja ukse d on kinni. Ta pole kohe heitnud woodisse, waid on hakanud parandama õngesid. Kuna ta on kirglik kalastaja, siis ta olewat tahtnud järelewaatada hommikul minna alla järwele. Sa ju tead, et siin lähedal asub Tuulejärv, mis on sobiw kalastamiseks. Ka tema ei olewat enne märganud midagi kahtlast, kui olewat kuulnud karjatusi. Kõõgituduruf Liisa, kes magas kõõgais, olla samuti ärganud karjatuse peale. On põhjust nende mõlemate juttu uskuda. Taan on teeninud juba kaheksa aastat Arwi Järwlo juures ja Liisa on toonud siia proua Sigrid. Liisa teenis

juba siis proua Sigrīdi juures, kui viimane oli veel abielus dr. Randloga. Walitseja, kes elab hoomi peal olewas wäikeses majas, ei tea midagi, ja muti kärner ja sulased. Wanem sulaseist tõendab ainult, et ta kella kahe teistkümnne ajal wabastanud koerad ketist ja läinud siis ise puhkama. Ennisti nägin koeri, — ja mul kadus igasugune kahklus, et keegi wõõras oleks õpsi wõinud pääseda majja: nad on ehtsad merekoad, tigedad ja erkjad.“

„Misugune ettekujutus on sinul kõigest sellest?“ küsisin.

Kadaflo kehitas õlgu.

„Praegu on veel warajane luua endale kõigest sellest ettekujutust. Enne tuleb selgitada mõned kõrwalatsjad. Näiteks Jaani palwe sinule: mitte awada akent, ja siis filmuse lugu...“

„Ei usu, et Jaan usaldaks sulle midagi rohkem kui minule. Minu arusaamise järele on ta üks neid inimesi, kes, usaldades waid enese mõistust, keelduvad jagamast oma saladusi teistega.“

„Täiesti õige, aga ma ei mõtlegi otseselt pöörata tema poole, waid teen seda kaudselt.“

Ma oleksin veel heameelega pärinud edasi, aga kuna ma teadsin, et Kadaflo ei awalda meeleldi oma kawatsusi, waikisin.

„Kas lähed oma sõbra Mlasoo juurde tagasi?“ küsis Kadaflo.

„Jah.“

„Muide, kuidas on talu nimi? Wõimalik, et wajan sind ja loodan, et sa siis ei keela mulle oma abi.“

„Oleksin wäga rõõmus, kui suudaksin sind aidata,“ ütlesin otsesoheselt.

„Talu hüütakse „Rõrge“ taluks.“

„Hea, ega sa ei kawatse sealt niipea lahkuda?“

„Ei, ma pole ju saanud veel korralikult wälja puhata.“

Kadaflo tõstis, järgnesin tema eeskujule.

„Kas hakkad kohe minema?“ küsis ta.

„Jah. Tead, peale seda, mis siin juhtunud, ma olen rõõmus, kui saan minema. Wõib-olla, et sa pead mind küll araks, aga...“

„Ei tule mulle mõttesegi,“ ütles Kadaflo tõsiselt ja ta silmad tõmbusid jällegi pilukile. „Nii siis, head aega! Wõimalik, et näeme teineteist ehk waremini kui teame loota.“

Viimased sõnad kõlasid kuidagi tähendusrikkalt.

Kallaletung.

Jätsin jumalaga proua Sigrīdiga, kelle walu oli mul raske taluda, ja asusin teele „Rõrge“ talu poole, kus mind arwatawasti oodati juba eile õhtust saadik. Karinut mul polnud wõimalik enne aratulekut enam näha. Proua Sigrīd ütles, et asetleidnud jube sündmus on ta tütrele mõjunud nii, et see lamawat oma toas woodis palawikus.

Mul oli minna umbes kaheksa kilomeetrit. Jaan juhtis mu wälja maanteele. Rõndides me ei rääkinud sõnagi, meil mõlematel oli küllaltki tegemist iseene mõtetega. Jaan lahkus minust teetulba juures, kus tee harunes kaheks: üks teeharu wiis siit umbes wiie kilomeetri kaugusel olewast mahajäetud tuuleweski mõõda wallamaja juurde, teine teeharu Dru-

külla, kus asus ka „Kõrge“ talu. Kogu aeg mul tuli minna metsa wahel, sest mõis, kust ma tulin, kus ma ühe öö jookkul olin elanud läbi nii palju wapustawat, asus küladest eemal metsa sees. Seepärast teda hüüti Metsajamõisaks. Tema ehitajaks olnud keegi parun, kes olnud kirglik jahimees.

Astusin edasi mööda kōwakstallatud rada teeserwal ja waatlesin suuri sirgeid kuuski, mis tõusid nagu rohelisted tornid taewasse. Maapind läks järjest kõrgemaks kuni kohani, mida hüüti Jaanikinguks, kust edasi hakkas langema. Tuli umbes kilomeetri pikkune soo. Rahel pool teed wõidutses tihedalt, läbipääsmatu padrik. Siit ja sealt wilkatas poriseid laulaid.

Olin jõudnud peaaegu soo keskele, kui waikses õhus lajatas püssipauk ja kuul wihises minu peast mööda. Esimesel filmapilgul ma ei teadnud selle tähendust. Waatasin ümber: minu selja taga, wafatul pool olewa padriku kohal, hõljus sinine suitsupilw. Aga enne kui ma sain midagi mõelda, kõlas uus pauk ja mu kübar lendas peast. Nüüd polnud mul enam wähe-matki kahtlust, et tulistati mind, tapmise eesmärgiga.

Nagu wälk jookkisin üle tee ja heitsin pikali kraawi. Waewalt olin sellega walmis, kui kõlas kolmas pauk ja kuul lendas minust üle, pragistades minu selja taga puuoksi. Runa ma teadsin, et nii lamades olin oma wastase eest esialgu kaitstud, — wähemalt nii kaua, kui ta seisab endisel kohal, sain tagasi oma rahu. Haarasin oma jahipüssi seljast ja laadisin ta. Muidugi oli jahipüsis wõrreldes wintpüssiga, mis oli wastasel, nõrk relw, kuid ta oli siiski rohkem kui mittemidagi. Asetasin püssi palge ja piilusin üle kraawiserwa. Minu wastane ei andnud endast elumärki. Ta wõib-olla ootas, et tuleksin kraawist wälja teele. Seisuford polnud kuigi weetlew. Lamada siin kraawis ja mitte teada, millal tohib ronida jälle wälja. Mõtlesin kor-raks tulistada huupi padrikusse, sinna, kust olin näinud kerkiwat suitsu, kuid jätsin selle: niisugusest huupi lastmisest poleks olnud mingit kasu. Oli halb, et ma ei teadnud, mis teeb minu wastane. Ning lõpuks, miks taheti mind tappa? Omateada ma polnud seisnud kellegi teel ja rööwimise ees-märgiga lasta adwokaadi pihta, oleks naeruwäär. Siin pidi peituma midagi, millest mul endal ei olnud aimugi, — mingi tume põhjus.

Seal meenus mulle lihtne, aga praeguses seisukorras wäga otstarbeko-hane kawalus. Ajasin tasakesi kuue seljast, riputasin ta püssitoru otsa ja hakkasin teda siis tasakesi tõstma kraawist wälja. Waewalt olin saanud tõs-ta oma kuue paarikümne sentimeetri kõrgusele, kui liiw tuiskas ja kuul plaksatas wastu puutüwe mu selja taga. Mu wastane oli walwel.

Ent ka mina ei maganud. Kuube tõstes olin pidanud terawalt filmas kōhta, kus enne oli hõljunud suits. Nüüd nägin sealt wilkawat tuleleeki. Püssi palgesse asetamine ja päästikule wajutamine oli paari sekundi töö. Mu haawilaeng lendas märki. Kuulsin summutatud karjatuist ja okste praginat: keegi jookkis läbi padriku eemale. Oli saabunud paras filmapilk tulla wälja oma ebamugawast warjendist. Hüppasin teele, haarasin oma mütsi ja jookkisin üle tee padrikusse. Kätega endale teed tehes püüdsin jõuda ruttu edasi, et saada kätte oma wastane. Olin kindel, et mul oli õnnestun-nud teda haawata, wõib-olla koguni kardetawalt. Seepärast ma uskusin, et saan ta kätte. Aga ma eksisin. Olles rabelnud weerandtunni põõsastes ja puujändrikes, leidmata midagi peale werepiiskade lehtedel, ma siirdusin tagasi teele. Ma ei kartnud sugugi, et minu wastane wõiks weel tulla

tagasi ja korrata oma katset. Haaw, mille ta oli saanud, oli küll wist kerget liiki, aga oli nähtawasti mõjunud moraalselt. Kes mu wastane oli ja mis-pärast ta tahtis mind tappa, sellele ei osanud ma leida mingisugust wastust.

Warsti jõudsin „Kõrge“ tallu. Priit, kes oli mind oodanud eile õhtust saadik, jooksis mulle hurraahüüdega vastu.

„Halloo, wanapoiss! Ausalt tunnistades, ma tundsin sinu pärast juba muret!“

„Seda sa tundsid päris õigustatult.“

Minu hääles oli wist midagi, mis Priitu tõstistas, kui ta küsis:

„On tõesti midagi juhtunud?“

Wõtsin tal käest kinni ja wiisin ta aia lehtmajja, kus me olime sagedasti istunud ja westelnud.

„Nüüd tee kõrwad lahti ja ole hästi tähelepanelik,“ ütlesin, kui olime wõtnud istet. Siis jutustasin talle lühidalt kõik. Minu kõne ajal Priit oli muutunud kahwatuks. „Suur Jumal!“ hüüdis ta mitu korda. Kui olin lõpetanud, ta wõttis mu õlgadest, waatas mulle silma ja ütles:

„On suur õnn, et näen sind elusana siin istumas. See kaabakas, kes sind tulistas...“

„Pole wiga, ta sai minu käest wäikese mälestuse.“

„Aga sina oleksid wõinud saada tema käest weel parema. Nagu sa ise rääkisid, ei puudunud palju ja...“

„Olgu mis on, jätame selle kaabaka esialgu kõrwale. Palju kurwem on mõrwalugu mõisas.“

„Jah,“ ütles Priit, „see on õudne lugu. Ei mäleta, et siin kandis oleks kunagi juhtunud midagi niisugust...“ ja ta wajus mõttesse.

Minu tundsin, kuis wäsimus, mille erutus oli surunud wahepeal tagasi, andis end tunda.

„Lähem nüüd magama. Pärast on meil küllalt aega mõtetewahetamiseks,“ ütlesin.

Priit noogutas nõusolewalt. Läksin oma tupp, asetasin püssi ja jahitasku nurka, riietusin lahti ja heitsin woodisse.

Oli juba õhtu, kui ärkasin. Väike oli wajunud õige madalale metsa kohale. Taewast looris õrnroosa pilweliniit. Cemal, metsa wahele kaduwa tee kohale, kerkis walge udu.

Olin saanud waewalt woodist wälja, kui sisse astus Priit.

„Hea, et oled juba ülewal.“

„Oli sul mind tarwis?“

„Ei...“ wenitas Priit, „aga ma tahtsin sinult ainult midagi küsida...“

„Mõh?“

Priit läks laua juurde ja wõttis sealt walged paberilehed, mis olid klambritega kokku pandud.

„Kust sa said selle?“

Waatasin teda hämmastunult.

„Mis see on? Näita!“

Sirutasin käe paberite järele. Oli umbes paarkümmend nelinurkset, wihulehe suurust paberilehte, mis olid laetud peene, arenenud käekirjaga. See näis olewat mingi käsikirja, puudus ainult tiitel.

„Leidsin nad sinu jahipaunast,“ ütles Priit.

„Minu jahipaunast?“ Waatasin teraselt oma sõbra nurgelisse, päewitunud näkku, tahtes jõuda selgusele, et kas ta mitte ei naljata. Teadsin täpselt, mis mu jahipaun oli sisaldanud, kui olin siit toast lahkunud.

„Jah,“ ütles Priit. „Kruwikeeraja jäi ju sinu kätte, kui kinnitasid eile metjas oma püssirauda kõwemini lae külge. Mäletad? Kui heitsid magama, wajasin kruwikeerajat ja mulle meenus, et ta peab olema sinu jahipaunas. Ei tahtnud sind äratada, seepärast awasin sinu pauna, leidsin kruwikeeraja... ja need paberid...“

Haarasin uuesti paberid, mis olin pannud lauale.

„Need paberid olid siis minu jahipaunas? Seda ei oska ma sulle küll kuidagi seletada. Wõin sulle wanduda, et ma ei olnud nende olemasolust teadlik ja...“ sorisin pabereid, „... ja käefiri on mulle täiesti wõõras...“

Priit kortfutatas laupa.

„Kaunis keeruline asi, pead tunnistama. Esiteks mõrn, siis kellegi katse sind tappa ja lõpuks need paberid...“

Waatasin talle jahmunult otsta.

„Ega sa... ega sa... taha ometi öelda, et sellel kõigel on mingisugune side?“ kogelesin.

„Tahtmatult tuleb seda oletada.“

Taipasin, et tal oli õigus. Ma ise oleksin pidanud tulema sellele kohe.

„Siis on tarwis jõuda selgusele, mis need paberid sisaldavad. Wõib-olla, et siis näeme nii mõndagi hoopis teises walguses!“ hüüdsin.

„Seda arwan minagi,“ wastas Priit.

Tõmbasin ruttu kaks tooli laua juurde ja istusime.

„Loe sina, sest kuna need paberid olid sinu paunas ja kuna me ei tea, kellele nad kuuluvad, on sul õigus neid lugeda, et jõuda selgusele omaniku suhtes,“ ütles Priit.

Hakkasin lugema. Priit kuulas, pea toetatud käele. Kui olin lugenud kummekond rida, hüüdis ta:

„Suur Jumal, nagu ma aru saan, on seda kõike kirjutanud Arwi Järwlo, Metsamõisa omanik, kes eile õõsi tapeti!“

Noogutasin tummalt ja lugesin edasi.

Arwi Järwlo pihitimus.

Kirjutus, mis algas ilma ühegi pealkirjata wõi märkusetä, kõlas järgmiselt:

„Nädal aega tagasi ma oleksin weel naernud, kui mõni oleks mulle öelnud, et kirjutan alljärgnevaid ridu. Aga nüüd ma mõtlen teisiti. Wõimalik, et ma siiski effin, et kõik on waid tühipaljas ettekujutus, sündmuste kummaline kokkufattumine, millel ei ole midagi tegemist üliloomulikuga. Muide, ma ei ole kunagi uskunud üliloomulikke asju. Ma olen enese teades terve nii kehalt kui waimult ja olen senini osanud oma aega kasutada praktilisemaliks ja mõistlikumaliks otstarbeiks, kui on seda tegelemine okkultismi ja spiritismiga. Mina, Arwi Järwlo, kes ma kogu oma energia olen rakendanud tööle, mis on rahuldanud nii mind ennast kui ka ühiskonda, pole kunagi raisanud oma aega ühenduse pidamiseks teise maa-

ilmaga. Ma lihtsalt ei uskunud elu sealpool hauda ja olin weendunud, et kõik normaalsed inimesed jagavad mu arvamust. Aga praegu...

Imelik, kuid see algas. On kindel, et tol päeval, millal jain ümbriku trükitud kaardiga, ma olin täiesti terve. Mu organism oli korras, ma ei tundnud ei närvilisti rahutust ega peavalu, mis on teinekord algava neuroosi sümptomideks. Mäletan, et kaarti lugedes ma pahwatasin naerma. Tõesti, tol korral ma ei osanud endale kujutada ette midagi naljakamat, kui et mind palutakse ühele spiritistlikule seansile. Ma pistsin kaardi taskusse ja ei mõelnud enam sellele. Mul oli oma büroos küllalt tegemist. Just hommikul oli saabunud sadamasse saksa lipu all sõitew „Bismarck“ masinaosjadega. Tähtsin ise olla mahalaadimise juures, mis algas varsti. Kätsingi sadamasse ja olin seal õhtuni. Kell mõis olla kümne ümber, kui tulin ära. Sõin õhtust baaris ja hakkasin minema koju. Kuna ma kolm kuud tagasi olin ostanud mõisa, mida hüütakse Metsamõisaks ja kuna mu naine ja tütar olid juba kolinud sinna ning wõtnud kaasa ka köögitudruku liija, siis polnud mul peale Jaani kedagi kodus mind ootamas. Teadsin, et nii wara ma ei saa weel heita magama ja nägin waimusilmiga, kuid ma konutan toolil ja tunnen igawust.

Peale naise ja tütre lahkumist mul oli kodus alati igaw. Seisatasin ühel tänawanurgal ja kaalutlesin, kas minna linno. Seal korraga meenus mulle kaart, mille oli toonud hommikune post. Spiritistlik seans! Kindlasti oli siin tegemist mõne äsjaasutatud spiritistide ühinguga, kes püüdis mõita uusi liike. Aga naljakas oli, et nad kutsusid ka mind. Naeratahes otsisin taskust kaardi ja waatasin aadressi: Tatari tänaw number 5. Paluti tulla kella üheteistkümneks. Nii et oli just paras aeg. Pean tunnistama, mul tõusis uudishimu. Ma olin sagedasti lugenud, kuid meesdiumid tõukawad pimedas toas salaja jalaga waase ümber, omistades need toimingud waimudele, wõi tundes kõhurääkimise kunsti, panewad kõik kuulajad uskuma, et see hääl kuulub teise maailma elanikule. Tõesti, seda nalja maksaks waadata.

Õitsin taksoga kohale. Maja, mis kandis number wiit, asus aia sees, tänavalt mõis läbi kõrgete paplite okste näha tema walgustatud aknaid. Alawärav oli awatud. Sirge lai tee, mida palistased pöösad, wiis ukse juurde. Niipalju, kui ma mõisin panna tähele, oli maja wist hiljuti ehitatud, sest ta oli moodas stiilis ühefordne kiviheitus. Uksepiidal oli kell ja ma kõlistasin. Uwas keegi wana naine. Ma ei näinud ta nägu, sest ta kandis musta loori. Seisin tüki aega nõutult, teadmata, mis öelda. Kõik näis ju nii naljakas, et mul oli tahe naerda. Wiimaks mõtsin end kokku ja küsisin, et kas ma olen juhtunud õigesse kohta, et kas siin korraldatakse täna õhtul spiritistlik seans. Naine jaatas. Astusin sisse. Ta wiis mu nelinurkse, wäheste mööbliiga tuppa ja lahkus minust sõnadega: „Palun oodake, härra Lugaro tuleb kohe.“

Justusin. Hm, härra Lugaro? Wõõrakõlaline nimi. Kindlasti mõni wälismaalane. Aga siiski, ta ehk oli walinud endale wõõrapärase nime, et imponeerida publikule. Sellega olid saanud enne teda teisedki weiderdajad hakkama. Wõõras mark oli ju meil moes, mees ise mõis olla eestlane.

Mul ei tulnud kaua oodata. Waewalt oli möödnud paar minutit, kui sisse astus pikk, tumedat ülikonda kandew mees. Waatamata suurtele

tumedatele prillidele ja mustale kikkhabemele, ta ei jätnud mulle wälismaalase muljet. Ta teretas mind wäga aupakklikult, tänas, et olen wõtnud waewaks pöörata tähelepanu ta kutsele ja seletas, et ta on sõitnud siia hiljuti Rootsis, kus ta olewat ühe suurema spiritistliku ühingu liige. Tema sõidu eesmärk olewat wastastifuste suhete loomine eesti spiritistidega. Muide, meil olewat see ala alles sõötis ja tema isiklikult oleks wäga rõõmus, kui jaaks siin midagi ära teha. Spiritismil olewat suur tulewik. Täname õhtu olewatki pühendatud selleks, et tutvustada kutsutud wõõrastele spiritismi. Rahjuks olewat aga kõik, kellele olewat saadetud kutsed, jäänud millegipärast tulemata. Kindlasti mängiwat siin osa eelarwamised. Muide, ta olewat weendunud, et ka mina olewat tulnud siia teatud eelarwamisega, ja tema kohus olewat seda kõrvaldada, näidata mulle spiritismi tõelist olemust. Ah-jaa, minule olla saadetud seepärast kutse, et kuna ma kuulun eliiti, ja kuna nemad tahtwat just eliiti kaasa tõmmata, siis mina, kui olen weendunud, et spiritism pole tühipaljas jant ja pettus, wõiwat nende heaks ütelda oma tutvusringkonnas mõne kaitswa sõna.

Siis ta wiis mu suurde tупpa, kus istus kaks inimest. Keegi wana prillekandew mees ja musta rietatud naine. Ma polnud neid kumbagi waremmini näinud. Naine oli pikk ja sale, kahwatu näo ja tumedate juustega, mis langesid wabalt ta õlgadele. Ta wõis olla umbes neljakümneaastane. Härra Lugaro esitles meid üksteisele. Prillidega mees oli keegi kooliõpetaja, kes oli wiibinud wahepeal Rootsis. Ta oli härra Lugaro isiklik tutaw. Musta rietatud naine oli meedium.

Mind imestas, et toas oli nii wähe mööblit. Peale lihtsa ümmariku puulaua; mis afus kaks tuba, paari kõwa puutooli ja firmi, mis seisid ühes nurgas, ei olnud siin midagi. Aga nii wist pidiqi olema sisustatud tuba, kuhu oli oodata waimude külasõitu. Jälle kippus mulle naer peale, kõige rohkem just seepärast, et kõik teised olid wäga tõsiste nägudega.

Härra Lugaro palus mind istuda ja waatas ise kella.

"Seans wõib alata," ütles ta pühalikult, nagu õpetaja kantslis.

Siis ta asetask meediumi tooliga minu ja kooliõpetaja wahel. Mina wõtsin meediumi ühe käe ja asetasin oma jala meediumi jalale, kooliõpetaja tegi meediumi teise käe ja jalaga sedasama. Härra Lugaro istus meediumi wastu, olles enne kustutanud elektri. Toas walitses pilkane pimedus, sest akende ees olid paksud eesriided. Meie kooliõpetajaga wõtsime kumbki oma waba käega ka härra Lugarol käest kinni, — ja nii meie moodustasime ahela.

Siis härra Lugaro sofiistas meediumile mõned sõnad, millest ma ei saanud aru, ja meediumi keha läbiestas tussatus.

Dotasin põnewusega. Pime tuba, suur tõsidus, millega härra Lugaro oli asunud asja juurde, ja meediumi käe wärisemine minu käes ei jätnud oma mõju awaldamata.

Meedium hakkas oiutama. Tundus, nagu kannataks ta kehaliisi piinu. Ta kurgust kostis waluline ohete-rida.

"On ta tulnud?" küsis Lugaro meediumilt, rõhutades iga sõna.

"Ma ei näe. . . ei näe. . ." tuli meediumi huultelt kakkendilisel.

Dotasime weel. Seal forraga läbiestas mind wõpatas: toas kullus midagi, purunedes kibubeks.

„Ta on siin,“ sofstas meedium.

„Waim on siin,“ ütles härra Lugaro tasa ja pühalikult. Siis, pöördudes minu poole:

„Mu härra, et teid weenda, et waim, kes wiibib praegu siin, teab kõik, ma lasen, kui teil pole midagi selle wastu, jutustada tal teile midagi teie minewikust.“

„Palun,“ ütlesin humitatult.

Härra Lugaro pöördus uuesti meediumi poole:

„Küsi, kas waim, kes wiibib siin, on nõus rääkima meile midagi härra Arwi Järwlo minewikust?“

Tüki aja pärast meedium wastas:

„Jah.“

Ning siis meedium hakkas rääkima. Ta rääkis nagu inimene, kes peab kirjeldama eemal, udus paistwast linnast üksikasju. Ta sõnad olid kobawad, lausete wahel tekkisid pikad pausid. Alul ta rääkis minu isakodust, minu wanemaist, minu koolipõlwest. Ja öieti! Minu huwi aina kaswas. Mida rohkem meedium rääkis, seda tõsisemaks ma muutusin ja seda rohkem hakkas minus tõusma jahmatus. Meedium rääkis asjust, milliseid peale minu wõis teada waid üksainus inimene. Kummaline! Tundsin, kuis mu kehale hakkas palaw ja kuis mu südame löögid muutusid kiiremaiks. Wõib-olla, et ma waremini olin effinud, kui olin pidanud spiritismi pettuseks? Kes teab? Rääkinud umbes paarkümmend minutit, meedium lõpetas. Toas walitses waikus. Keegi ei rääkinud. Ma olin erutatud ja, pean tunnistama, et ka wahel segane.

Härra Lugaro katkestas waikuse:

„Kui soovite, siis wõib waim kuulutada ka teile tulewikku,“ ta ütles mulle.

„Wäga armas,“ wastasin.

Lugaro, rõhutades iga sõna, ütles meediumile:

„Küsi, kas waim soovib rääkida härra Arwi Järwlole tulewikku?“

Meediumi hingetõmbed muutusid sügavamaks, ta käsi, mida hoidsin oma käes, kangesustus. Ja kui oli möödunud umbes paar minutit, ta wastas:

„Jah.“

Kuulasin hinge kinni pidades. Meedium algas:

„Ta lahkeb warsti siit linnast. . . läheb elama. . .“

Waikus.

„Kuhu?“ küsis Lugaro tungiwalt.

„Ma ei. . . näe. . .“ tulid sõnad nagu wägisi meediumi suust.

„Te näete. Nüüd näete päris selgesti,“ sugereeris Lugaro.

Meediumi käe wärisemine andis tunnistust suurest seesmisest pingutusest. Ja nagu püüdes näha läbi eesriide, ta jätkas:

„Läheb elama metsa sisse. . . suurde majja. . .“

„On see maja talu?“ küsis Lugaro.

„Ei. . . ta on suurem. . . palju suurem. . .“

„Edasi!“ käsutas Lugaro.

„Siis. . . ah. . . hakkawad saabuma märgid. . .“

„Mis sugused märgid? Mida nad ennustawad?“

Waihus.

„Misjused märgid? Ja mida nad ennustavad?“ kordas Lugaro.

„Nad ennustavad... kadu... halvad märgid... surma... märgid...“

Wõpatafin. Surm? Aga, ei, see on ju uskumatu. Naeruwäärt!

„Kõik tuleb,“ jättas meedium, ent peatus.

„Edasi!“ käfutas Lugaro.

„Kõik tuleb nii, nagu... on määratud... südaöötunnil... Aga... enne saabuvad märgid... tulevad...“

„Mis?“

„Ma ei... näe...“ kogeles meedium.

„Te näete! Näete!“ sugereeris Lugaro.

Pingutuswäriin läbis meediumi.

„Ei... kõik on segane... ma ei näe...“

„Dn see loomulik surm?“

„Ei... ei ole loomulik...“

„Wägivaldne?“

Meediumi suust tulid sõnad, millest ma ei saanud aru. Akki ta jättas kergusega, nagu oleks ta filmade ees awanenud aken.

„Ja siis warsti... järgneb ka nende surm, keda ta armastab... ka nende saatust tabab neid südaöötunnil...“

Süis meedium waikis. Kõik härra Lugaro katked temalt weel midagi teada saada ei annud tagajärgi: waim oli lahkunud.

Mul on udune mälestus sellest, kuidas sain sealt tulema. Olin meediumi sõnade mõju all. Wilt, mille ta oli maalinud minu ja mu omaste saatusest, polnud kuigi meeldiv. Et ta mu omaste all oli mõtelnud Sigridi ja Karinit, selles ma ei kahelnud. Mäletan, et lahkudes härra Lugaro palus mul mitte tegelda tumedate mõtetega, millele koguni lüfandas, et meediumid wõiwad teinekord ka eksida. Seda olewat ta ise näinud.

Dles kodus, oma kabinetis, ma sain oma rahu tagasi. Tunnistasin endale, et olin ilusasti sisse kukkunud. Muidugi, olin erutatud ega suutnud enam loogiliselt mõelda, kuna olin osutanud seetõttu meediumi lobale tähtsust. Rääkides minu minewikust, ta oli puudutanud asju, mis olid tõesti juhtunud. Aga kas see kõik polnud süiski peenike sisesewedamine? Meedium wõib-olla rääkis kõigile umbes ühte ja sama. Iga inimese elus tulewad ette teatud sündmused ja juhtumused, mis tingitud inimese iseloomust ja olukordadest. Kes meist näiteks pole armastanud? Kes pole tunnud südamerahu? Kes pole midagi kaotanud? Kes pole unistanud? Seda on teinud kõik. Ja kui meedium süis midagi ütles, mis enam-wähem tabas märki, ma lüfandasin kõigele weel alateadlikult tõigad, mis olid minuga juhtunud, — ja tõde oligi käes. Polnud ka ime, et olin kaitunud ja mõtelnud teistki kui tawaliselt, et olin lastnud end mõjutada. Pime tuba, tõsidus, millega härra Lugaro oli afunud asja kallale, ja wõib-olla ka mu oma waimu wäsimus ei jätnud oma mõju awaldamata. Ja nii olingi leidnud, et meedium rääkis mulle sulatõtt. Haa-haa... Ning mis puutub tulewikku... surma ja teatud märkidesse, mis käiwad enne surma, süis on see loba ja muud midagi. Wõib-olla, et mind taheti lihtsalt hirmutada? Kes teab?

Dfustasin, et ma ei räägi sellest kellelegi, sest pole kuigi armas olla

teiste pilkealune. Ja mõne päeva pärast olingi kõik juba unustanud. Mu igapäevane töö riisus mulst kogu mu aja. Mõõdus kuid, enne kui võid-
sin end kiskuda lahti äritegevusest, et siirduda Metsamõisa Sigridi ja Karini
juurde. Rahulik elu tegi mind õnnelikuks.

Nii mõõdus kuus kuud. Ja siis — see kõlab kummaliselt, — saabus
esimene märk, mis pidi tähistama mu saatust. Muidugi, kui see juhtus, ma
ei mõtelnud, et mul on tegemist mingi üleloomuliku märguandega. Ma
olin unustanud pool aastat tagasi asetleidnud spiritistliku seansi ja seal
kuuldud tulewikuennustuse. Ent pean tunnistama avameelselt, et olin
suuresti üllatatud. Sest ollakse ikka tasakaalust välja viidud, kui seis-
takse mõistatuse ees. See juhtus nii:

Ühel õhtul, kui olin parajasti heitmas woodisise, mulle meenus korraga,
et pidin homme hommikul saatma linna kirja, muidugi äriasjus. Otsu-
stasin, et kirjutan enne magamaheitmist kirja valmis. Läksin kirjutuslaua
juurde ja avasin laualaeke väikese võtmega, mida ma kandsin alati kaasas.
Tõmmanud laeka lahti, pääses mu suust üllatushüüe. Keegi oli käinud
siin ja ajanud kõik mu paberid segi. Kuna laegas käis kinni patentlukuga
ja tal ei olnud teist võtit, siis oli mu üllatus seda suurem. Kõigepealt ma
waatasin järele, kas lukk on korras. Katsel selgus, et võti keeras wabalt,
ja niipalju, kui minul oli lukkudega kogemusi, ma olin kindel, et muuk-
rauaga pole küll siin juures käidud. Ka oli laeka serv ja samuti laua
serv terve, nii et noa wõi peitliga lahti kangutamine ei tulnud ka kõne
alla. Tükk aega seisin nõutult paigal, waadates segipaisatud laualaekest.
Siis waatasin järele, kas midagi pole läinud kaduma. Võttes üksiklaual
paberid välja ja asetades lauale, mulle sattus kätte piklik, ilma ühegi peal-
kirjata ümbrik, mis oli kleebitud kinni. Pöörasin ümbrikku sõrmede wahel
ja ma püüdsin meenutada, kas ma ise ei olnud pannud sinna ehk mõnda
dokumenti ja sulgenud ümbriku. Mida rohkem ma selle asja üle järele
mõtlesin, seda kindlamale weendumusele ma jõudsin, et mina pole seda
teinud. Siis rebisin ümbriku lahti. Ta sisaldas nelinurkse walge paberis-
lehe, mille keskele oli maalitud must rist.

Waatlesin seda musta risti tükk aega, ilma et oleksin saanud aru ta
tähendusest. Siis, kui olin panemas paberilehte kätte, kostis minu ukse
tagant koridorist teraw kõlin, nagu oleks miski purunenud. Kuttasin välja.
Suur laelamp, mis oli rippunud koridoris, just minu ukse juures, oli
kukkunud maha ja purunenud kildudeks. Kutsusin Jaani, lasksin tal klaasi-
killud ära koristada ja läksin tuppaga tagasi. Võtsin laualt uuesti paberis-
lehe, millel oli must rist. Ja ma pean tunnistama, et samal silmapilgul,
mil mu sõrmed puudutasid teda, mind waldas kummaline ängistus. Mul
oli tunne, nagu oleksin puudutanud praegu midagi külma ja hädaohhtlikku.
Ming äkki mu pead läbistas mõte, et see rist siin ja lambi kukkumine kori-
doris on kuidagi seoses, mida loogiliselt võimatu põhjendada. Kuid et see
oli nii, selles ma olin peaaegu kindel. Tol õel ma istusin kaua ülemal ja
mõtlesin kõige üle pikalt, ilma et oleksin leidnud mingisugust la-
hendust. Kõige rohkem andis mulle peamurdmist asjaolu, et keegi oli käi-
nud minu laualaeke juures. Polnud küll läinud midagi kaduma, sinna oli
tekkunud waid juurde ümbrik salapärase ristiga. Enne, kui mõtlemisest

wäsinuna uinufin, ma ofustafin sellest mitte kellelegi rääkida, sest tahtfin ise saada jagu mõistatusest.

Läksid mõned päewad ja ma polnud awastanud weel midagi, mis oleks lastnud pilku heita ümbrikuloosse. Ning siis juhtus jällegi midagi minule arusaamatut. Kolm ööd järgemööda, umbes kella ühe ajal, kostis mu magamistoas uksele wali koputus. Ja alati, kui läksin vaatama, polnud koridoris inimese hingegi.

Ma polnud seni teadnud, mis tähendab närwliffus, aga nüüd ma tabafin end päewas enam kui üks kord kartlikult selja taha vaatamast, kui kuulfin mõnda kröbinat. Mu keha läbis alati palaw juga, kui kostis kuskilt mõni hüüatus wõi juhuslikult kõwemini lausunud sõna, ja pimeduse ees oli mul hirm. Ja muidugi, ütlesin endale, kaitun nagu wäike poisike, kes kardab kulli, mõnitafin ja naeruwääristafin end, kuid hirmust ma lahti ei saanud. Niipea kui saabus õhtu, kui wäljas läks pimedaks ja sees jütisid tuled, ma tundsin end halvasti. Ühel hoobil nagu oleks läinud kaduma mu kaine mõistus. Mu ajus hakkafid ristlema kõige iseäralikumad mõtted ja kujutlused. Weel kunagi waremini ma polnud kujutlenud, mis teeffin siis, kui minnes õhtul oma magamistuppa, kohtafin seal kedagi, kes peidus woodi alla wõi kardinatage taga, ning kellel oleks kawatus mind tappa. Pärifelt aga kaotafin tajakaaalu umbes paari nädala pärast, armates päewast, mil leidfin oma laualaekast salapärase ümbriku. See juhtus jällegi ühel ööl. Olin õhtul woodis lugenud ajalehte. Tegin seda nüüd järjekindlalt igal õhtul, et juhtida oma mõtteid mujale. Nii siis: lamafin selili woodis, ajaleht käes. Mu tähelepanu oli koondunud numbritereale, mis andis ülewaate läinud aasta metsamaterjali wäljaweost. Seal ma korraga wõpatafin nii, et leht kukkus mu käest põrandale, tõustes woodis istukile. Keeqi hüüdis mind nimepidi. Kuulatafin, iga erk pingul nagu teraswibu. Waikus. Olin ma ehk ekfinud? Olid mu üleskruiwitud ergud walmistanud mulle selle wembu? Aga ei. Nüüd kuulfin päris selgesti, kuis madal, mulle wõõras hääl ütles: „Arwi Järwlo, te kuulete mind?“

Ühe hüppega olid woodist wäljas ja kess tuba. Kust tuli see hääl? Mulle tundus, nagu oleks rääkija seisnud just minu kõrwal. Waatafin meeleheitlikult ringi, ent tuba oli tühi. Tooksin kardinatage juurde ja kisufin nad eest: seal polnud kedagi. Ka woodialune oli tühi. Seisfin hingelades kess tuba.

„Te kuulete mind ja peate meeles, mis ma teile ütlen,“ kostis nüüd nagu minu pea kohal sama hääl. „Warsti lööb teie tund... teil ei ole enam palju aega... ühel päewal te saate filmuse, mis lõpetab teie elu...“

Suus walitses waikus. Mu keha oli kattunud higiga. Läksin öölaua juurde ja jõin külma wett. See rahustas mind natuke. Istufin woodisferwale ja püüdsin mõelda kainelt ja loogiliselt. Jah, olin praegu kuulnud ühte häält, häält, mille kohta ma ei wõinud ütelda muud midagi kindlalt, kui et ta näis tulenat siit minu toast. Ja see hääl oli kuulutanud mulle furmaotfufe filmuse läbi. Oli see wõimalik? Mis pidi see kõik tähendama? Ning seal mulle meenus spiritistlik seanss, kus meedium oli rääkinud umbes sama, lisades weel juurde, et ka kõik need, keda ma armastan, järgnewad mulle sama teed.

Uuesti waldas mind erutus. Ma otsifin weel kord toa põhjalikult läbi,

maatasin, kas kuskil seinas wõi laes ei ole auk, mille läbi oleks keegi wõinud rääkida, aga ma ei leidnud midagi. Wiimaks, wallutatud roidumusest, mis alati järgneb erutusesele, ma uinusin. Kuid mu uni polnud rahulik. Pamatajalikud unenäod piinasid mind ja ma ärkasin õõ jooksul mitu korda. Hommikul ma tundsin end haigena. Peggliise waadates ehmusin. Olin see siis mina? Tumedad rõngad filmade ümber, sinkjad huuled ja kollane näowärw! Kuhu oli jäänud mu terve ja elurõõmus ilme? See seal peeglis oli haige nägu. Mu pea sumises imelikult, mul oli tunne, nagu oleksin olnud purjus. Ka töötas mu mõte millegipärast wäga aeglaselt.

Muidugi ei jäänud mu haiglane ilme ka Sigridile ja Karinile tähele panemata. Nad küsisid, mis mul wiga, ja olid ilmselt minu pärast mures. Aga mis pidin ma neile wastama? Esiolgu olin ma küll otsustanud rääkida neile kõik, kuid hiljem toiminisin sellele wastupidiselt. Mis siis, kui ma tõesti ei pääse oma saatusest? küsisin endalt. Kui ma suren warsti ja kui ka Sigrid ja Karin järgnewad mulle? Kas pole mitte parem, kui ma waihin ja lasen neil elada teadmatuses? Ja ma leidfin, et nii on tõesti parem. Ütlesin neile, et olen end külmetanud. Kohe käskis Sigrid mind heita woodisse, mida ma ka tegin, sest roidumus ei lahkunud minust. Aga miks mitte pöörduda politsei poole? läbistas mu pead mõte. Ühel hoobil leidfin, et olin seni toiminud mõtlematult. Jah, miks mitte pöörduda politsei poole, kui mu elu on hädaohus? Wana energia tuli tagasi. Ma tõusin woodist ja hakkasin riietuma. Tahtsin kohe sõita linna ja paluda abi. Alles poolenisti riides, tekkisid kahtlused. Mis ma räägin neile? Wõin waid rääkida spiritistlikust seansist, ümbrikust, millel paberileht ristiga, ja saladuslikust häälest minu toas. Aga kas mind ustakse? Kas mul ei soowitata mitte minna närwiarsti juurde ja lasta end põhjalikult läbi waadata? Ning pole kahtlust, et arst leiaks, et minu närwidega ei ole kõik korras. Politsei nõuab fakte ja neid mul ei ole. Mul on midagi, mis kuulub okultismi waldkonda. On wareminigi juhtunud, et politseid üütawad inimesed, kes põewad tagakiusamise maaniat kõige mitmekesisemal kujul, ja et nad leiawad endile lõpuks õige koha hullumajas.

Mu käsi, mis kinnitas saapanõõre, langes jõuetult alla. Ei, politsei poole pöördumisest poleks kasu, ehk olgu siis, kui soowin kiiremas korras rännata hullumajja. Ja seal korraga labistas mu pead mõte, mis ajas kanaanaha ihule. Mis siis, kui kõik kuuldu ja nähtu on algawa waimuhaiguse esimesed tundemärgid? Wõib-olla pean tõesti pöörduma arsti poole, enne kui on juba hilja? Wõib-olla ei ähwarda mind mingifugune hädaoht? Mu mõistus pole korras ja see ongi lahendus. See mõte puuris mu aju walusalt ja kestwalt. Ma hakkasin end jälgima, et tõendada endale, et mu mõistus töötab normaalselt. Ahtraegu pugesi minusse hirm, hirm, mille sarnast ma weel kunagi polnud tunnud. Ma ei kiitlen, kui ütlen, et warematel aegadel mul on nii mõnigi kord olnud põhjust tunda hirmu. Mul on ärialal olnud juhtumeid, kus olen seisnud pankroti läwel, teadmisega, et ühel hoobil on läinud kaduma mu mitmekümne-aastase töö wili, et olen sama waene kui kärumees, ja et kui tahan edasi elada, pean algama otsast peale. Ent weel kunagi ma pole end tunnud nii abituna kui nüüd. Kujutlege seisukorda, kus teie ei wõi uskuda iseennast, — ja teie saate minust

aru. On õige, et mu terwis halvenes. Mu uni oli läinud. Wõisin õpsi tundide kaupa lamada woodis, iga närv pingul, filmad ekstemas toas ringi ja kõrw walwel, — oodates salapärafi häält, millel ehk jälle midagi on ütelda minu saatuse kohta. Halwem kõigest oli see, et ma olin ükfinda, et ei wõinud sellest, mis mind piinas wõi ähwardas, kellelegi midagi rääkida. Kartsin, et mind peetakse hullumeelseks, ja pealegi mul ei jätkunud küllalt julgust riisuda oma pihtimusega ka teistelt rahu. Seal tulid mõttele lahkuda sellest mõisast, kawatsesin koguni sõita wälismaale. Arwestasin, et juhtumil, kui kõiges on süüdi waid minu närwid, on reis, kus lakkamatult filme eest libisewad mööda uued pildid, mulle aina kasuks. Ja kui tõesti oli olemas hädaoht, siis õnnestub mul ehk tema eest põgeneda. Rääkisin oma kawatsusest Sigridile ja Karinile, kuid nemad ei tahtnud sellest kuuldagi. Metsamõis oli saanud neile armsaks, nad ei tahtnud siit näiliselt põhjusteta lahkuda. Ja wastuoksus, tingitud minu waikimisest lahkumise põhjustest, oli nende käes tugewaks argumentiks kohalejäämise suhtes: nad wäitsid, et kuna olen haiglane, siis ma ei wõiwat wõtta ette pikka reisi. Just wastuoksa: elu siin waikses Metsamõisas mõjuwat mulle kofutawalt. Ja et ma kunagi ei suutnud waielda wastu oma naise ja tütre palwele, siis andsin ka nüüd järele.

Mu närwide seisuford üha halvenes. Ma käed wärisefid tihti põhjusteta, mu keha läbisid sagedasti kuumad werelained, millele tawaliselt järgnes wäsimus ja millegipärast mul muutus raskeks inimestega kõnelda. Kui keegi waatas mu otja, siis mul oli tunne, et näen ta pilgus walusat tähelepanelikkust ja kawalust. Mulle paistis, et ta teab, kuidas on lood minuga, ja et ta püüab nüüd jõuda selgusele, kuidas on lood minuga, kaua ma wõiksin weel pidada wastu. Seepärast ma wiibisin meelsamini oma toas, üteldes, et armastan rahu. Tõeliselt olin ma ükfinda olles kõik muu kui rahulik. On kummaline, et närwilisus annab mõttele haruldase terawuse, selguse ja painduwuse. Ma panin kõike tähele. Pisem kui ükfilafi, — ükskõik millest, — ei jäänud minu eest warjule. Mu peaja juimes kõik muljed endasse, nagu pump imeb wett, hoides nad alal ja sundides mind nendega opereerima.

Ringi siis, — jah, ma olin ka seekord täiesti ärkweel, — kuulsin oma toas jälle seda salapärafi häält, mis kuulutas, et mul ei ole enam kaua elada. Ja rääkis jälle mingisugusest filmusest, mis pidi lõpetama mu elu. Aga, nii imelik kui see ka on, teistkordsel kuulmisel mind ei halwanud enam wastik, rumal hirm, waid mu mõistus püsis selgena, rahulikuna ja ma wõisin ifegi hääle kuulmisel mõtelda niisugusele tähtsusetule kõrwalasjale, nagu seda on ornament seinakella numbrilaual. Kui hääli oli waikunud, ma püsisin edasi rahulikuna, otsekui oleksin kuulnud äsja midagi wäga loomulikku, löi seinakell üks. Rõmisesse löök, mille kaja hõliks kogu weel toas, kiskus mind wälja poolne seisuforrast, kus küll mõistus on selge, kuid tahe halwatud. Ja alles siis pani hirm mind wärisema. Ma pigistasin hambad kokku ja püüdsin oma tahtejõuga suruda hirmu maha, aga see ei läinud korda. Wida rohkem ma end pingutasin, seda suuremaks kaswas hirm. Wärisesin, hingeldasin ja mul oli pöörane tahe appi karjuda. Süiski suutsin end weel niipalju taltutada, et waikisin.

Mu terwis halvenes. Ma ei tea, mis sündis mu organismis, kuid

järgmisel hommikul, kui ronisin woodisti, ma polnud kindel, kas olen ärkiväl või näen und. See oli kummaline ja piinav tunne, mille saagiks ma olin langenud. Kõik, mis oli mu ümber, näis ebatõeliseks, ja ma pidin kättega kompama üksikuid asju, et end weenda nende olemasolus. Ning mu mõte oli muutunud aeglaseks. Kui keegi minult midagi küsis, mul läks tükk aega, kui sain talle vastata. Pidin üksikuid mõttejuppe nagu vägisi kiskuma kokku, kui tegelesin millegagi. Uskusin, et olen vähe maganud, ja et wabanen sellest piinawast tundest puhkamise teel. Aga ma eksisin. Magamine ei annud oodatud tulemust. Ma wiibisin ikka poolunes.

Ja nüüd lõpuks jääb mul weel üle jutustada sündmusest, mis leidis aset eile. Ma leidsin oma toast filmuse. See oli peenikestest südnõõridest punitud filmus. Ta oli mu laualaekas. . ."

Sünnkohal lõppes kirjutis. Nähtawasti oli Arvi Järwlot segatud ja pärast ta polnud wist enam leidnud võimalust edasikirjutamiseks.

Zaani kadumine.

Kui olin lugemise lõpetanud, walitses toas vaikus. Priit istus endiselt, pea toetatud käele, ta nägu oli väga kahwatu.

Pean ütleva, et ka mulle ei jätnud Arvi Järwlot pihitus mõju awaldamata. Nüüd teadsin, miks ta oli nii haiglase ja ehmunud wälimusega, kui nägin teda ta wiimsel eluõhtul.

"Mis me peame tegema?" tulid sõnad katkendlikult Priidu suust.

"Informeerima sellest käsikirjast Kadaklot," ütlesin, korjates lehti laualt kokku.

"Ja võimalikult kiiresti," lühas Priit juurde. "Seal on kirjutatud, et pärast Arvi Järwlot surma on järg tema naise ja tütre käes, teisisi ei wõi wist mõista sõnastust „need, keda ma armastan“. On see, kes ta on, kuid keegi on igatahes saanud korda julma mõrwa ja kawatseb, — kui arwetatada, et sündmused arenewad kooskõlas Arvi Järwlot märkustega, — weel kahte mõrwa. Ma ei usu üleloomulikkusesse. . ."

"Mina ka mitte!" hüüdsin wahela. "Pole tõenäoline, et wain tarwitat kellegi käest paari paberilehe kättesaamiseks relwa abi. Znimene, kes mind wõlastikust tulistas, pidi olema teadlik, et Arvi Järwlot kirjutis on minu seljakotis. . ."

"Aa, nüüd ma taipan! Jah, pagana pihta, see on loogiline järeldus. Ta lootis, et sirutab su maha juba esimese lasuga. Kuidas aga sattus see kirjutus sinu jahipauna ja kuidas wõis keegi sellest teada, jääb mulle arusaamatuks. Igatahes pole see, kes pani selle kirjutuse sinu jahipauna, ja see, kes tahtis sind tappa, üks ja sama isik."

"Seda arwan ka mina," ütlesin. "Aga kuis saame Kadaklot kätte? On juba õõ. . ."

Priit heitis pilgu kardinale wahelt wälja ja raputas mõtlikult pead.

"Täna on wõimatu midagi ette wõtta," ütles ta kindlalt. "Linna on siit tükk maad — ja suuremalt jaolt läheb tee läbi tiheda metsa. Sa pääsesid õnnelikult, kuid on väga wõimalik, et sind peeti filmas ja et praegu

walwatakse maja. Kui asukšime teele, kas poleks see eluga riskimine? Seft midagi ei ole lihtsam, kui seista pimedas metsas puu taga ja sihtida neile, kes lähewad mööda teed. Peame linnamineku jätmä homšeks."

Priidu sõnad olid mõdšitlikud. Ei saanud salata, et niisuguse dõga oli läbi metsa minek riskantne. Seepärast otšustafimegi afuda teele hommišul wara.

Dõ möödus rahutult. Me kumbki ei maganud peaaegu sugugi. Arutslesime dõdset roima Metsamõišas. Hommišul, kui wäljas oli läinud walgeks, Priit rakendas noore täku kerge wedrumankri ette ja me asufime teele. Olime igaks juhuks wõtnud kaasa Priidu wintpüşši, mida tal kui kaitšeliitlasel oli dõigus kanda. Neljätunnise kiire sõidu järele olime linnas. Peatusime kriminaalpolitšei ees ja läkšime mõlemad siše. Mul oli paberise mäšsitult kaasas Arwi Järwlo kirjutus. Meil oli õnne. Kadaklo oli kohal. Ta oli saabunud siia poole tunni eest. Mind nähes ta wišt aimas, et mul on talle teatada midagi erafordšet, seft ta wiis meid kohe oma kabinetti.

Mega wiitmata jutustafin talle wahepeal asetleidnud sündmusift ja andšin talle siis Arwi Järwlo kirjutuse, püüdes enne teha mõne lausega kokkuwõtte kirjutuse sišust. Kõhutafin iseäraniš, et Sigrid ja Karin on wõibolla hädaohus, ning lõpetafin oma kõne lausega: „Minu arwates ja peakšid saatma Metsamõišasse mõne mehe, kes kaitšeks kahte naift wõimaliku hädaohu puhul."

„Olen juba teinud korralduse, et Lammlo sõidab Metsamõiša. Ta asub teele poole tunni pärast," ütles Kadaklo.

„Aga..." tahtšin küšida, kuid Kadaklo jätkas:

„Seal on nähtawasti wahepeal midagi juhtunud..." ja nähes minu kohkunud nägu, lišas rahustawalt: „Mitte midagi erilift. Minult, kui mind polnud siin, on keegi Metšamõišast kõlistanud, küšinud mind taga, dõelnud, et tal on mulle midagi wäga tähtšat rääkida ja palunud, et kõlistagu ma, kui tulen, kohe sinna. Jušt praegu tegin seda: seal aga ei tea keegi midagi telefoneerimisest. Kõneleja on olnud mees, otšustades hääle järele. Pärifin keltšjaamast, kus kontrollitakse kõiki numbroid, mis wõtawad meiega ühenduse: tõesti on kõlistatud Metsamõišast. Igaks juhuks otšustafin saata ühe mehe sinna."

Kadaklo süütas paberosfi ja pistis Arwi Järwlo kirjutuse lauasahtliše.

„Olen ta läbi pärast, see kirjutus on mulle wäga tähtšis. Šina," pöördus ta siis minu poole, „ole ettewaatlik! Sa oled tahtmatult kistud asjasse, ja kuna meil on tegemift julge ja hoolimatu wastafega, siis pole ettewaatus liigne."

Sel ajal, kui ta rääkis, wiibifid mu mõtled mujal, nimelt Metsamõišas. Milligipärast kerkis mu waimušilma ette Karini wärške lapselik nägu ja minus tekkis filmapilkselt soow: näha teda weel kord. Ka humitas ja erutas mind, et mis on seal wahepeal juhtunud.

„Sa ütlesid praegu, et olen segatud asjasse?" küšifin.

„Muidugi," wastas Kadaklo.

„Seepärast ei wõi sa panna pahaks, kui ešitan sulle ühe palwe..."

Kadaklo filmakulmud kerkifid: ta waatas mind uuriwalt.

„Noh?"

„Luba ka mul sõita ühes Tammloaga Metsamõisa. Kaks meest on ikka kaks meest.“

Kadaflo katkestas minu kõne käewiipega.

„Ei, sellest ei tule midagi wälja.“

Uga mul pole harjumuseks anda nii kergesti alla. Olen „üks neid põikpäid“, kes sagedasti just teiste kiuste wiivad läbi oma tahtmise. Ma ei pannud miski, et Priit waatas mind pead raputades, nagu ei saaks ta minust enam aru. Wõtsin kokku kogu oma kõneoskuse. Rääkisin, mis kasu sellest wõiks olla, ja tegin nis wõisin, et Kadaflo annaks järele. Kui olin kõnelnud umbes wiis minutit, lastmata endale rääkida waele, wõttis Kadaflo wägivaldselt sõna:

„Nagu ma näen, pole sa end sugugi parandanud, oled samasugune, nagu olid koolis.“

„Dnneks jah, ja ma loodan, et sa ehk arvestad seda.“

„Sinu palwe ja sinu kõneosawus ei awaldaks minule mitte mingisugust muljet, kui ma mitte ei teaks, et omad selge pea ja tugewa portsjoni külma werd, mis on esimesteks eeldusteks ükskõik misuguse asja läbiwiimiseks. Luban sind minna, kuid ma ei wastuta sinu eest, kui sinuga seal midagi juhtub. Ka panen sulle südamele, et sa ei tohi omapead wõtta midagi ette, waid pead teotsema täpselt minu juhtnõõride järele.“

„Annan sulle ausõna,“ töötasin pühalikult . . .

„Noh, siis wõid sõita,“ ütles Kadaflo, waadates kellale.

„Kümne minuti pärast on auto siin.“

Haarasin ta käe ja surusin seda tugewasti, öeldes:

„Sind wõib nimetada tõeliseks kooliwennaks!“

„Praeguses olukorras ma ei oleks küll tohtinud käituda kooliwennaliselt, waid koolipapalikult.“

„Sa ei kahetse seda, et toimisid mõistliku inimesena.“

„Seda veel näeme,“ ütles Kadaflo paljutähendawalt.

Rahustasin Priitu, andsin talle mõned juhtnõõrid minu asiade korraldamiseks, ja astusin autosse. Tammlo ootas mind juba. Ta oli lühikene tüse mees, tugewate näojoontega, mis on wastupidamate närwide tunnusjeks. Ta naeratas mulle, sest ta oli nähtawasti mees, kes ei armastanud töötada üffinda. Sõidu kestel sain headeks seltsimeesteks. Ilmnes, et ta oli teinud kaasa nii mõnegi hädasohtliku seikluse oma ametialal. Ja ma rõõmustasin, et just tema oli see, kellega pidime hakkama nüüd põimima wõrku mõrwarile.

Juba enne lõunat olime kohal. Ehkki tee oli halb, oli autojuht sõitnud korraliku kiirusega. Kui peatusime mõisa duel, silmasin ukkel Sigridi sih-wakat kaju tulemas meile wastu. Wõis kohe näha, et siin oli tõesti wähepeal midagi juhtunud, sest Sigridil oli inimese ilme, kes on asetatud raskesti olukorda.

„Julgeme kasutada mõned päewad teie külalislahkust,“ ütles Tammlo. „Tulime, et selgitada mõningaid asju, näiteks see telefonikõne . . .“

Sigrid katkestas ta sõnad.

„Dn juhtunud veel midagi: Jaan on kadunud. . . ma ei tea, mis see tähendab. . .“

„Jaan kadunud?“

„Jah.“

„Do — ooo...“ wilstas Lammlo paljutähendawalt. „Millal te seda märkasite?“

„Umbes paar tundi tagasi. Kui härra Kadaklo kõlistas ja küsis, et kes on tahtnud temaga rääkida, küsisin kõigilt mõisasohtjailt järele.“

„Ka Jaanilt?“

„Jah. Ta oli parajasti all keldris liisale liha toomas. Keldritrepp on liiga järsk ja seepärast toob keldrist liha harilikult Jaan.“

„Rääkisite isiklikult temaga?“

„Ei, liisa seisis ülewal trepiotsal ja ootas. Käskisin temal küsida.“

„Ja?“

„Liisa tuli ja ütles, et Jaan polewat kõlistanud.“

„Millal märkasite siis tema kadumist?“

„Warsti pärast seda. Mul oli tarwis lampi. Käskisin liisal kutsuda Jaani, et see tooks lambi raamatukogust. Liisa tuli warsti tagasi ja ütles, et Jaani pole kuskil. Hakkasime siis kõik teda otsima, aga temast polnud jälgegi.“

„On ta wõtnud endaga ka midagi kaasa?“ küsis Lammlo.

„Arwan, et ei. Käisin tema toas. Ta üleriided ja asjad on kõik weel siin.“

Lammlo sügas kõrwatagust. Siis küsis:

„Kas wõiksin ma liisaga rääkida?“

„Jah, ta on praegu kõõgis.“

Läksime raamatukokku ja mõne minuti pärast seisis liisa meie ees. Ta oli aastatelt umbes wiiekümne ümber, kitsa näo ja hallide juustega. Nina, mis näo kohja näis liiga wäikesena, oli tunduwalt wajakule wiltu. Ta silmad olid suured ja hallid, neist wõis lugeda kohkumist.

Lammlo palus teda istuda. Ta istus ettewaatlikult tooliserwale ja pühkis käed põllesse puhtaks.

„Kas nägite pärast seda weel Jaani, kui ta tõi keldrist liha?“

„Ei, ma läksin kohe kõõki ja Jaan jäi alla hoowi.“

„Mis ta seal tegi?“

„Seda ma ei tea.“

„Ja pärast seda te ei ole teda enam näinud?“

„Ei.“

Lammlo mõtiskles, siis küsis edasi:

„Märkasite teie ehk tema juures midagi iseäralikku, kui ta oli liha toomas?“

Liisa liigutas huuli ja muljus läbi: ta püüdis meenutada.

„Ei, ma ei usu, et ta oleks olnud teisugune kui muidu...“

„Kas teie rääkisite omawahel?“

„Jah. Jaan ütles, et lihale keldris on pandud liiga wähe soola.“

„Ja muud teie ei tea midagi?“

„Ei.“

Lammlo las kis liisal minna ja wõttis ühenduse Kadakloga. Ta andis lühikese ülewaate ülekuulamise tulemustest Jaani kadumise suhtes. Kadaklo käskis meil jääda kohale kuni uue korralduseni. Meie ülesandeks oli leida

mõni jälg Jaani kadumisest. Kui Tammlo oli pannud telefonitoru kääst, avaldasin oma arvamist järgmiste sõnadega:

„Asi muutub aina segasemaks.“

„Tammlo waatas mind kawala naeratusega.“

„Mina arwan, et asi muutub selgemaks.“

„Kuidas nii?“

„Mispärast Jaan kadus? Kui leiame sellele küsimusele wastuse, siis tõik on palju selgem kui oli enne. Ja ma usun, et olen wastuse leidnud...“

Allatunult astusin samm u tagasi.

„Jaan kartis teiskordset ülekuulamist,“ ütles Tammlo rõhuga. „Ta arwas paremaks põgeneda...“

Ei saanud salata, et tal näis olemat õigus. Ja see andis tunnistust, et mul on tegemist kogenud mehega. Nüüd näis ka minule asi teises walguses. Mulle meenus Jaani jalapärane palwe: mitte awada akent, ta hiliw kätumine ja kahtlustaw pilk, ning ma imestasin, miks Kadaklo ei lastnud teda otsekohse arreteerida.

Dine tagaajamine.

Lõunalauast puudus Karin ja ma olin pettunud. Sigrid ütles, et Karinil on ikka weel palawik, ja et ta peab lamama woodis. Oli käinud ka kohalik jaoskonna-arst, kelle arwates ei olemat Karinil karta midagi tõsist, ta wajawat ainult rahu. Lõuna möödus waitfelt, meil kellelgi polnud suuremat tuju rääkimiseks. Pärast lõunasööki läksime Tammloga uurima ümbrust. See wõttis aega õhtuni. Me ei leidnud siiski midagi, millel oleks tähtsust mõrwa wõi Jaani kadumise suhtes. Kuna pikk jalustuskäik uurimisotstarbel oli meid mõlemaid tublisti wäsitanud, siis heitsime wara puhkama. Me kumbki saime toa. Mina sellesama, kus olin maganud esimesel ööl siin mõisas, Tammlo tuba oli just minu toa wastas.

Arkasin öösel tugewast raputamisest. Mu woodi ees seisid Tammlo ja andis märku, et järgneksin talle tasa. Tuld süütamata, — wäljas oli hele kuwalgus, — rüetusin wõimalikult ruttu. Kui Tammlo pöördas akna poole, nii et kuwalgus langes temale, märkas, et ta taskust waatas wälja brauningu läikw pära.

„Järgnege mulle, aga tasa, nii et meid keegi ei kuule,“ sosistas ta mulle.

Kiikwarbail wäljusime toast. Tammlo läks ees. Hüüsimine piki koridori alumisele korrale ja Tammlo pöördus kindlalt, nagu oleks ta selle maja põline elanik ja tunneks igat nurka, ühest uksest sisse.

„See on üks tühi saher,“ ütles ta mulle. „Tulge akna juurde.“

Täitsin ta käju. Aknast awanes waba waade õuele. Kuu walgustas seda helebalt. Minult eemal, tallide taga, haigutas pimedus.

„Waadake!“

Pingutasin filmi, aga ma ei näinud midagi. Su oli tühi.

„Waadake sinna talli nurga juurde. Ei, mitte paremale... wajakule. Noh, kas näete midagi?“

Talli wajak nurk oli warjus. Suur wana tamm warjas ta oma laia

lehekrooniga kuukiirte eest. Ja seal, surutud vastu talli nurka, oli mingi-
sugune kogu.

„Snimene?“

„Jah, jälgin teda juba pool tundi. Muidugi pole tal sellest aimugi. Ma ei heitnud woodisse, nagu tegite seda teie, sest olen nii mõnigi kord kogunud, kui kasulik on õine walmamine. Päewal ma tutvunesin majaga ja õhtul walmistasin endale sellest korralliku plaani. Wõin siin nüüd lii-
kuda kaunis wabalt. Ma poleks teid äratanud, kui oleksin saanud üksi hakkama, aga see on wõimatu. Du on heledasti walgustatud. Ma ei saa siit küljest wäljuda, ilma et mind ei nähtaks. Kui lähaksin aga teisest küljest, peaksin tegema suure ringi, ja wõimalik, et kohale jõudes ma ei leiaks enam kedagi eest. Seepärast ma wajangi teie abi.“

„Mis ma pean tegema?“ küsisin erutatult.

„Mina jään siia walmama ja teie peate minema ringi ja katsuma ta tabada. On teil lasteriist? Ei? Wõtke see, mul on neid alati igaks juhuks kaks tükki taskus.“

Lahkusin brauninguga sahwrist. Lammlo kükitas aina alla, pidades terawalt silmas tallinurka. Ma ei tunnud end koduselt pimedates ruumides, kuid leidsin siiski ukse, mis wiis wälja teise külge. Uks oli lukus, aga wõti oli seespool ees. Ettewaatlikult awasin ukse ja olingi wäljas. Jooksin ruttu üle lageda koha puie warju ja hakkasin minema ringi talli juurde. Mul tuli teha kaunis suur ring, kui tahtsin wältida minemast kuust wal-
gustatud õue. Brauning kramplikult käes, süda kiiresti peksmas, astusin edasi. Ma pidin liikuma aeglaselt, sest maas wedeles oksapruugi, mille pragin oleks äratanud kahtlust ja minu tulekut reetnud. Alles poolel teel, kuulsin äkki Lammlo häält. Ta karjus: „Seisa, wõi ma lasen!“ Ja mõni sekund hiljem järgnes üksteisele kolm pauku.

Nüüd mul ei tarwitsenud end enam warjata. Jooksin üle õue talli poole. Kui jõudsin talli nurga juurde, polnud seal enam kedagi. Gemal kuulsin jooksumüdinat ja weel ühte rewolwripauku. Ma ei teadnud, mis teha. Kas joosta ka sinnapoole, kust oli kostnud wiimane last, wõi jääda ootama.

Õtustasin siiski minna waatama. Ent mu kawatus jäi teostamata. Parajasti, kui jooksin ümber talli nurga, põrkasin kokku Lammloga. Ta tuli juba tagasi.

„Pole mõtet,“ ütles ta hingeldades ja pühkis käega higi. „Meil ei wedanud. Kohe pärast seda, kui kuulsin teid awawat maja ust, hakkas kogu end liigutama. Wõin wanduda, et ta aimas hädaohtu. Ma ei kaotanud aega. Kuttasin wälja, kuid ainuke, mis ma temast weel kuulsin, oli ta sammude müdin.“

„Kuis wõis ta aimata, et läksin wälja? Wõtme kriuksumine ja ukse awamine ei kosta ometi tallini,“ ütlesin.

„See jääb ka mulle arusaamatuks,“ wastas Lammlo. „Praegu ei ole meil igatabes teha midagi paremat, kui minna magama, sest täna õõsi ei tule siia enam keegi.“

Läksime tagasi majja. Brauningupaugud olid äratanud Sigridi ja Liisa. Esimene tuli meile trepil vastu, lamp käes. Liisat kohtasime ülewal

koridoris. Nähes, et olime täiesti riides, oli Sigridi imestus suur. Enne kui ma sain avada suu, ütles Tammlo:

„Meie ei saanud magada. Tahtsime teha väikeste jalutuskäigu kuuvalges öös. All teel kohtasime üht koera, kes oli arvatavasti marutaudis. Ta lippus meile kallale ja ma kasutasin relva.“

„Lasksite ta maha?“ küsis Sigrid.

„Ei, ta sai minema,“ vastas Tammlo.

Enam-vähem rahunenult Sigrid läks oma tupp tagasi ja ka meie Tammloga otsisime üles oma woodid.

Jaan tubakatoos.

Järgmisel hommikul awanes mul juhus näha Karinist. Ta oli juba niivõrd kosunud, et võis võtta osa hommikusöögist. Ta täidlane nägu oli küll veel kahvatu, kuid ta silmad waatasid elawalt ja kindlalt. Mind läbis senitundmatu rõõm. Kogu söögiaja ma tundsin end imehästi ja mul oli tõeliselt kahju, kui pidime tõusma lauast. Ent õnnejumalanna ei jätnud mind ka nüüd maha. Karin awaldas soovi teha pärast sööki väike jalutuskäik, ja ma pakkusin end saatjaks, — usun, wist liiga filmatorkawa rõõmuga, sest Karin punastas kergelt.

Jalutasime mõisast wärskele kasehallu. Maapind oli siin kõrgem kui mujal ja metsaalune lage. Päike paistis, õhku täitis magus waigulõhn. Aga mul polnud täna filmi millegi jaoks. Mu tähelepanu paelus minu kaaslanna, sale tütarlaps, kellele teda tabanud raske õnnetus andis wastupanematu wõlu. Ma hoidusin poole sõnagagi mainimast sündmusi, mis rõhusid meie kõigi meeli. Ütlesin waid niipalju, et wiibin siin kriminalist Tammlo abilisena. Ja rohkem meie enam selle teema üle ei rääkinud. Karin rääkis peamiselt ja mina kuulasin. Oli suurim nauding kuulata ta pehmet, selget häält. Ta jutustas mulle oma lapsepõlwest, kooliajast ja tulewikukawatsumisest. Ta kawatstes lõpetada ülikooli ja siis õppida välismaal edasi.

Pärast jalutust mul jätkus niipalju julgust, et ma ei lahkunud Karinist mitte trepil, waid palusin, et ta lubaks end saata kuni toani. Läksime trepist üles, pöördusime paremale: Karinist tuba ajesses koridori lõpus. Minnes mööda köögikülast, mis oli lahti, ma heitsin pilgu juhustlikult uksest sisse ja seisatasin tahtmatult. Ka Karin waatas uksest sisse.

Ukna alla asuwa laua juures, seljaga meie poole, istus Liisa. Ta oli asetanud oma ette lauale wihulehe suuruses raamis päewapildi ja suudles seda, suudles kirglikult, mis oli seda koomilisem, et ta ise oli juba hallide juustega.

Tahtsin minna edasi, aga seal Liisa pöördus ja waatas üle õla. Meid nähes ta oli äärmiselt kohkunud: pilt kukkus ta käest maha ja ta ise awas suu nagu karjatuseks.

Seisuford oli piinlik ja koomiline. Alki Karin wõpatas. Ta pilk oli suunatud pörandale langenud pildile. Ruttu ta astus kõõki, tõstis pildi üles ja ta nägu kattus heleda punaga. Ule tema õla awanes mul wõimalus näha pilti. Seal oli kujutatud keskealine mees, — ja imelikul kombel

näis see nägu mulle tuttavana. See oli omaalne, intelligentne nägu, kõrge, tahapoole kumera lauba ja õhukesed juuga. See oli üks neid nägusid, mis mõjuvad ühteaegu ligitõmbavalt ja eemaletõukavalt. Paksude fulmude all olevad silmad waatasid läbitungivalt, kahtlustavalt.

„Iga pilt,“ ütles Karin spontaanselt.

Nüüd ma taipasin, miks see nägu näis mulle tuttavana. Lemal oli palju sarnasust Karini näoga, ainult selle wahega, et Kariniga oli sarnasust kõigel sellel, mis selles näos oli ilusat, kõigest, mis mõjus eemaletõukavalt, polnud Karin pärinud midagi.

Liisa oli wahepeal end kogunud. Ehkki ta käte wärtsimine reetis ta seesmist erutust, püsis ta wäliselt wõrdlemisi rahulikuna. Ta ütles:

„Andke andeks, preili Karin, et hoidsin oma käes teie kadunud isa pilti.“

„Kust te ta saite?“ küsis Karin tumedalt.

Liisa sattus kimbatusse, ta hääl hakkas wärtsima:

„Kui kolisime siia, ma leidisin selle pildi ühest laualaekast.“

„Ja miks ei teatanud teie sellest minule wõi emale?“

„Andke andeks, preili, aga ma tahtsin, et ka minul oleks härrast mälestus... Ta oli minu wastu nii lahke... ma teenisin tema juures nii kaua... kui ta suri, ma olin wäga kurb...“

Wiimased sõnad olid öeldud wõltsimata soojusega ja ei jätnud ka Karinile mõju awaldamata. Ta ilme muutus heatahtlikumaks, ta andis pildi Liisale tagasi.

„Hea küll, hoidke ta siis endale mälestuseks.“

Liisale tulid liigutusest pisarad silmi. Ta wõttis Karini käe ja raputas seda tugewasti, öeldes:

„Tuhat tänu, preili!“

Aga Karinile oli wana naise kiindumus siiski mõjunud kuidagi ebameeldivalt. Nägin seda ta näost. Kuttu ta tõmbas oma käe Liisa peost ja meie lahkusime kõõgisti. Saatsin Karini ta toa uksele ja läksin siis oma tuppa. Leidisin seal ees Lammlo. Ta istus laua juures toolil ja oli ametis wäikese musta karbikese uurimisega. Minu sisse astudes ta koputas sõrmeaga wõidurõõmsalt karbikesele.

„Tulge ja waadake!“

Wõtsin karbikese kätte. See oli nelinurkne puukarp, mille kaas oli kinditatud serwale wasshingedega.

„Mis see on?“ küsis Lammlo.

„Mulle näib, et tubakakarp.“

„Dige, ja arwake, kust ma ta leidisin?“

Waatasin talle küsiwalt otsa. Iga joon ta näos andis tunnistust enesega rahulolemisest.

„Leidsin ta talli nurga juurest maast. Kindlasti kuulub ta isikule, keda ajasime õõsi taga. See karbikese on tal kukkunud taskust wälja.“

See oli tõessti huwitaw ja wäärtuslik leidus. Selle karbikese abil teadsime, et õine salapärane luuraja oli mees, sest naine ei kanna tavaliselt kaasas tubakakarpi. Ning et karp oli wana töö, misjaguseid nüüd leidub õige harwa, wõis järelda, et ta pidi kuuluma wanemale mehele, kes ei lähe kaasa ajaga.

„Kas teie teate, kes wõiks olla selle karbi omanik?“ küsisin.

"Jah."

"Kes siis?"

"Ei keegi muu, kui salapäraselt kadunud teener Jaan."

"Jaan? Olete selles kindel?"

"Jah, näitaksin ennist seda karpi mõisarahwale. Nad kõik wäitfid, et on seda näinud Jaani käes."

"Nii et meie õine luuraja oli siis Jaan?"

"Kindlasti."

"Kahlemata huwitab see Kadaklot."

"Wõisin juba temaga telefonitühenduse. Ta nõudis, et sõidaksin weel täna linna."

"Jätate mu siis siia üksinda?"

"Pole midagi parata. Loodetawasti te ei tunne end siin halvasti."

Naersin, sest teadmine, et wiibin Kariniga ühe katuse all, andis mulle julgust kõigeks. Ma ei tea, mis minuga oli juhtunud, et Karini weetlew nägu seisis mul lakamatult waimusilma ees. Kui keegi oleks mulle ütelnud, et järgmisel filmapilgul langeb lagi kaela, ka siis ma poleks siit ilma Karinita lahtunud.

Pärast lõunat üks sulaseist wiis Lammlo linna. Enne ärasõitu Lammlo palus mind hoida filmad ja kõrwad lahti, ning lasteriist laetuna kaeulatuses. Ta ütles, et kunagi ei wõi teada, millal seda tuleb tarwis. Ise ta lubas tulla tagasi hiljemalt järgmise päewa lõunaks.

Pärastlõunal mängisime Kariniga doominot raamatukogus. Et doominomäng ei nõua suurt mõtlemist, siis westlesime. Ma olin rõõmus, et Karin suutis teda tabanud kurbust kanda nii mehiselt. Ta ei lastnud paista, et ta südames näris ränk valu. Ta püüdis olla rõõmus, rääkida lõbusalt oma harrastustist ja huwidest. Mina omalt poolt tegin kõik, mis wõisfin, et ta vähemalt minu feltsis unustaks oma mured. Ma ei wõi küll kiidelda, et see oleks mul läinud täiesti korda, kuid polnud kahtlust, et teatud mõju oli mu sõnadel siiski. Karini kahwatu nägu omandas aegamööda roosaka jume ja ta filmades lõi lõkkele kelmisas jädemeke. Siis, ma ei tea kuidas, tuli jutt tema furnust isast, — dr. Olew Randloft. Niipea kui ta ütles tema nime, ma wõisin panna tähele, et ta nägu, mis äsja oli olnud waba murepilwedest, süngistus uuesti. Järeldasin sellest, et tal ei olnud oma isaga wiimase eluajal kuigi hea läbisaamine, ja juhtisin jutu ruttu teisale.

Mänginud umbes paar tundi, Karin kaebas wäsimuse üle ja läks oma tuppä. Mina istusin weel tükk aega raamatukogus, suitsetades ja mõtiskledes. Mõtelda oli tõesti palju. Laipasin, et ma pean olema walmel, sest kui nüüd, Lammlo äraoleku ajal, juhtuks midagi, siis oleksin mina selle eest wastutaw. Ning tõele au andes: mu tuju halvenes weidi. Ei usu, et ma oleksin kartnud, aga olin päris kindel, et kui minu hooletuse wõi ettewaatamatuse tõttu saabub mõni uus õnnetus, siis ma ei andestaks seda endale eluaeg. Düstustasin teha, mis oskasin, et minu siinolekust oleks kasu, Lühikese kaalutlemise järele oli mulle selge, et ma ei wõi õõseks heita wõõdisse, waid pean walmama. Wõimalik, et Jaan, — sest tema see oli, — tuleb sel ööl uuesti. Oma südames olin täiesti kindel, et Arwi Järwlo surm lasus selle kääbusetaolise wanamehe hingel. Tõsiasi, et tema oli mõr-

war, selgitas passugi. Sest kõik, mis puutus salapärasele märkidesse, mis ennustasid Arwi Järwlo surma, olid kindlasti tema poolt kawalasti kombineeritud. Ta wõis näiteks warastada Arwi Järwlo laeka wõtme, lasta teha selle järele koopia, nii et Arwi Järwlo ei märganud midagi. Mis puutus salapärasele hääldesse, siis wõis see olla tema trikk, ka selles ma ei kahelnud. Minult ma ei saanud aru, mis kasu oli Jaanil Järwlo surmast. Ja tõsiasi, kui uskuda Arwi Järwlo kirjutist, et ta waritses ka Sigridi ja Karini elu, tegi asja aina keerulisemaks. Oli ta ehk hullumeelne? Ma ei wõinud sellele küsimusele anda mingit wastust. Üks oli aga kindel: sel ajal kui Tammlu wiibis eemal, ma pidin kaitsma Sigridi ja Karinit.

Proua Sigridi saladus.

Kui saabus hämarus ja kõik olid läinud oma tubadesse, ma laadisin Tammlolt saadud brauningu ja kõndisin ühe ringi ümber elumaja. Wõisin seda teha takistamatult, sest meie soowil ei lastud koeri enam õssi õue. Ma ei silmanud midagi išeäralikku ja tulin majja tagasi. Olin teinud korralduse, et õssi peawad põlema koridoris lambid, sest juhul, kui keegi oleks katsumud tungida majja, oleks mul walges olnud parem teotseada kui pimeduses. Läksin teisele korrale oma tupp. Tõmbasin kardinad akna ette ja istusin laua taha. Brauningu panin enda ette lauale.

Istusin täiesti waiksel. Wõisin kuulda oma kella tiksumist taskus. Siis tuli mulle mõte kustutada tuli. Kui keegi luuras wäljas, siis ta kindlasti ei julgenud läheneda majale, kui nägi minu akna olewat walgestatud. Ma olin weendunud, et kui see keegi oli Jaan, ta siis oskas küllaltki hinnata minu ettewõtlikkust. Kustutasin seepärast tule, tõukasid kardinad pisut kõrwale ja istusin tooliga akna alla. Ka täna paistis kuu. Pidin nägema igauht, kes oleks tahtnud läheneda majale süüpoolt küljest. Muide, olin isiklikult waadanud järele, kas kõik ukseid, mis wiisid õue, on korralikult lukus. Kui keegi lähenes majale teisest küljest, siis ma teda muidugi ei näinud, aga ma trööstisin end mõttega, et wõimatu on sisse pääseada, ja kui tal oleks jätkunud julgust awada ust wägiwaldselt, oleksin ma seda kindlasti kuulnud. Siia üles kostis hästi kõik, mis tehti all õuel. Milligipärast lootsin, et majale lähenetakse just sellest küljest, kuhu mul awanes waade aknast.

Dotasin tunni, teise, aga ei juhtunud midagi. Uni kippus wägisi silmi sulgema. Pingutasin end tublisti, et jääda ärkwele. Siis kuulsin, kuis alumisel korral löi seinakell üks, seega oli käes südaõttund. Mõni minut hiljem püüdis mu kõrw kinni waewalikkuuldawa krabina. Mul arwasin, et olen ekinud, ent siis kostis see krabin uuesti: keegi nagu oleks hülinud mõõda koridori.

Tõusin hinge kinni pidades toolilt ja hoides brauningut laskewalmis, läksin nii ruttu kui suutsin üle toa ukse juurde ja panin kõrwa wastu ust. Waikus. Kuid ei, miski liikus, nüüd juba kaugemal, umbes trepi juures, mis wiis alumisele korrale.

Hetke olin kahewahel, kas minna koridori wõi jääda tupp. Leadsin,

et esimesel juhul wõidi mind märgata. Ent kui jään siia kuulatama, jumal teab, mis siis oleks wõinud juhtuda. Nii siis, — saagu, mis saab, — ma pidin wäljuma. Äärmise ettewaatusega ma awasin ukse ja jäin üllatunult ukse läwäle seisma: koridor oli pime. Wahepeal, kui walwasin toas, oli tuli kustutatud. Aga wõib-olla oli see mulle nüüd kasuks. Sulgesin ruttu ukse ja kuulatasin. Jah, ma ei eksinud: keegi läks tasakesi trepist alla.

Brauningut laskewalmis hoides liikusin trepi poole. Tõudsin trepi otsa juurde ja waatasin alla. All koridoris, kus oli ka lamp kustutatud, seisis pikk walge kogu. Ta seisis nagu kõheldes kohal, siis läks kiirete sammudega ukse juurde, mis wiis õue. Kuulsin keti kõlinat, wõtme kriuksumist lukuaugus ja siis külm õhupuhang, mis riimas mu nägu, teatas, et uks oli awatud. Siis suleti uks jälle.

Ma ei kaotanud aega: paari hüppega olin all ja seisin ukse kõrwal olewa akna juures. Walge kogu oli parajasti minemas walitseja maja poole. Ta hoidus paremale, kus kaswasid paplid ja kus oli wari. Waresti ta kadus mu silmist. Mõtlesin juba tormata talle järele, kui mulle tuli mõte jääda kohale ja oodata, mis juhtub edasi. Aimasin, et walge kogu ilmub weel kord minu nägemispiirkonda. Ja mul ei tulnudki kaua oodata. Oli möödunud waewalt weerand tundi, kui nägin teda tulewat tagasi ukse poole. Käsitada ta seisma oleks mul olnud naljaasi, — mul oleks waid tarwitfenud tõmmata lahti uks ja suunata talle brauningutoru, aga ma ei teinud seda, sest ma tahtsin jälgida ta toiminguid lõpuni. Trepiotsa juures oli mingi õnarus seinas, küllalt suur, et sinna wõis pugeada inimene. Ma surusingi end sinna õnarusse ja jäin ootama. Ühest aknast ülewalt langes trepile kuuwalgus, mina sellewastu olin pimeduses.

Walge kogu awas ukse ja sulges ta jälle hoolikalt. Siis ta lähenes trepile. Enne kui ta asetab jala trepi esimesele astmele, ta kuulatas, ja kuuldes mitte midagi kahlast, hakkas tasakesi tõusma trepist üles. Ta oli näoga minu poole, hele kuuwalgus langes ta näole, ning ma suutsin weel õigel ajal suruda tagasi üllatushüüde: walge kogu osutus Sigridiks.

Ta oli mäsfinud end pikasse walgesse mantlisse, ta juuksed olid lahti, raamides ta kahwatut nägu lainetawa rõngana. Alles juba peaaegu ülewalt, talle meenus midagi, sest ta pöördus ümber ja hakkas tulema tagasi Sain aru, et minu peidukohat trepiotsa juures pole kõige parem. Wõib-olla, et Sigrid tuleb siit mööda ja awastab minu. Seepärast ma libisesin nii tasa kui wõimalik oma peidukohast wälja ja liikusin piki koridori tahapoolle. Ühe akna ees seisis wäike, umbes meetri kõrgune kapp. Kükitasin selle taba.

Sigrid tuli poolde koridori. Ta wõttis seina äärest tooli, asetab selle kesk koridori ja ronis ise toolile. Ta pea kohal oli lamp. Süüdanud lambi, ta asetab tooli oma endisele kohale tagasi ja läks trepist üles. Ma ei liikutanud, kükitasin kapi taga, sest kuna koridor oli nüüd walge, ei wõinud ma tulla enne wälja, kui Sigrid oli läinud oma tuppa tagasi. Ta süüatas ka ülewalt koridoris lambi ja läks siis oma tuppa.

See Sigridi õine käik paiskas mu tasakaalust. See lastis oletada mõndaq. Jäin umbes pooleks tunniks oma peidukohata ja kui kõik püsis ikka wäikesena, riskisin tulla wälja. Wõtsin saapad jalast ja liikusin sukade wäl. Tõudsin wahetuhtumisteta oma tuppa.

Hakkasin mõtlema selle asja üle järele. Kuid ma hoidusin meelega midagi oletamast, sest ma ei julgenud võtta endale kahtlustamise rasket vastutust. Oustasin Kadaklot esimehel võimalusel sellest informeerida.

Kõnelus valitsejaga.

Hommikul istusime kohvilauas kolmekesi: Sigrid, Karin ja mina. Tammlo polnud veel jõudnud linnast tagasi. Waatlesin salaja Sigridi, selle rahu ja endawalitsemine ei võinud kuidagi reeta ta õist saladust.

Pärast kohvi läksin wälja teele ja hakkasin ootama Tammlo saabumist. Aga teda ei tulnud. Sulane, kes oli ta wiinud eile hobusega linna ja õõbinud linnas, tuli tühjalt tagasi. Tammlo olewat ütelnud, et ta ei saawat tagasi tulla. See teade tuli mulle ootamatult. Tammlo oli ju lubanud tagasi tulla? Iseäranis wajasin teda nüüd, kus olin awastanud ühe uue niidi, — Sigridi õise käigu.

Wiivitamatult kõlistasin linna ja sain ühenduse Kadakloga.

„Mispärast ei tule Tammlo tagasi?“ küsisin erutatult.

„Pole praegu võimalik. Ratsu saada üksinda kuidagi hakkama. Wajan Tammlot ühe teise asja jaoks,“ ütles Kadaklo.

„Mis tähendab, ratsu saada üksinda hakkama?“

„Seda, et ära unusta neid juhtnööre, mis ma sulle andsin. Kuna oled nüüd üksinda, pead pidama kõike kahekordse hoolega silmas. Walwa Karini ja pr. Järwlo järele.“

„Aga kas ja ei saa siis saata Tammlo asemele kedagi teist?“

„Ei. Tuli üks uus asi, kõik mehed on kinni. Loodan, et umbes nädala aja pärast tuleme selle asjaga toime, ja siis ma võin sinule saata appi kas wõi kümme meest, võimalik ka, et külastan ka ise weel kord Metsamõisa. Muide, kui wahapeal peaks midagi tõsist juhtuma, siis kõlista mulle.“

„Digu,“ wastasin kuiwalt.

„Nagemiseni siis.“

„Nagemiseni.“

Riputasin toru pahaselt warnale. Nii wähe tähelepanu pööraski siis Kadaklo sünnsetele sündmustele.

Neid mõtteid mölgutades läksin õue, kus kohtasin walitsejaga. Ta tuli oma majast, terwitas mind ja alustas wesklust.

„Jalutate?“

„Jah,“ wastasin. „Tahtsin kõnelda wähe wärskes õhus.“

„Ega teil pole selle wastu midagi, kui saadan teid? Ka minul pole praegusel filmapilgul midagi teha. Ennist käisin waatamas metsatukka, mida walitus tahab müüa. Kuid ostust ei tule wist midagi wälja, — hind on liiga kõrge.“

Me hakkasime sammuma koos. Läksime üle tee, samasse kasetukka, kus olin jalutanud Kariniga.

Mul rääkisime ühest kui teisest. Walitseja ütles end tundwat suurt hurwi tõukarja kaswatamise wastu ja awaldas kahetsust, et kadunud Urwi

Järwlo oli pühendanud nii wähe tähelepanu mõisa karjale. Arwi Järwlo nime nimetamisega kaldus jutt mõrwale.

„Mis arwab kriminaalpolitsei asjast?“ küsis walitseja.

„Minu teada praegu weel mitte midagi kindlat,“ wastasin süngelt ja mulle meelestus äsjane kõnelus Kadakloga.

„Rahvlustatakse kedagi?“

„Kaske ütelda.“

Walitseja waikis, siis küsis:

„Mis teie isiklikult arvate Jaani kadumisest?“

„Mina?“ waatasin talle otse näkku. Ta ilme ei reetnud peale uudis-
himu midagi.

„Jah, teie, sest usun, et meil igaühel on oma teooria.“

„Tahate ütelda, et olete loonud teatud teooria mõrwa ja Jaani kadu-
mise kohta?“

„Jah.“

„Kui see pole saladus,“ ütlesin, „siis oleksin wäga huwitatud sellest,
kuidas teie ühendate mõrwa Jaani kadumisega?“

Walitseja silus käega üle lauba ja ta pilk peatus minu näol.

„Kas Jaan teenis juba siis härra Järwlo juures, kui wiimane oli weel
poisimees?“ küsis ta.

„Jah,“ oli minu kindel wastus.

„Sellest tuleb järeldada, et Jaan oli enam-wähem täpselt informeeritud
härra Järwlo majanduslikust seisukorrast.“

„Si hakkas mind huwitama. Kuhu tüüris walitseja oma jutuga?“

„Kuna Jaan on teeninud härra Järwlot eeskujulikult palju aastaid,
siis on arusaadaw, et härra Järwlo pidas teda testamendi tegemisel mee-
les,“ jätkas walitseja.

„Dlete selles kindel?“

„Jah. Kord härra Järwlo rääkis mulle isiklikult, et ta on oma testa-
mendis määranud Jaanile niisuguse summa, et wiimane mõiks pära-
st tema surma elada muretult. Ta lisandas, et õige peremees ei tohi ees-
kujulikku teenijat kunagi unustada.“

„Aga mis on sellel tegemisel mõrwaga?“

„Ma pole weel lõpetanud,“ ütles walitseja. „Wiimasel ajal härra
Järwlo rääkis oma testamendi muutmisest.“

„Testamendi muutmisest?“

„Jah, ta ei õelnud küll, mis suhtes, mainis waib, et kawatses seda
teha lähemal ajal.“

Walitseja waikis.

„Ma ei näe siiski,“ ütlesin, „et see härra Järwlo kawatus oleks annud
Jaanile põhjust mõrwa.“

„Wõib-olla, et härra Järwlo tahtis muuta testamenti just selles osas,
mis puutus Jaani. On wareminigi juhtunud, et esialgsete heldete luba-
duste üle hakatakse pära-
st mõtlema järele ja leitakse, et on talitatud liiga
uusa-päisa. Kas teie ei kujutle wõimalust, et proua Sigrid polnud testa-
mendi-
a rabul ja mõjutas härra Järwlot seda muutma?“

Wäga wõimalik, et proua Sigrid, ewides materiaalseid kalduwusi, tah-
tis teenrile määratud osa perekonnale säilitada ja sundis oma meest otjust

muutma. Ja teener, tundes end testamendi muutmisest solwatud, asus kaitsejehislikordale temale antud lubaduse suhtes.

Nähtawasti teenri eesmärgiks oli teha oma peremees kahjutuks, et ta ei saaks muuta oma testamenti.

Nõnda arutlesin ja minu tuju halvenes, süüdistades Kadaklot hoolimatujes. Minu arusaamise järele ta pühendas mõrwale liiga wähe tähelepanu.

Walitseja nagu oleks aimanud mu mõtteid, kuna ta küsis:

„Nad on jätnud teid siia päris ükshinda?“

„Jah, mu kaaslane sõitis ära.“

„Millal ta tuleb tagasi?“

„Ei tea, arwatawasti kolme-nelja päewa pärast.“

„Noh, minu arwates pole siin ka wist suurt teha. On wäheusutaw, et mõrwar tuleks siia weel lord tagasi. Wäidetakse ju küll, et igas mõrwaris peitub wastupanematu soow: tulla tagasi kohta, kus ta saatis korda mõrwa, aga mina ei usu seda. Kui see oleks nii, siis poleks politseil tarwis teha muud, kui jääda ootama, millal mõrwar jookseb ise nende kätte waele,“ seletas walitseja.

„Sedajama arwan ka mina,“ wastasin.

Rääkisime weel natuke sellel teemal ja lahkusime. Olime jõudnud kasetuuka taga olewa soo äärde ja walitseja ütles, et peab minema teisele poole sood linapõldusid waatama. Mina lonkisin mõisa tagasi. Mul oli tahe minna kohe pr. Järwlo juurde ja pärida, kas ta teab midagi testamendi muutmise kawatsusest, aga ma jätsin selle mõtte, sest proua õine ümberhüümine oli kõigutanud minu usaldust tema wastu ja ma ei wõinud olla kindel, et ta räägib mulle õigust. Suel kohtasin Karinit ja minu tume meeleolu paranes.

Karin kandis helesinist, walgete ruudukestega fleiti, mis oli pinguli ümber ta saleda keha. Walge lainelise äärega pitskrae kaunistas ta noort ja wärsket kaela. Aga ta näoilme ei sobinud selle rõõmsatoonilise kleidiga. Mulle näis, et teda waewas täna mingi uus mure. Ta oli nagu haige, kes oli julgenud tõusta woodist, kuid selleks liiga nõrk, et teeselda head terwist.

Wõtsin oma mehijuse appi ja küsisin mure põhjust. Ta süngel pilk jäi mulle püsima:

„Miks arwate, et mul on täna midagi wiga?“

„Te näite nii kurwana,“ ütlesin.

„Kas tõesti?“

„Jah, preili Karin, ma ei suuda näha teid kurwana. Te olete juba küllalt kannatanud. Nüüd te peaksite katsuma olla rõõmus. Ma tean, et see pole nii kerge, aga mõtelge sellele, et olnud ei saa teha olematuks, ja seepärast on wajalik unustamine,“ jätkasin soojalt, ning weel praegugi ma ei tea, kust wõtsin selle julguse, et haarasin ta kää. Ta ei wabastanud oma wäikest kätt minu sõrmede wahelt. Seisime nii lugematuid hetki ja ma soowisin, et aeg peatuks, et mul ei tarwitaks lasta lahti ta kätt. Tema kää soojus tungis minusse, ma olin nii wäga õnnelik, waba igasugustest muredest. Unustasin hetkeks kõik enda ümber ja nägin waid kahte silma, mille pilk tungis mulle hinge nagu wärske tuulepuhang.

Wiimaks taipasin, et käitun liiga koolipoislikult ja wabastasin käe sõnadega, milles teeseldud rahu:

„Kas meie ei läheks ehk aeda ja jalutaksime wähe?“ Kuid mu hääl wärises.

„Läheme,“ nõustus ta taja.

Aed asetseis waltitseja maja kõrwal. Suured tammed, mis kaswasid just wärawa kõrwal, laotasid oma tumerohelised kroonid nagu suured päewawarjud üle meie peade. Sirge, lillepeenardega palistatud teerada wiis tahapoolle, kus õunapuude wahelt paistis lehtmaja tuntepunane katus. Kõndisime aeglaste sammudega. Wahetewahel meie õlad puutusid kokku ja iga puudutus jättis minusse meeldiwa mulje. Waikus lahus aias. Tuul waihus. Kuuldus ainult liiwa kriigisemist meie jalge all. Kuni lehtmajani meie ei wahetanud ainustki sõna. Jõudnud sinna, ma tegin ettepaneku istuda. Karin noogutas nõusolewalt. Lehtmajas oli neli suurt pinki: kummaski külgsinas üks ja keskkel kaks. Istusime seina ääres olewale pingile. Wäljast ei wõidud meid siia näha. Ma oleksin istunud tema kõrwal kes teab kui kaua, sõnagi rääkimata. Olin kõigega nii rahul, mul polnud filmapilgul teist soowi, kui näha enda kõrwal mulle armast tütarlast. Ent Karin ise hakkas rääkima.

„Teil oli õigus, kui ütlesite, et olen millegipärast eriti mures,“ sõnas ta.

„Tõhin ma teada, mispärast? Oleksin rõõmus, kui saaksin teid kuidagi aidata.“

Karin ei wastanud kohe. Ta walged käed, mille pikad peened sõrmed näisid marmorist raiututena, näppisid kleidinööpi. Wiimaks, waadates mulle tõsiselt ja usaldawalt näkku, ta ütles:

„Olen mures ema pärast.“

„Miks?“ küsisin näiliselt rahulikult, ehkki mu südames ärkasid uuesti kahtlused proua Sigridi wastu.

Karin ei leidnud kohe wastust minu küsimusele. Nõutus peegeldus ta näos ja mul hakkas temast lahju. Püüdsin teda aidata.

„Tunneb proua Järwlo end ehk haigena?“

„Ei, seda mitte,“ wastas Karin. „Ta ise ei räägi sellest, mis teda piinab, ja just see walmistabki mulle kõige rohkem muret.“

„Wõib-olla muresete põhjusest,“ ütlesin rahustawalt. „Sest keegi ei suudaks end näidata rõõmsana ja terwena, kui mõni päew tagasi ta abi-kaasa on surnud julma mõrwari käe läbi.“

„See ei ole see,“ ütles Karin kindlalt. „Loomulikult andis isa surm emale ränga hoochi, aga sellele murele on nüüd seltsinud uus, eilsest päewast alates.“

„Kust teate, et just eilsest alates?“

„Mu waißt ütleb mulle seda,“ oli Karini lihtne wastus.

Waikisin. Karinil oli ehk õigus, et proua Sigridiga on sündinud muutus. Nüüd, kuuldes Karini sõnu, ma uskusin, et olin ka ise pannud kohwilauas tähele proua Sigridi hajameelset käitumist. Wõib-olla, et ma ekssin praegu, olles teatud mõttes mõjustatud Karini sõnadest.

„Uusun, ta kardab midagi,“ jätkas Karin pärast lühikest waikust. „Mida just, ei tea ma ütelda. Ta on wäga närwiline ja...“

Karin katkestas lause sõna pealt ning vaatas maha. Hele puna wärwis ta laela ja põsed.

„Ja?“ küsisin julgustawalt, ning puudutasin õrnalt ta kätt.

„Ma ei tea, kas tohin teile sellest rääkida,“ wastas Karin.

„Preisi Karin,“ algasin, katsudes oma hääle panna nii palju sõbralikkust kui võimalik, „teie võite mind usaldada. Tialgi ma ei reedaks teid, isegi siis, kui mu õiglustunne seda nõuaks.“

„Miks?“ See küsimus tuli waewaltkuuldawalt üle ta huulte.

„Eesti et olete sümpaatne. . .“ ja ma haarasin ta pea, mis toetus mu õlale, ja suudlesin teda.

Ta ei tõrkunud wastu. Siis ta aga wabastas end tasakesi minu kaitufest.

„Usaldan sind,“ ta ütles.

„Ma olen nii õnnelik, Karin.“

„Nagu ma juba ütlesin,“ algas ta, „piinab ema lisaks endisele uus mure. Täna hommikul, kui möödusin ta toa uksest, kuulsin teda waljusti nuuksumat. Minu koputamisele ta ei wastanud. Astusin sisse. Ta lamas kummuli diivanil, nägu peidetud patja, ja ta õlad wärisesid nutukrampides. Ta wist polnud kuulnud minu koputamist. Käskin ta juurde ja asetasin tasakesi käe ta õlale. Ta hüppas kohkunult püsti, ta filmist wõis lugeda hirmu. Nähes, et see olin mina, ta rahunes, aga mitte täiesti, sest ta käed wärisesid edasi. Minu küsimusele, et mis tal wiga, ta wastas põiklewalt. Ta ütles, et on wäga õnnetu jubeda saatuselõõgi pärast, mis langenud osaks isa surma näol. Ratsusin teda trööstida nii hästi kui oskasin, kuid minu sõnadel oli ainult wäline mõju. Ta kuiwatas silmad ja kuulas mind waikselt. Korraga küsis: „Karin, armastad sa mind wäga?“ Ma jaatasin. „Ka mina armastan sind. Sa ei tea, kuis. Nüüd, mil mu mees surnud, sa oled ainuke, kelle pärast elan.“ Ta tõmbas mu enda ligi ja siludes mu juukseid, rääkis edasi: „Tahan, et sa saaksid wäga õnnelikuks. . . su elu peab olema päikesepaisteline, armas laps, sest sa wäärib seda.“ Ütlesin, et ärgu ta tundku muret minu tulewiku pärast, et küllap oskan endale rajada teed. Ta vaatas mulle sügawalt filmi ja küsis rõhutades: „Karin, armastad sa ka siis weel mind, kui kunagi selgub, et ma ei ole niisugune, nagu sa usud mind olewat. Ütlesin, et armastan teda alati, mis ka iganes ei juhtuks. Ta suudles mind, ütles, et usub mu sõnu, ja saatis mu ära. Kõik katsed, saada teada, mis teda piinas, ei annud tagajärgi.“

Kui Karin oli lõpetanud, ütlesin:

„On kahtlemata walus näha kannatamas oma armastatud ema.“

„Jah!“ hüüdis Karin, „kui ma waid teaksin, mis teha, et teda aidata. Armastan teda nii wäga, et olen tema heaks walmis teinema ükskõik mis.“

„Mõistan sind, Karin. Ka mina olen walmis sinu ema aitamisel seisma sinu kõrwal. Ent kuis teda aidata? Me ei tea, mis põhjustab ta mure. Kui ta usaldaks selle sulle. . .“

„Ei,“ ütles Karin. „Ema ei muuda oma otsust. Tean kogemussist, et kui ta on otsustanud midagi pidada ainult enda teada, siis ei aita ei palswed ega manitsused.“

Kaalutlesime seda küsimust nii ja teisiti, ning leppisime kokku, et katsume ise awastada ta ema mure põhjuse. Kui olin saanud Karini tema

tuppa ja seisnud trepil, et minna raamatukokku, nägin läbi trepikoja akna, et ka walitseja tuli tagasi. Ta tuli hoopis teisest küljest kuhu oli läinud; arwatawasti oli teinud ringi ümber mõisa põldude ja läinud karja waatama, mis asus sooäärjel heinamaal. Kiirete sammudega ta ruttas üle hooi ja kadus oma majja.

Läksin raamatukokku ja katsusin midagi lugeda, et saawutada waimset tasakaalu. Olin juba warem kogenud, et kõige parem wahend ristlivate muljete ja mõtete kogumiseks on lugemine. Sest pidew tähelepanu kontsentreerimine kõrwalise asjale annab alateadwusele aega temale omase selgelnägelikkusega walida kahest teest õigem. Lugenud umbes tund aega, panin raamatu käest ja minu mõtted rändasid jälle Karini juurde. Selgesti püüsis mu kujutluses ta tänulik pilk, mis oli langenud mulle osaks, kui olin tõotanud, et teen kõik, mis wõin, ta ema aitamiseks. Alimasin, et see pole kerge. Proua Sigridi mure põhjuse jälile saamiseks polnud mul praegu weel ühtki head ideed. Ja jumal teab, milles kõik wõis seista.

Ma ei saanud oma mõtiskelu jätkata, sest keegi koputas uksele.

„Sisse!“ hüüdsin.

Tullija oli Liisa. Ta teatas, et lõunalaud on laetud.

Haige kaks.

Pärast lõunasööki läksin üles oma tuppa ja heitsin selili woodisse, et nautida puhkust. Wiibisin poolunes, kui mind äratas wali hobusekapjade plagin. Tõusin woodist ja waatasin aknast — polnud midagi tähelepanu wäärset, walitseja ratsutas õuest wälja. Kui pärast läksin alla ja küsisin ühelt sulaselt nii muu seas, et kas ta teab, kuhu walitseja sõitis, ta wastas, et walitseja olewat ütelnud, et sõidab weski juurde, mis asus siit umbes kümne kilomeetri kaugusel. Ta saabus tagasi widemikus. Ta oli kihutanud kiiresti, sest hobuse suunurkadel ja kaelal ilutsesid walged wahu-printsmed. Ka ta ise näis wäsinuna. Sellele waatamata ta kutsus mind enda poole jooma klaasi weini. Meie ennelõunane kõnelus oli meid teineteisele juba lähendanud ja ma wõtsin ta kutsu wastu.

See oli esimene kord, et astusin walitseja majja. Ta elas seal päris ükshinda. Liisa kohuseks oli serweerida talle toitu, kuna tubade koristamise eest hoolitses wanema sulase naine. Ma ei näinud küll kõiki tubasid, sest walitseja wiis mind ukse kõrwal asuwasse ruumi, mis, otstustades kirjutuslaua ja madala raamaturiiuli järele, oli ta töötuba. Kuid piisas waid ühe toa nägemisest, et otstustada majaperemehe mõningate iseloomujoonte üle. Mees, kes elas siin, armastas korda. Tga asi oli oma kohal, tolmupolnud näha kuski. Kirjutuslaua kattepaber, mille enamjagu inimesi kritseldab täis, oli siin täiesti puhas. Ja mul tuli kummaline mõte, et toolide kaugus lauast on mõõdetud mõõtpaelaga: nad seisid reas nagu sõdurid. Kirjutuslaua kohal, punakaspruunis puuraamis oli pilt, mis kujutas kirjut, tugewat lehma: majaperemehe armastus tõukarja wastu wäljendus siingi. Kirjutuslaua kõrwal oli nelinurkne kapp ja sealt walitseja otfis wälja weinipudeli ja klaasid. Wein maitstes tõesti hea. Istusime mõnufalt teine teisepool lauda, jõime ja suitsetasime. Tutt keerles pea-

asjalikult põllumajanduslikkude küsimuste ümber. Kuigi ma olin neis asjus täiesti võhik, püüdsin walitseja meeleheaks näidata siiski huvi asja vastu ja rääkisin kaasa ainult seal, kus olin omas enam-wähem kindel. Siis walitseja rääkis ümberkaudsetest taludest ja mainis ka weskite, kus ta täna oli käinud. Mina polnud weskite näinud, olin Priidult kuulnud, et ta peab ajuma kuskil siin lähedal.

„Sinna on wist kümme kilomeetrit?“ küsisin.

„Wähe rohkem,“ ütles walitseja. „Diteteed üle soo on ehk vähemgi kui wiis, kuid kuna soo on väga pehme, tuleb kasutada teed, mis wiib ümber soonurga. Rõwerus on kaunis suur. Ma usun, et seda maad on oma kaksteist-kolmteist kilomeetrit.“

Wein oli hakanud mulle pähe, mu tuju oli tawalisest lõbusam ja sellest tingituna lubasin endale järgmise märkuse:

„Minu arvates teie sõitsite seda maad liiga kaua. Nägin, kui teie läksite, ja kui tulite tagasi, oli juba hämarik.“

Walitseja polnud põrmugi pahandatud, et minu märkus puutus tema ratsanikuosawust. Ta naeratas laialt:

„Do, ma polegi nii halb ratsanik, nagu teie arvate. Mu „Poiss“ laskis kogu aeg tuhatnelja. Kas te ei pannud tähele, et ta oli wahus? Minu kauane äraolek oli tingitud sellest, et istusin mitu tundi mõldriiga kaardilauas. Awalikult ütelda: mul on wäike nõrkus kaardimängu vastu ja mõldril samuti. Niipea kui puutume kokku, läheb lahti kuuekümne kuueks. Kas teie ei mängi?“

„Siiski, kuid ma ei wõi ütelda, et eelistan kaarte teistele lõbudele.“

„Skate kuutkümnet kuut?“

Noogutasin. Walitseja tõmbas lahti lauasahtli ja wõttis wälja kaardipati.

„Mis arvate, kui teeme ühe partii?“

„Mul pole selle vastu midagi.“

Walitseja jagas kaardid, pott oli trump. Tal olid käes poti kuningas, äs ja kümme ja ta wõitis esimese käiguga kolm filma. Ja õnn jäigi talle truuks. Warsti oli partii läbi ja me algasime uut. Müüd wõis oletada, et õnn kaldub minu poole. Mul oli käes ruutu emand ja kuningas ning artu äs, kuna ruutu oli trumbiks. Leadsin, et pean mängima väga ettewaatlikult, kui tahan wõita. Walitseja käis wälja artu kümme ja ma hakkasin murdma pead, kas mitte wõtta ta äsaga. Seal segati mind. See gajaš osutus tume, summutatud wingumine, mis näis kostwat siit toast. Tõstsin filmad kaartidelt just parajasti, et näha, kuis walitseja wõpatas. See sündis ühe filmapilgu jooksul, sest enne kui sain weel midagi küsida, ta naeratas juba ja küsis:

„Chmusite?“

„Ei, aga mis see on? Kes teeb seda häält?“

Walitseja naeratas.

„Kuulake ja otustage.“

Kuulatasin. Tälle kostis wingumine, seekord tasemini kui enne. Na-putasin pead.

„Tõesti ei tea.“

„See on minu haige kass, ta on ülewal pööningul. Minewal nädalal

ta oli efsinud metsa ja külafoerad olid teda tublisti fagunud. Praegu ta parandab pööningul haawu. Muide, ta on wõtnud endale rumalaks kombeks ööfi kaeblikult winguda.

Mängifime edasi. Walitsejale hakkas wist joodud wein mõjuma, sest ta mängis nüüd wäga halwasti. Ta ei pidanud enam meeles, misfugufed kaardid olid weel mängus ja misfugufed mitte. Ka käis ta mitu korda ebaõigel filmapilgul trumbi wälja. Nii oli mul kerge wõita. Kolmandat partiid me enam ei alustanud, sest walitseja ütles enda olevat wäsinud. Ta soowis mulle head ööd, pärast seda, kui olime kumbki tühjendanud oma poolikud weiniklaasid.

Wäljas oli juba päris pime, sest kell oli kümne ümber. Lubanud walitsejale, et külastan teda homme jälle, läksin ruttu üle hoowi elumaja poole. Korraga seisatusin. Mulle näis, et minust paremal, aiawärawa juures, seisis keegi. Waatafin tähelepanelikumalt: jah, seal oli tõesti keegi, kes, näinud mind, surus end rohkem aia ligi, lootes, et ma ei märka teda.

Otsustawalt hakkasin minema tema poole. Uskusin, et ta hakkab jooksema, aga ta jäi paigale. Kui olin temast waewalt paar samm eemal, tundsin ta ära. See oli proua Sigrid. Me mõlemad olime ootamatult kohtamisest pisut segased. Kergitasin wiisakalt kübarat.

„Tere õhtust, armuline proua. Ma ei lootnud teid siit leida. Uskusin, et olete juba heitnud magama.“

„Tulin wäheks wälja, et hingata wärsket õhku — mul on hirmus peawalu.“

Enefes mõtlesin, et wärsket õhku ta oleks wõinud hingata ka toas awatud akna juures.

„Nii, ja kas tunnete end nüüd paremini?“

„Pisut küll, teie tulete wist walitseja juurest?“

„Jah. Westlesime ja mängifime paar partiid kaarte,“ ütlesin lõbusalt.

„Mul oli õnn walitseja, pärast aga minu poolt.“

„Nii see on ikka,“ mõõnis proua Sigrid. „Enne wõidab üks ja pärast teine.“

Lugew wilu tuulehoog jooksis meist üle ja proua Sigrid tõmbas oma mantli koomale.

„Aga, armuline proua, teie ju külmetute!“ ütlesin hoolitsewalt. „Sügisefed ööd on kõige hädaohtlikumad terwifesele. Peakfite minema sisse.“

„Mul pole külm,“ ütles ta järsku, nagu kartes, et jään oma nõudmise juurde. Siis, taibates, et ma ei usu teda, püüdis öeldut pehmenadata järgmiselt:

„Matuke jaha on fiiski...“

Ma ei wastanud. Seifime wiiru waitides. Ilmselt oli Sigrid närwiline. Ta sõrmed näppisid hajameelselt mantli nõõpe. Siis ta ütles:

„Tõesti, teil on õigus: pean wist minema sisse...“

„Muidugi,“ ütlesin tungiwalt.

„Läheme siis,“ ütles ta.

Wälja tulles oli ta jätnud wälisukse lukustamata, nüüd tegi ta seda ja pani ka keti korralikult ette. Lahkusime ülewal trepiotsfal — Sigrid pöördus paremale, kus asus tema tuba, mina wafakule.

Dma toas ma hakkasin tegema ettevalmistusi tänaõifeks walwamisefks.

Kõigepealt vaatasin järele, kas brauning on korralikult laetud. Siis tõmbasin vesti alla paksu kampsuni, sest juhul, kui mul oleks tulnud wiibida väljas tuulisel õõs, oleks sellest kampsunist olnud palju kasu. Ja kõige wiimaks katsusin endale sisendada mõtet, et olen rahulik ja teotseen külma-werelisel. Teadmine, et olen siin täiesti üksinda, ilma igasuguste lootusteta abile, polnud just weetlew.

Istusin jälle akna lähedale, kuid et taewas oli pilwes, siis oli õõ kott-pime. Olin kustutanud oma toas tule, ning nüüd walitses mu ümber pilkane pimedus. Wiimapiisjad põristasid aknalaasil ja weetoru, mis asus minu aknast wähe eemal, kohises nii, et wõisin seda kuulda siia oma tupp. Nii istusin ja ootasin. . .

Kummitus.

On kummaliselt abitu tunne, kui istud pimeduses ja ootad, et järgmisel filmapilgul juhtub midagi ootamatut. Wõid omada tugewad närwid ja laetud brauningu, aga siiski on erutuse allasurumisega tükk töõd. Olin asetanud brauningu põlmedele, et ta oleks mul tarwiduse korral kohe käepärast, ja nüüd ma puudutasin teda iga natuke aja tagant, et wenduda tema olemasolus. Wiimasadu väljas üha kõwenes. Niisuguse ilmaga ei pakkunud küll kellelegi lõbu kolada väljas ringi. Lünd möõdus tunni järele, kuulsin kella lõõwat kaksteist, siis pool üks. Warsti oli käes süda-õõtund. Et seni polnud weel midagi juhtunud, siis ma kaldusin arwama, et tänane õõ möõdub waikselt. Rahtlesin, kas niisuguse wiimaga teeks keegi katsed tungida majja. Seda mõteldes rahunesin ja tõusin toolilt, et kõndida toas mõned sammud, sest mu keha oli jäänud istumisest kangeks. Kuigi oli pime, ma teadsin, et wäike lauake, mis asus woodi ees, jääb minuist wajakule, kui pöördun näoga ukse poole, ning et ma wõin teha julgelt mõned sammud paremale, ilma et pörkaksin wastu möõblit.

Wõtsin brauningu kätte ja tõusin. Waewalt olin astunud esimese sammu, kui jäin nagu walgust rabatuna seisma. Dõwailust lõhestas läbi-lõikaw karjatus, — ja ma tundsin ära Karini hääle. Seisin jahmununa kõige rohkem ehk paar sekundit, siis tormasin nagu hullumeelne uksest wälja koridori, mis oli täiesti pime. Aga ma teadsin, kuhu joosta. Kui oleksin olnud palja jalu ja kui koridori põrand oleks olnud laetud hõõguwate sütega, ka siis ma poleks teda läbistanud rutem kui nüüd. Karini tuba oli proua Sigridi toa kõrwal. Trepiotsa juurest, mis wiis alla, tegi koridor wäikese käänaflu, nii et Karini toa ust wõis alles näha siis, kui pöörduti ümber nurga. Parajasti, kui olin jõudnud just trepiotsa juurde, langes midagi klirisedes põrandale ja mu ees seisis tume kogu. Pimeduses wõisin ähmastelt näha ta tugewa keha piirjooni. Automaatselt tõstsin brauningu, et tulistada, — aga enne kui sain wajutada päästikule, tabas mu lõuga tugew rusikahoop. Raotasin tasakaalu, brauning lendas mul käest ja ma prantsatasin wastu seinale. Ja samal momendil, kui mu kukal puutus seinale, langes mu näole pimestaw walguferiwl taskulambist ning kostis käst:

„Mitte liigutada.“

Weel kunagi oma elus ma pole ühelegi käesule reageerinud nii ruttu kui

praegu. Tuba seepärast, et üllatus oli minult riisunud teovõime. Toetusin nagu halvatu vastu seina ja ma ei lausunud ei musta ega valget. Seft hää, mis ütles need sõnad, oli mulle tuttav, — see hääl võis kuuluda ainult Kadaklolle ja ei kellelegi muule.

Ra Kadaklo tundis mu ära.

„Sina, Isand, halasta!“ hüüdis ta. Ja siis ümbritses mind jälle pimedus, sest Kadaklo oli tormanud edasi, Karini toa poole.

Olles jälle üksinda, ma sain oma teovõime tagasi ning järgnesin Kadaklolle. Karini toa uks oli lahti ja uksest langes koridori nõrk valguselkuma.

Jõudnud kohale, mulle awanes järgmine pilt: woodi ees põrandal lammas Karin, näost furnukahwatu. Ta oli õõrietes. Tema kõrwal põlmitas Kadaklo, seljas tume nahkmantel. Oma laia musta kübara ta oli heitnud enda kõrwale maha.

„Dled ja haawatud, kallis?“ küsisin Karinilt wärisewa häälega ning põlmitasin ta kõrwale, haarates tema pea oma käte wahele.

„Ei,“ wastas Kadaklo Karini eest. „Ta pole haawatud, küll on aga ehmatuse tagajärjel peaaegu meelemärkuseta. Too ruttu wett!“

Ta samal ajal, kui walasin laual olewast weepudelist klaasi wett, Kadaklo tõstis Karini woodisse ning kattis ta waibaga. Siis, süüdanud laualolema lambi, wõttis minu käest weeklaasi ja asetaskarini huultele. Karin jõi paar lonksu ja sulges silmad.

„Sumal küll, mis on juhtunud?“ kuuldus hirmunud hää mu selja taga. Pöördusin ümber: uksest seisis proua Sigrid, seljas hommikumantel, juuksed sassis. Ta oli kohe hüpanud woodist ja rutanud siia. Siis ta pilk peatus Karinil ja walukarjatusega ta sööstis woodi juurde, ning, haaranud Karini wäikese käe, sosistas:

„Armas laps... armas laps...“

„Rahustuge, armuline proua,“ ütles Kadaklo. „Preili Karinile pole juhtunud midagi peale wõrdlemisi tugewa ehmatuse. Mis teda ehmatas, seda saame kohe teada, kui preili on wahel toibunud.“

Oli liigutaw näha, kuidas ema oli hirmul oma tütre pärast. Proua Sigrid silus lakkamatult Karini juukseid, suubles ta põski ning sosistas talle kõrwa meelitusi, nagu oleks Karin wäike laps. Ta ema hoolitsemine mõjus. Karini näost kadus tardunud ilme, ta awas silmad ja haaras emal tugewasti ümber kaela, nagu kartes, et keegi wõiks neid teineteisest lahutada. Nad wiibisid tükk aega teineteise kasutuses, rääkimata sõnagi, siis Karin wabastas ema, waatas meie otsa ja tõmbas punastades waiba kõrgemale, nii et paistma jäi ainult ta pea.

Seal jõudis pärale ka Liisa. Teda oli tõesti halenaljakas waadata. Kujutlege endale poolenisti riietatud tüsedat naist, kes ühes käes hoiab lampi ja teises ahjuroopi, nagu rüütel piiki, siis saate umbkaubse ettekujutuse Liisast niisugusena, nagu ta oli tol ööl. Ta esimesed sõnad olid:

„On keegi surnud?“

Kadaklo surus maha naerumuige ja wastas:

„Minu teada mitte. Miks arwate, et keegi peaks olema surnud?“

Liisa piilus Kadaklot umbuslikult, talle oli nähtawasti mõistatuseseks, kuidas wiimane oli nii äkki saanud siia. Ja, awalikult ütelda: see oli

mõistatuselks meie kõigile, kõige rohkem aga mulle, kui mõtlefin meie telefonikõnele.

„Ma kartsin, et... et... on juhtunud jälle midagi niisugust... nagu... eelmisel korral...“

„Pole midagi niisugust. Kas kuulsite karjatuft?“ küsis Kadalfo.

„Jah, karjatuft, ja siis jooksumüdinat. Siis tuln vaatama.“

„Olles enne end warustanud selle sõjariistaga?“ Kadalfo osutas ahju-roobile Liisa käes.

„Jah,“ vastas Liisa lihtsameelselt. „Hoian seda alati oma woodi kõrval.“

„Ettevaatus pole kunagi kahjulik,“ ütles Kadalfo isalikult ja pöördus siis Karini poole:

„Dlefsin teile väga tänulik, kui wastaksite minu küsimustele. Suudate jeda praegu teha?“

Karin noogutas.

„Mis teid ehmatas?“

„Ma nägin... kummitust,“ vastas Karin taha.

Isegi Kadalfo näost võis märgata üllatust. Niisugust wastust ta ei teadnud küll oodata.

„Kummitust?“ ta kordas, ja ta uurim pilk püsis hetke tunnistawalt Karini näol. Rahtlemata ta esimehel filmapilgul uskus, et Karin, olles veel ikka ehmatuse mõju all, ei tea isegi, mis räägib. Ka mina waatasin Karini otja: ei, Karini filmades helkis mulle tuttav tuluke, Karin oli täie mõistuse juures ja teadis, mis rääkis.

„Jah, waimu, oma furnud isa waimu...“

Panin tähele, et proua Sigrid wõpatas.

„Kus see waim siis oli?“ küsis Kadalfo.

„Siin toas.“

„Palun, jutustage mulle kõik algusest peale!“

„Ohtul, umbes kella poole üheteistkümnne ajal heitsin woodisse,“ algas Karin. „Enne kustutasin nagu tawaliselt lambi. Siin, mu õõlual on mul küünlad ja tulitikud.“

„Edasi, palun!“

„Olin uinunud ja ärkasin uuesti.“

„Wõite te ütelda, mis põhjustas teie ärkamise?“

„Ei, ma lihtsalt ärkasin.“

„Hästi, ja siis?“

„Siis mul oli tunne, nagu oleks keegi olnud siin toas...“

„Millest te seda järeldasite?“

„Ei tea. Ma lihtsalt mõtlefin, et siin võiks olla keegi, ja see on kõik.“

„Siis süütasite küünla, et waadata järele, kas olete ekfinud?“

„Jah. Tõusin woodist, süütasin küünla, aetasin ta lauale ja waatasin ringi...“

„Ja?“

„Ja nägin teda...“

„Waimu?“

Karin noogutas.

„Ta seisis woodi peatsis, näoga minu poole.“

„Teie isa waim?“

„Jah. Kuuwalgus langes talle, ma ei wõinud efsida: see oli minu isa, kes suri kaks aastat tagasi.“

Kadaflo mõtiskles.

„Aga, preili, kas teie ei usu, et kui tõusite woodist, wiibisite weel pool-unes ja nägite hallutsinatsiooni?“

Karin raputas pead.

„Tean, et see polnud hallutsinatsioon, olin täiesti ärkvel.“

„Nii. Te ütlesite, et waim seisis teie woodi peatsis. Legi ta mõne liigutuse wõi püsis rahulikuna?“

„Ta seisis rahulikult, waadates mind imelikult pilguga.“

Seda üteldes Karini filmist peegeldus uuesti hirm, sest üleelatu meenutamine manas ta waimufilma ette nähtud pildi.

„Mis juhtus edasi?“

„Ma wist karjatasin ja langesin siis minestusse.“

Kadaflo kõndis mõned sammud toas ringi, siis pöördus proua Sigridi poole.

„Nüüd preili Karin wajab rahu, usun, te peate ta wõtma ülejäanud õõks enda juurde, sest. . .“

„Jah, ema, ma tulen sinu juurde!“ hüüdis Karin. „Siia tuppma ma ei taha enam jääda.“

Parajasti kui proua Sigrid ja Karin olid minemas esimese tuppma, kuulus tugew pöörin: keegi floppis all maja wälisuksele.

Waatastamine üksteisele otja. Karin surus end tugewasti ema wastu.

„Palun, minge ja awage uks,“ ütles Kadaflo Liisale. „Ukse taga on minu abiline Tammlo.“ Ja pöördudes proua Sigridi poole: „Loodetawasti pole teil selle wastu midagi, kui kasutame täna õõsi teie külalislahkust?“

„Tammlo?“ küsis inimestunult.

„Käskisin tal floppida uksele, kui mõni maja aken walgustataks,“ wastas Kadaflo.

Kadaflo awastab jälje.

Proua Sigrid ja Karin lahkusid ja Liisa läks alla awama usti. Ei möödunud minutitki, kui Tammlo astus sisse läbimärjalt.

„Kõik wainne?“ küsis Kadaflo.

„Wäljas ei liikunud selle aja sees inimhingegi. Olen külmanud nagu jääpurikas,“ wastas Tammlo.

„Küllap saate siin sooja,“ ütles Kadaflo.

Tammlo läks lambi juurde ja, hoides käsi klaasi kohal, tõi kuuldawale heameeleüminna: „Soe nagu ahi. . .“

Ja selle aja sees, kui Tammlo end soojendas, Kadaflo otsis toa põhjalikult läbi, ilma et oleks leidnud midagi.

„Waim pole jätnud endast lahkuks ühtegi jälge,“ ütles ta pettunult.

„Waim?“ inestus nüüd omakorda Tammlo. „Tulime ju siia, et taha bada-mõrwarit, aga nüüd on tegemist waimudega. . .“

Kadaklo jutustas talle mõne sõnaga, kuidas on lugu, ja siis meie läksime minu tuppa.

Mul kipitas kogu aeg keelel must-tuhat küsimust, ja nüüd ma andsin neile waba woli.

„Kui sa nüüd ütlesid, mis see kõik peab tähendama,“ algasin. „Mulle kõlistasid mulle, et sul pole üldse aega teha tegemist Metsamõisa mõrwaga, ja siis wirutad mulle koridoris korraga niisuguse rusikahoobi, et mul läks lõualuu paigasti.“

„See rusikahoop tegi suure heateo,“ ütles Kadaklo.

„On süütute inimeste lõualuude wigastamine sinu arvates heategu?“

„Jah, kui sellega hoitakse ära mõrw, mis on ju, — nagu sa kahtle mata juba koolitajasi tead, — suur patt. Kui ma poleks sulle seda rusikahoopi annud, sa oleksid saanud minu mõrwariks. Sul oli ju laetud brauning käes, ja ma ei kahtle pisematki, et sa oleksid rakendanud ta tõhe, — õilsa eesmärgiga.“

„Kust ma teadsin, et see olid sina? Pidiid ju olema linnas.“

„Olin linnas kuni kella kaheksani, siis sõitsin siia. Auto saatsime siit umbes paar kilomeetrit eemal olevalt sillalt tagasi ja tulime ülejäänud maa jala. See oli wajalik, et meid ei nähtaks.“

„Aga miks sa mulle kõlistasid, et sul on tegemist ühe teise asjaga?“

„Dled sa kunagi mõtelnud sellele, et telefon on pifut hädaohulisi saladuste jaoks? Kuigi sa usalbad keskjaama, pead mõtlema sellele, et kellelgi tarwitseb waid kinnitada paar traadijuppi teatud kohta, ja ta võib su saladust teada sama hästi nagu sa ise.“

„Tähendab: sa ei usaldanud telefoni?“

„Ei, sa eksid. Usaldan teda täiesti ja rajasingi sellele oma kawa, millest kahjuks, nagu sa iseegi näed, pole tulnud midagi wälja.“

„Ma ei mõista sind.“

„Olin weendunud ja olen seda praegu weel enam, et sinne telefon on kellegi kontrolli all. See mõte tekkis mul juba siis, kui keegi, kelle isik meile weel praegu ei teadmata, soovis siit minuga rääkida. Ja, nagu sa mäletad, et kui pärast kõlistasin siia, ei teadnud keegi sellest midagi: rääkija oli wajunud nagu maa alla. Olin nimelt kindel, et iga meiwahelisi kõnet kuulab keegi kolmas. Seepärast ma tahtsin talle jätta mulje, ja et olen rakendanud oma jõu mujale. Ning kuna ma just täna õõsi tahtsin tulla siia, siis ütlesin, et mind pole siia niipea oodata.“

„Miks tahtsid tulla just täna õõsi?“

„Olin kindel, et kohtan siin mõrwarit.“

„Täna õõsi?“

„Just.“

„Kuidas sul wõis tekkida niisugune mõte? Kust sa teadsid, et mõrwar tuleb siia täna õõsi?“

„Seft et ta hiilib siin ümber iga õõsi, otsides parajat silmapilku uue mõrwa fordasaatmiseks.“

„Sa siis usud Urwi Järwlo pihtimust?“

„Loodan, kuna mul pole mingisugust põhjust uskuda wastupidist.“

„Aga... võib-olla ta liialdab? On wareminigi juhtunud, et näilise

üttelema, pole mugav ülesanne mõrva majas. Aga varsti ma orienteerusin päris hästi. Leidsin, et kõige parem koht peatumiseks on all, trepiotsa juures. Siit võisin pidada filmas alumist majakorda ja pääseda viivitufeta ka teisele korrale, kui oluford seda oleks nõudnud. Nii ma siis ootasin. Ei juhtunud midagi, enne kui täpselt kell üks kuulsin üleval karjatuft. Hirm, et mõrvar on jõudnud minust ette, andis mu jalgadele tiivad. Paari hüppega olin trepist üleval ja kullufin sinu otja. Muidugi ma ei teadnud, et see oled sina, uskusin, et seisangi film-silma vastu mõrvariga. Ja et kogemused on mind õpetanud alati andma esimest hoop, siis silita-fingi wähe sinu lõuga. Mis edasi juhtus, seda sa tead juba ise."

"Hm, mis sa arwad waimust?" küsisin.

Kadaflo ilme muutus tõsiseks.

"Waim on paisanud ümber nii mõnegi minu ilusa oletuse," ütles ta wiimaks. "Ent praegu on meil weel warajane otsustada midagi. Kõige parem on, kui nüüd jutustad sina, mis sa siin oled kuulnud ja näinud."

"Ma ei tea, kas see tasub waewa, sest kuna sa tunned juba koolipõlwest minu fantaasiat..." algasin, aga Kadaflo katkestas mu kõne energilise käewiipega.

"Ara mängi haamunud noorhärinat, selleks pole praegu sobiw aeg, sest ma tunnen end wäsinuna ja kawatsen heita kobe woodisje, kui olen kuulnud sinu aruande. Mis puutub aga minu wihjesse sinu fantaasia kohta, siis peaksid saama isegi aru, et see oli mõeldud selle eksitusele wiimiseks, kes kuulas meie telefonikõnet pealt."

"Jutustasingi nüüd kõik ja wäga põhjalikult. Ma ei jätnud mainimata proua Sigridi õist kätiku, walitseja juttu testamendist, Karini muret oma ema pärast, ja ma ei unustanud isegi meie kaardimängu walitsejaga, kuigi sellel ei olnud minu arvates olulist tähtsust.

Kadaflo kuulas mind suure huwiga. Aeg-ajalt ta tõstis filmakulme ja laskis kuuldawale tasase wile, mis tähendas tema juures imestust. Kui ma muu seas mainisin ka walitseja sõitu weskiile ja tema hilist tagasitulekut, hüppas Kadaflo püsti:

"Sa ütlesid, et weski juurde on wähe üle kümne kilomeetri?" küsis ta põnewusega.

"Nii ütles walitseja."

"Wõid sa ütelda, mitu tundi oli umbes walitseja mineku ja tuleku wahel?"

Mõtlesin ja wastasin: "Arwan, et neli või wiis."

"Tore, tore!" hüüdis Kadaflo rõõmsalt ja hõõrus käsi. "Ja walitseja hobune oli wahus?"

"Jah."

"Sa ei eksi?"

"Ei," wastasin imestunudult, sest mulle oli arusaamatu, miks Kadaflo tundis nii suurt huwi niisuguse tühise asja vastu, nagu seda oli walitseja käik weski juurde.

"Sa oled korraga nii rõõmus, nagu oleksid leidnud..." algasin.

"Mul on selleks ka põhjus!" hüüdis Kadaflo wahela.

"Siis jääb mulle küll mõistatusesks, mis sa leiad walitseja tühisest weski-käimisest?"

„Walitseja ei käinudki meskil.“

„Mis?“

„Just, walitseja, kui ma nüüd ei ekfi, käis linnas.“
Raputasin uskumatult pead.

„Kas walitseja majas on telefon?“ küsis Kadaklo.

„Ei.“

„Hm, aga sellel pole ka praegu tähtsust, wõi siiski...“ ta ei lõpetanud lauset, waadates mulle kawalalt otsa. Siis jätkas: „Ah mind küll, et walitsejal ei ole telefoni, see aina kinnitab minu oletust.“

„Palun, räägi selgemalt!“ ütlesin.

Ka Tammlo, kes meie kõneluse ajal oli istunud rahulikult toolil, awaldas nüüd uudishimu tundemärke.

Kadaklo istus uuesti ja ütles pärast seda, kui oli süüdanud paberossi: „Kas sulle ei torka walitseja meskilkäigu juures midagi filma?“

„Mis peaks mulle torkama filma?“

„Esiteks ehk juba see, et ta wiibis seal nii kaua, kuigi selle maa sõit-miseks ratsa kulub ehk kõige rohkem poolteist tundi.“

„Aga ma ütlesin ju sulle, et ta mängis möldriga kaarte.“

„Plus, ilus, oletame, mis muudugi ei ole õige, et walitseja käis tõesti meski juures ja mängis möldriga kaarte. Aga ütle mulle üht: miks oli ta hobune wahus, kui ta jõudis tagasi?“

„Midagi pole lihtsam, kui wastata sellele küsimusele: ta kihutas kiiresti, ja see on kõik.“

Kadaklo naeratas paljutähendawalt.

„Aga miks ta pidi seda lühikest maad kihutama? Talle ju polnud tähtis, kas ta jõuab tagasi pool tundi warem wõi hiljem. Nägid isegi, et tal polnud siin muud midagi teha, kui hakata sinuga kaarte mängima. Pealegi, nagu ma sinu jutust aru sain, on walitseja mees, kes armastab loomi. Ja niisugune mees ei aja hobust mõjuwa põhjuseta wahtu.“

„Seda usun ka mina,“ ütles Tammlo wahela.

„Kui oletame aga, et ta käis linnas, siis klapih kõik nagu iseenesest. Siit linna on nelikümmend kilomeetrit. Edasi-tagasi teeb see kokku kahelkümmeend kilomeetrit. Ja kui kihutada hea hobusega, siis kulub minimaalselt selleks neli-wiis tundi. Nii palju aega wiibis ka walitseja sinu jutu järele mõisast eemal.“

Waatasin Kadaklo, siis Tammlo otsa. Wiimase näolt peegeldus see aukartus, millega ta suhtus oma ülemuse mõtetesse.

„Afi, mis sinu teadaandes paelus mu tähelepanu kohe,“ jätkas Kadaklo, „oli see, et niipea kui sa olid walitsejale ütelnud, et jääd mõneks päewaks siia ükssinda, ta kihutas kohe minema. Ta läks wiima kellelegi sõna. Ja seda muud wõis sinu ükssinda siinolek huwitada kui mõrwarit?“

„Sa tahad ütelda, et walitseja läks mõrwarile sõna wiima?“

„Jah.“

„Kas pole su oletus siiski pisut julge?“

„Seda saame wõib-olla warem näha, kui sa tead oodatagi.“

„Kawatfed sa walitsejat arreteerida?“

„Mis tuleb sulle pähe? Mida ma arreteerimisega saawutaksin? Ainult seda, et mõrwar teaks, et olen õigetel jälgedel. Pealegi puuduwad mul

walitseja wastu igasugused tõendused. Sest kes keelab mehel kühutamast linna ja tagasi?"

"Aga mis meie siis teeme?" küsis Tammo.

"Peame walitsejat filmas," wastas Kadallo. "Me ei tohi tal lasta määrgata, et kahtlustame teda."

"Ja mis sa järeldad, proua Sigridi õigesti käigust?"

"Sellele wastan homme, kui olen rääkinud proua Sigridiga. Nüüd aga kipuvad mu filmad wägisi wajuja kinni ja ma teen ettepaneku heita magama," ütles Kadallo ning haigutas.

Kaks päewapilti.

Hommikul ootasin põnewusega Kadallo ja proua Sigridi kõneluse tulemusi. Pärast hommikueinet Kadallo oli palunud wiimase raamatukokku, et esitada mõned küsimused. Nende keskustelu kestis waewalt meerand tundi, siis Kadallo tuli mornilt tagasi.

"Kaugele sa jõudsid?" ei suutnud ma hoiduda küsimast, kui olime kahekesi.

"Niisama kaugele kui olin sinna minnes," ütles Kadallo.

"Mis ta wastas sulle oma õise käigu kohta?"

Kadallo saatis mulle etteheitwa pilgu.

"Uskusid sa tõesti, et lähen ja pahwatan otse wälja, et miiks armuline proua kolab õõsi ringi?"

"Aga?..."

"Kas sa usud, et kui ta leiab olewat wajaliku waikida, et ta siis ei oleks waletanud?"

"Ta siis waikis?"

"Jah. Katkusin teda ennast panna rääkima sellest asjast, aga ta põikles osawasti kõrwale."

"Ja sina?"

"Mina ei annud millegagi mõista, et kahtlustan teda."

"Kahtlustad teda?"

"Just, — kuna kahtlustan walitsejat."

"Mis on proua Sigridil tegemist walitsejaga?"

"Aga, tule taewas appi! sa ise ütlesid, et proua Sigridi õine käik oli walitsejamajja, õigemini: ta läks walitsejamaja suunas ja kadus siis ju filmist, eks ole? Ning kuhu mujale ta mõiski minna, kui walitseja majja?"

"Siis pean soovima sulle õnne: oled leidnud teise jälje, mis aitab meil tungida sõlmele lähemale."

Kadallo raputas tufaselt pead.

"Ma ei leidnud teist jälge," ütles ta aeglaselt. "Näi on waid läinud keerulisemaks, sest pole mõeldaw, et proua Sigrid oleks kuidagi ühenduses mehega, kelle poolt wõi kelle kaudu teda ahwardab hädaoht."

Kadallo süütas närwilisel paberossi ja heitis selili woodisse. Nii ta toimis alati, kui mõtles mõne keerulise küsimuse üle järele. Teadsin, et minu liigolek mõjus hätriwalt, ja lahkusin seepärast toast. Siirdusin raamatukokku, sest lootsin seal leida eest Tammlot. Kuid teda ei olnud seal,

viist oli ta läinud wälja luusima. Pidin juba tulema raamatukogust ära, kui üks awanes ja sisse astus Karin.

Ta tulek täitis mind rõõmuga. Eilsesi saadik polnud ma saanud te-
maga teiste juuresoleku tõttu rääkida.

Meie suudlus oli pikk ja tugew, nagu inimestel, kes näewad teineteist üle hulga aja, — sest kui wiibitakse armastatust eemal, tundub tund aas-
tana. Istusime ja kohe mu südant läbis walus piste, sest Karin näis haiglasena.

„Tunned end halvasti, kallid?“ küsisin.

„Jah, eilne ehmumine ei ole jätnud mõju awaldamata.“

Ning meie jutt kaldus möödunud õõ sündmustele. Karin jäi oma sõnade juurde, et ta on näinud isa waimu, eitades kategooriliselt, et wiibis ehk poolunes wõi lastis end petta hallutsinatsioonist. Nähes, et see kõik mõjub talle halvasti, juhtisin jutu teisale. Palusin ta endaga jalutama. Läksime alla õue ja sealt aeda. Et ilm oli ilus, tuuleta ja soe, siis tund-
sime end wäikeses lehtmajas väga hubaselt. Oleksime seal istunud kes teab kui kaua, kui ma poleks äkki kuulnud Kadallo häält, mis hüüdis mind nimepidi. Tätsin Karini wiiruks üksinda ja läksin õue. Kadallo seisis kes õue. Silmanud mind, ta tuli kiiresti minu juurde.

„Paari tunni pärast sõidan linna,“ ütles ta, ja ma märkasin, et ta oli erutatud, mis harukordne nähtus tema juures.

„Sõidad linna?“

„Praegu mulle kõlistati kriminaalpolitseist: minu jaoks olewat väga tähtsad teated. Käskisin endale saata auto järele, ja kui ta jõuab pärale, kihutan kohe minema.“

„Kas Tammlo jääb siia?“

„Seda küll. Mina ise püüan nii ruttu kui võimalik tulla tagasi, loos-
detawasti juba enne õhtut.“

Siis ta waatas ümber ja weendudes, et kedagi pole kuulamas, jätkas:

„Arge laske proua Sigridi ja walitsejat filmist. Kui võimalik, jälgige igat nende sammu ja hoidke, et te ei reeda end!“

Lubasin seda. Siis Kadallo siirdus majja, et anda ka Tammlole samad juhtnõu-
rid mis minulegi ja mina läksin tagasi Karini juurde.

Wiimane oli lahkunud minu äraolekul lehtmajast ja seisis jalgtee ääres wana papli all.

„Oli midagi uudist?“ ta küsis.

„Härra Kadallo sõidab linna.“

„Millal ta tuleb tagasi... wõi ta ehk ei tulegi?“

„Tuleb küll, wiist juba täna õhtuks.“

Karin hingas kergendatult. Ent siis ta sulges filmad ja ütles waewalt-
kuuldawalt:

„Kardan õõsi... armsam...“

Kahustasin teda ja saatsin ta tuppä. Oma toast leidsin eest Kadallo ja Tammlo. Kuna nad mõlemad olid kirglikud suitsetajad, siis ümbristes neid pakku tubakasuitsu sinine pilw.

„Tulid nagu kutsutult,“ ütles Kadallo.

„Wajasid sa mind?“

„Tahtsin sulle midagi näidata.“

Nende sõnadega ta pani lauale ovaalse faelaskantawa kullatud medaljoni. Kett, millega ta finnitataks ümber kaela, oli katkenud ja seepärast oli keegi ta nähtavasti kaotanud.

„Kust ja selle said?“

„Lammlo, kellel on kalduvus alati midagi leida, on ta korjanud õuelt.“

„Kuuri juurest,“ täiendas Lammlo.

Bötsin medaljoni kätte. See oli wana töö, wõrdlemisi raske ja lahti-käiwa kapsliga. Küüneaärega awasin kapsli. Sees oli ovaalseks lõigatud pilt, mis kujutas kedagi tumeda kikkhabemega meest. Pidin juba panema medaljoni kätte, kui korraga mu tähelepanu paelusid pildil kujutatud mehe silmad: nad näisid mulle tuttawatena.

„On midagi huwitawat selles pildis?“ küsis Kadallo, olles jälginud minu näoilmet.

Pildi kestwamal waatlemisel mul tekkis mulje, et ka niisugust laupa ja nina ma olen kuskil näinud.

„See isik näib mulle tuttawana,“ ütlesin.

„Kas tõesti?“ Kadallo tõusis ja waatas üle minu õla oma korda pilti.

„Püüa tuletada meelde!“

Seeal sähwas korraga nagu wälgusäde mu mälus.

„See on ju proua Sigridi esimene mees, dr. Olaw Randlo! Kuid habemega . . .“

„Mis tähendab „kuid habemega?“ küsis Kadallo.

„Tähendab seda, et ma olen näinud ühte üleswõtet dr. Randlost, aga seal tal ei olnud habet. Ma ei teadnud, et härra doktor kandis wabel ka habet.“

„Kus ja seda pilti nägid? Siin ei ripu minu teada üheski toas dr. Randlo pilti, sest proua Sigrid, olles uuesti abiellunud, tahtis nähtavasti oma meest Urwi Järwlot kaitsta selle wäikese, aga näriwa kadefuse eest, mis tekib südamesse, kui meenutatakse oma eelkäijat armastuses.“

„Nägin üht pilti Liisa käes,“ ütlesin ja jutustasin, kuis meie Kariniga olime kogemata juhtunud peale, kui Liisa oli suudelnud dr. Randlo pilti.

„Znimene, miks ja ei rääkinud mulle sellest waremini?“

„Unustasin, ja pealegi sellel ei näi olewat tähtsust . . .“

„Kunagi ei wõi täpselt teada, millel on tähtsust ja millel mitte,“ ütles Kadallo rõhuga. „Mina isiklikult ei ole kunagi näinud dr. Randlot. Sa ütled siis, et pildil, mis oli Liisa käes, oli dr. Randlo habemeta?“

„Jah.“

Kadallo mõtiskles.

„Hm, proua Sigridil peaks olema ikka mõni üleswõtte oma esimesest abikaasast. Ja enne, kui sõidan siit minema, oleks huwitaw ühte neist näha.“

„Sul ei jää teist teed, kui minna proua Sigridi juurde ja paluda mõnda dr. Randlo pilti näha,“ andsin nõu.

Kadallo wäljus sõna lausumata.

„See on tema mood asuda kohe asja juurde,“ naeratas Lammlo.

Umbes paarikümne minuti pärast ta tuli tagasi, wibutades wõidurõõmsalt käes postkaardi suurust päewapilti. Kes teda tundis, wõis kohe welda, et ta oli oma käigu tagajärgedega wäga rahul.

„Anna medaljoni!“ hüüdis ta.

Ulatasin talle medaljoni. Ta asetas medaljoni kõrvale äsja saadud pildi dr. Randloft.

„Vaadake ja võrrelge!“

Kummardusime Tammloga laua kohale.

„Üks ja sama isik,“ ütles Tammlo kindlalt, kui oli mõni sekund uurinud pilte. „Minult ühel pildil on tal habe ja teisel ei ole.“

Samal arvamisel olin ka mina.

Kadaklo pistis päevapildi ja medaljoni taskusse, süütas paberossi ja kõndis pillkade sammudega ühest tootjast teise. Dotasime, sest teadsime tema käitumisest, et tal on meile teatada midagi huvitavat. Ja juba ta pöörduski meie poole:

„Proua Sigridi toast pilti tuues avaldasin arvamust, et dr. Randlo näole oleks sobinud terav kikkhabe. Siis küsisin nagu muuseas, et kas härra doktor on kunagi kannud habet...“

„Ja mis ta vastas?“ küsisime Tammloga nagu ühest suust.

„Ta vastas, et doktor Randlo pole kunagi kannud habet... ta olemat olnud suur habeme vastane ega ole võinud kannatada mehi, kes kandsid habet.“

Waiksime. Seal koputati uksele.

„Sisse!“ hüüdis Kadaklo.

Lüüja oli Liisa. Ta näis väga õnnetuna. Allul tal oli nagu kawatfus pöörduda ümber ja minna tagasi, sest ta oli wist uskunud, et olen ainult üksinda toas. Kuid ta sai endast wõitu ja pöördus minu poole:

„Wabandage wäga, et eksitan... kas... kas... te pole ehk juhuslikult leidnud wäikest kullatud medaljoni. Kaotasin oma medaljoni...“

Heitsin küsiwa pilgu Kadaklolle. Wiimane haaras wiivitufeta taskust medaljoni ja näitas Liisale.

„Kas see?“

Liisa filmades süttis iseäralik tuluks.

„Jah, just see, just see!“ hüüdis ta rõõmsalt ja wõttis medaljoni õrnalt kätte, nagu kartes, et see wõib puruneda.

„Leidsin ta hommikul õuelt,“ ütles Kadaklo hooletult. „Pidingi just praegu minema ja küsima siinselt rahwalt, et kas keegi pole teda kaotanud. Wist mälestus wanemalt?“

„Jah, mu isa kingitus. Tänan wäga härra! Tänan wäga! Kartsin juba, et jään temast ilma,“ seletas Liisa ja taganes ukse poole. Enne wäljumist austas ta meid weel sügawa kummardusega.

„See kuulus siis temale,“ wenitas Tammlo.

Kadaklo tahtis midagi wastata, kuid jäi siis kuulatama: wäljast kostis automootori pöörin.

„Mulle on tulnud järele, pean nüüd ruttama, kui tahan olla õhtuks siin tagasi. Pidage hästi mees minu juhtnõõre!“

Saatsime Kadaklo alla, kus ootas auto. Juht tõstis käe terwitufeks mütsi äärde ja Kadaklo noogutas talle sõbralikult, üteldes:

„Näidake nüüd, mis teie masin suudab!“

„Do, härra Kadaklo, see loks, kuigi ei jäta filmale head muljet, suudab kiiruse mõttes nii mõndagi. Palun, astuge sisse, ja ma näitan teile koha!“

Kadaklo istus autosse, juht lülitas käigu sisse — ja nad murasid wälja teele.

Kui auto oli kadunud metsa wahela, ütles Tammo:

„Kas me ei jagaks ülesanded endi wahel? Teie jälgite proua Sigridi ja mina jälgin walitsejat.“

Olin nõus. Tammo läks üles minu tuppa, mille aknast oli hea pidada filmas walitseja maja, ja mina walisin endale koha aeda pingile, ühe suure tamme alla. Siit paistis maja kumbki külge.

Istumine läks pikapeale igawaks. Proua Sigrid wiibis oma ruumis des ega näidanud end. Alles konutanud umbes paar tundi walitud kohal, otsustasin wähe jalutada. Tegin wäikese ringi ümber hoonete ja kui tulin tagasi aiawärawa juurde, ootas mind seal Tammo. Ta ei olnud kuigi heas tujus.

„Müüd ma ei saa enam küll millestki aru,“ algas ta pahuralt.

„Kadus ehk walitseja filmist?“

„Ei, aga just praegu Kadaklo kolistas mulle linnast...“

„Noh?“

„Ta nõuab kategooriliselt, et sõidaksime talle järele. Käsi wõtta mõisast hobune ja asuda wiivitufeta teele.“

Mul jäi imestusest suugi lahti.

„Ta pidi ise ju tulema õhtuks tagasi... ja...“

„Kas mina ei saa enam aru! Ta ütleb, et meie siinolek olewat üle-arune. Noh, olgu, kui meie äraolekul juhtub siin midagi, siis wastutab selle eest tema. Meil ei jää muud üle, kui täita käsku.“

Teatasime proua Sigridile, et peame minema. Ta awaldas kahetsust, üteldes, et meie majaswiibimisel ta olewat end tunnud rahulikuna ja julgena. Tammo trööstis teda, et pole ju ahwardamas mingit hädaohtu, ehkki ta ise teadis wäga hästi asjade tõelist seisukorda.

Isäärani raske oli minu süda Karini pärast. Üteldes talle peatselt jälle-nagemist, ma leidsin, waatama proua Sigridi ja Tammo juuresolekule, wõimaluse fofistada talle kõrwa:

„Ole rahulik, armsam! Tulen warsti tagasi...“

Walitseja laskis nooremal sulasel rakendada hobuse wantri ette ja meie sõit algas.

Istusime wäiksest. Sulase juuresolekul me ei tahtnud rääkida ja lõpuks meil kummalgi polnud selleks ka tuju. Minu süda walutas Karini pärast ja Tammo siinas mõttes arwatawasti Kadaklot.

Umbes tunnipikkuse sõidu järele jõudsimme oja juurde, millest wiis üle wana, aga tugew palksild. Kui wanter oli kesk silda, hüppas tee äärest põdsastikust keegi wälja ja seisis teele ette, ajades käed laiali. Hobune ehmus, tõusis tagumistele jalgadele, ja ei puudunud palju, et wanter oleks kukkunud alla oja.

„Pagan wõtaks, oleksin pidanud olema ettemaatlikum,“ kuulduis Kadaklo hääl.

Ujasin kaela dieli: jah, see oli tema, kes seisis kesk silda, käed laiali.

Tammo ei ütelnud midagi. Ta waid wahtis Kadaklot pärani filmi.

„See wäike sõit polnud teile kindlasti kahjulik,“ sõnas Kadaklo lusti-

liselt. „Valun nüüd härraseid aga maha ronida! Sest sin lõpebki teie teekond.“

„Ronin ainult selle tingimusega maha, et sa ei käsi mul kohe jälle peale istuda ja sõita sillalt oja. Sa oled oma korraldustega riisunud minult viimase kui usunatukese sinu loogilise mõtteviisi,“ ütlesin.

„Mõõnan meelsasti, et minu korraldused näivad sulle loogikavacsed, kuna sa ei tea kõiki asjaolusid. Praegu pole mul aega sulle neid lähemalt seletada. Ütlen vaid üht: linnas ootasid mind tõesti tähtsad uudised, ning nende põhjal olen muutnud oma kujutluse mõrvari isikust ja tervest sündmuskäigust. Võib-olla, et juba täna öösi sa saad kõik teada.“

Ronisime wankrilt.

„Wähe siit cemal, teekäänaku taga on auto, millega sõitsin teile vastu. Wiige wanker ja hobune auto juurde,“ pöördus ta siis sulase poole, „sest on wajalik, et teie ei sõidaks praegu mõisa tagasi.“

Läksime kõik koos auto juurde. Juht istus mugawalt porilaual ja näris linnast kaajatoodud saiapätsi.

„Tulete mulle seltsiks?“ küsis ta heatujuliselt.

„Toome teile seltsiks selle härra sin,“ wastas Kadaklo, osutades sulasele.

„Mängite kaarte?“ oli juht huwitatud.

Sulane jaatas.

Juht otsis kohe taskust määrdunud kaardipaki, sõnades:

„See on tore! Nüüd ei walmista mulle ootamine enam muret.“

Sulane istus juhi kõrwale porilauale ja mäng läks lahti.

„Neil on jala minna umbes kümme wõi kaksteist kilomeetrit, seepärast on paras aeg hakata astuma, sest pole kunagi halb olla kohal wähe warem kui tarwis,“ ütles Kadaklo.

Legimegi tema nõu järele.

Mõrvari tabamine.

Me ei läinud mööda teed, waid metsast läbi, sest kartsin, et võib-olla näeb meid keegi ja teatab sellest walitsejale wõi mõnele teisele Metsamõisa. Käinud tublisti seitse-kahetka kilomeetrit, jõudsin teeristile. Paremalt kraawikaldal, pöösaste wahel oli nelinurkne, kuiv muruplats.

„Tõstume ja suitsetame,“ tegi Tammlu ettepaneku.

Tõstusime mugawalt murule ja süütasime paberossid. Wahetewahel Kadaklo pistis pea pöösaste wahelt wälja ja waatas ringi. Korraga ta andis märku, et lähetsime tema juurde.

„Mis on?“ küsisin ja tahisin tõusta, et waadata üle pöösaste, aga Kadaklo haaras mul käest, sundides mind jääma põlwili.

„Mitte tõusta! Waadake!“

„See on ju walitseja!“ hüüdis Tammlu, kes ka piilus üle minu õla.

„Walitseja jah. Ta on kuskil käinud ja sõidab tagasi mõisa,“ sõnasin. Kadaklo tõmbus küüru, nagu walmistuks ta hüppele.

„Wõtke relwad!“ käsutas ta sosinal.

Haarasime taskust brauningud, ehkki meie ei teadnud, mis Kadaklo kaawatse teha.

„Kui ma hüüan „tulb“, siis sihtige hästi ja laske,“ ütles ta edasi.

„Ega sa ometi ei kawatse walitsejat tappa?“ küsis Tammlo ruttu.

„Esialgu mitte, aga kui ta minu käsu peale ei peatu, siis küll.“

Kui walitseja oli meist mõne meetri kaugusel, hüppas Kadaklo, käes laskewalmis brauning, teele ja meie tema järel.

„Seiske!“

Kolmel brauningul oli tähelepanuväärt mõju: walitseja pidas filmapilt hobuse finni. Tundes meid ära, ta kahwatas filmnähtawalt. Ent siis andis kohumus maad wihale. Ta nägu wärvus tumepunaseks, ta parem käsi pigistas kramplikult ratsuteid, nagu kawatseks ta kihutada minema. Uskusin juba, et meil tuleb tarwitada relwa, aga siis walitseja mõtles wist ümber: ta käsi laskis ratsutid lahti ja Tammlo haaras nad oma kätte.

„Mis see peab tähendama?“ algas walitseja, aga Kadaklo ei lastnud tal lõpetada, käsutades:

„Tulge maha!“

Wastumeelselt walitseja ronis hobuse seljast. Kadaklo wõttis taskust käärauad ja astus walitseja ette.

„Seaduse nimel teie olete arreteeritud!“

Ning klõpsti olid walitseja käed raudades.

„Mispärast?“ küsis walitseja wäljakutsuwalt.

„Raasteadjana Urwi Järwlo mõrwas.“

„Teie ütlete, et kaasteadjana mõrwas? Olete läinud hulluks? Ei, noh, ma oskan ju hinnata head nalja, aga see siin läheb siiski liiale...“

„Seda näeme pärast,“ wastas Kadaklo kuiwalt.

„Teil pole mingisuguseid tõendusid minu wastu!“ karjus walitseja nüüd, mitte enam teeseldes muretust. „Te teete end naeruwäärseks!“

„See jätke minu mureks,“ ütles Kadaklo ja pöördudes Tammlo poole, jätkas:

„Wõtke mees oma walwe alla ja wiige ta auto juurde. Ra ise jääge sinna. Ja pidage meeles, et tema eest wastutate nüüd teie!“ Ning minu poole pöördudes: „Meie jätkame teekonda.“

„Kuulen!“ wastas Tammlo ametlikult. Ta ronis hobuse selga ja käsis käia walitsejal enda ees. Enne liikuma hakkamist ütles oma wangile:

„Tuhin teie tähelepanu asjaolule, et teie esimesel põgenemiskatsel ma tarwitan relwa.“

Walitseja ei wistanud ja nad hakkasid liikuma.

Meie Kadakloga jätkasime teed mõisa poole.

„Teadsid sa, et kohtame walitsejat teel?“ küsisin.

„Ei,“ ütles Kadaklo. „See oli lihtsalt õnnelik juhus, mis kergendab meie ülesannet tunduwalt.“

Rohkem me enam ei rääkinud, waid keerasime teelt metsa alla, kus edasilükkumine polnud kerge.

„Meie esimeseks ülesandeks on otsida läbi walitseja maja. Peame ootama, kuni läheb päris pimedaks, et wõiksime nähtamatult hiilida majja,“ ütles Kadaklo.

Istusime ühe kuuse alla ja ootasime. Meil ei tulnud just kaua oodata, sest ilm oli pilwes ja seepärast saabus pimedus ruttu.

„Nüüd on paras aeg,“ ütles Kadaklo ja tõusis.

Tõudsimine kedagi kohtamata mõisa juurde. Astusime sisse. Kadalfo tõmbas koha kõikide akende ette kardinad ja süü-
tas siis tuletiku.

„Vaata ringi, kas kuskil on lamp!“

Lamp oli keef tuba olewal laual. Alles süüdanud lambi, Kadalfo alus-
tas põhjalikku läbiotsimist, mis wältas kaunis kaua.

„Meil on weel küllalt aega,“ ütles ta, kui muutusin kannatamatuks.
„Bõi leiad ja olewat parema wäljas lageda taewa all, kui siin mugawas
pejas?“

„Siin ei ole küll midagi,“ ütles Kadalfo müümaks ja pühkis higi.
„Wana rebane on selleks olnud liig kawal, et jätta mingisugust jälge.“

Lõpetanud lause, ta waatas mulle küsiwalt otsa.

„Mis see on?“

Kostis jälle tasane summutatud wingumine.

„See on walitseja haige kass — pööningul.“

Kadalfo kuulas pingutatult.

„Mulle näib, et see hääl ei tule pööningult. Igaks juhaks lähen ja
waatan järele.“

Ja ta läks eeskotta ja ronis seal olewa redeli kaudu pööningule.

Wõne minuti pärast ta tuli alla tagasi, õeldes:

„Pööningul pole teda küll.“

„Aga kus siis?“

„Ka mina ei tea. Otsime weel kord toad läbi!“

Rõndisime läbi ühe toa teise järele. Siis astusime weel kord walitseja
magamistuppa.

„Siin on seda häält kuulda kõige selgemini,“ ütlesin.

„Waatame woodi alla!“ Kadalfo kumardus maha, tõstis üles waiba-
ääre ja ronis neljakäpukil woodi alla. Ta oli seal ennist juba korra käi-
nud, ilma et oleks midagi leidnud. Ent nüüd kostis woodi alt ta imes-
tushüüe.

„Leidsid?“

„Ei. Aga siin on ju . . . ei noh, kus küll enne olid mu filmad? Siin
on ju osawalt peidetud luuk, wäliselt ei jäta maja muljet, nagu oleks tal
ka Felber.“

Kadalfo ronis woodi alt wälja ja me tõstisime woodi kohalt. Tähele-
panelikumal waatamisel wõis eraldada üldisest põrandapinnast nelimurkset
ruutu. Ratsusime: luuk oli kinni.

„Silmasin eeskojas seina najal kangi, too see siia!“ ütles Kadalfo.

Tõin kangi ja Kadalfo awas luugi paari osawa löögiga. Siit wiis
alla kitsas puutrepp.

Kadalfo läks ees, lamp käes, ja mina ronisin järele. Trepp polnud
pikk, sest kelder oli madal, muldpõranda ja põldkivist seintega.

„Waatame, mis siin on,“ ütles Kadalfo ja tõstis lambi pea kohale.

Samal filmapilgul kostis wingumine ja läkastamine meie selja tagant.
Põõrdusime lähku ümber ja Kadalfo huultelt pääsis imestaw: „Ah!“

Seina ääres õlgedel lamas inimene, kelle suu oli seotud kinni ja kes
rabeles meeletult, et äratada meie tähelepanu. Ümber ta käte ja jal-

gade oli tugev ahel, millega ta oli kinnitatud seinas olevate raudrõngaste külge. Tema ees pörandal oli alumiiniumtaldrik ja weekruus.

Kadaklo põlvitas ta kõrvale ja tõmbas tal rätiku suust.

„Jaan!“ hüüdsin.

Wanamees ohkas sügavasti ja sulges heleda walguse tõttu silmad. Kadaklo tõstis weekruusi ta suu juurde.

„Sumal tänatud, et tulite! Kas ... kas ... proua ja preili on terwed?“ kogeles wanamees.

„Terwed,“ wastas Kadaklo. „Aga sellest räägime pärast. Nüüd aga on tarwis teid wabastada siit ehamugawasti urkast.“

„Ahel on kinni lukuga ja mõti on walitseja taskus,“ ütles Jaan.

„Aga misjaoks on meil siis kang?“

Ning Kadaklo näitas tõesti, et ta oskab käia kangiga ümber.

Jaan oli nii nõrk, et pidime ta kandma trepist üles. Ahetasime ta woodi ja istusime ise teine teisele woodiserwale.

„Te wist ei suuda praegu wastata minu küsimusile?“ küsis Kadaklo.

„Palun, küsige, tunnen end siin woodis natuke paremini,“ oli Jaani mehine wastus.

Kadaklo küsis, Jaan rääkis ja mina kuulasin. Ta rääkis, et wiimajal ajal talle torganud silma, et tema peremehega, keda ta armastanud us-tawa teenija kiindumuslega, ei olnud kõik korras. Ta peremeeft piinas mingi salamure. Ta mitte uudishimust, waid tahtes oma peremeeft ai-data, ta oli püüdnud saada teada, milles asi seisab. Kord ta oli leidnud laualt mingisugused paberid, mis ta peremees oli unustanud lukustamast laualaekasse ja mis ootusid meile tuntud pihtimuselks. Ta oli neid luge-nud ja kohkunud. Runa tal kui wanal inimesel oli teatud kaldurus us-kuda kõike üleloomulikku, siis ta ei kahelnud, et ta peremeeft ahwardab hädaoht teisest maailmasti. Ta oli igal õhtul lukustanud hirmuga kõik uk-sed ja sulgenud aknad, sest ta polnud mitte kindel, kas tundmata ahwar-daja ei tungi nende kaudu majja. Silmuse, mis teadmata misugusel teel oli sattunud majja ja mis pidi lõpetama tema peremehe elu, ta oli wa-rastanud, olles arwamusel, et kui see on ta peremehest eemal, siis on ta wiimane wäljaspool hädaohtu. Kuid filmuse oma käes hoidmiselks tal pole siiski jätkunud julgust. Dõl, millal mina sain mõisas õõmaja, ja millal leidis aset mõrv, ta oli otsustanud filmuseft wabaneda. Kuid ta polnud päriselt kindel, kuhu filmus peita. Rõndides koridoris ta oli kuulnud lii-sat awawat oma toa usti ja tulewat wälja. Runa ta ei tahtnud end dõsi teistele filmusega näidata, ta oli lipsanud esimesest lähedalolewast ukseft sisse, sest liisa sammud olid kostnud juba trepiotsa lähedalt, kus koridor teeb käänaflu. Nii ta oli sattunudki minu tuppa. Leides, et ma magan, ta oodanud tükk aega, asetanud filmuse lauanurgale ja läinud siis waa-tama, kas liisa on juba ära läinud. Ent samal hetkel, millal ta awanud toaukse, ma hüpanud woodist ja ta olewat olnud sunnitud põgenema, jättes filmuse minu tuppa. Kohe pärast seda ta kuulnud proua Sigridi karja-tust ja rutanud waatama. Kui mina olin olnud Arwi Järwlo toas ja olin jätnud proua Sigridi toibutamise tema hooleks, ta oli leidnud mõi-maluse wett tooma minnes minna minu tuppa ja tuua sealt filmus. Ta oli seda kandnud põues kuni teise hommikuni, millal oli wiinud ta siis

meisa ja matnud maha. Nüüd ta oli ainukene inimene, kes teadis Arvi Järwlo pihtimuse olemasolust. Ja oma segaduses (mõrw oli ta wiinud tasakaalust wälja) ta oli tahtnud seda warjata politsei eest. Kartes läbiotsimist, ta oli siis, kui Kadallo oli jõudnud kohale, pistnud kirjutuse salaja minu jahipauna, uskudes, et seda ei otsita läbi ja lootes, et tal awaneb pärast jälle võimalus saada teda sealt kätte. Kuid see lootus luhtus, sest ma lahkusin, mõttes kaasa ka oma pauna. Kui ma olin läinud, ta oli hakanud mõtlema järele ja leidnud, et oli toiminud walesti, kui oli warjanud kirjutust politsei eest. Aetud südametunnistuse piinast, ta oli kõlistanud linna kriminaalpolitseisse ja küsinud taga Kadallot. Talle oli wastatud, et Kadallot pole kohal ja et kõlistagu ta pärast uuesti. Ta läinud alla õue, et oodata. Seal tulnud Liisa ja palunud, et ta aitaks tuua keldrist liha. Tema läinud keldrisse ja Liisa jäanud keldri trepile ootama. Kelder olnud pime. Weel enne, kui ta jõudnud lihätünni juurde, ta saanud seljatagant niisuguse hoobi pähe, et kaotanud meelemärguse. Argates leidnud end siit. Ta suu oli seotud kinni, et ta ei saaks karjuda. Walitseja, kes tõi talle süüa ja juua, oli sõdmise ajal, millal ta nägu oli rätikust waba, walwanud juures, ahwardanud teda appikarjumise korral kobe tappa. Lahkudes oli sidunud jälle rätiku ta suu ümber. Sellele maatamata ta oli nii mitmelgi korral katsunud häält teha, kuigi oli kartnud walitsejat.

„Kas teate midagi testamendi muutmisest?“ küsis Kadallo, kui Jaan oli jutu lõpetanud.

„Niisuguse testamendi muutmisest?“

„Arvi Järwlo testamendi muutmisest.“

„Ei, sellest ei tea ma midagi,“ wastas Jaan.

Kadallo wilistas.

„Sam poiss, see walitseja! Tema wihje testamendi muutmisest polnud halb wähamõeldis.“

„Ma arwan, et pead jalamaid arreteerima Liisa,“ ütlesin mina.

„Dige, sedasama mõtlen ka mina.“ Siis pöördus ta Jaani poole:

„Leid ei ahwarda siin hädaoht. Meie läheme tüki ajaks küll ära, kuid ärge muutuge rahutuks.“

Jaan sirutas end wõõdis.

„Tunnen end päris mugawasti.“

„Noh, läheme siis!“ ütles Kadallo mulle.

Nüüd me ei püüdnud endid enam warjata. Sammusime üle õue ja floppisime majauksele, mis oli juba lukus. Läks tublisti aega, enne kui kuulsime sees samme. Siis küsis proua Sigridi kartlik hääl:

„Kes seal on?“

Kadallo nimetas ennast ja mind.

„Teie!“ hüüdis proua Sigrid jahmudes, olles Kadallo tundnud häälest ära.

„Palun, laske meid kobe sisse!“ kiirustas Kadallo.

Proua Sigrid awas ukse. Ta tahtis midagi küsida, aga Kadallo jõudis temast ette.

„Kas Liisa on ülewal omas toas?“

„Ei ole, seepärast tulangi ise awama.“

„Mis?“ Farjus Kadaklo.

Chmunud meie ootamatust ilmumiseft, weel rohkem aga Kadaklo äkiliseft erutuseft, ta kogeles:

„Ma ... ma ei tea, kus ta on. Kui floppisite, ma ootasin, et ta läheks alla vaatama ... aga tema toas jäi kõik vaikseks ... Laksin waatama ... ta tuba oli tühi ... ma ei tea ...“

„Neetud!“ hüüdis Kadaklo ja jooksis trepist üles nagu hullumeelne. Mina ja proua Sigrid järgnesime talle sõnatult.

Korratus Liisa toas andis tunnistust, et siit oli keegi äsja lahkunud suure rutuga, võttes kaasa waid hädawajalikuma. Põrandale oli paisatud laiali riided, toolid olid tõugatud ümber ja kummutifahlite sissu puistatud woobile. Rapi tagant paisktsid mingisugused traadiotsad ja telefoni kuuldetoru.

Kadaklo uuris traate.

„Haa, näete, kust kontrolliti meie telefonikõnesid! Lehtud väga lihtsalt ja osawalt. Rinnitatud kaks traadijuppi liinile ja ühendatud mikrofoniga.“

Siis ta istus woobiserwale, — ja pean ütleva, — weel kunagi ma polnud teda näinud rohkem lööduna.

„Oleme kaotanud,“ ütles ta aeglaselt. „Sa see on minu süü. Kas ma ei wõinud tulla sellele, et Liisa käib walitseja juures! Ta ootas walitseja kojutulekut. Kui nägi tuld walitsejamajas, tuli vaatama. Midagi wist äratas ta kahtlust, et ta ei tulnud kohe sisse, wõi ta käis sel ajal, kui wabastamine all kelbris Jaani ...“

„Jaani? Kus on Jaan?“ küsis proua Sigrid, kes ei saanud millestki aru, waadates meid pärani filmi.

„Ta on praegu walitseja majas,“ ütles Kadaklo ja jätkas oma endise mõtte arutamist: „Wõib-olla, et neil oli omawahel ka mõni leppemärk? Igatahes, Liisa sai teada, kuidas lood on, ja põgenes. Ning ta hoiatab ka mõrwarit ...“

„Põgenemisest ei wõi olla palju aega möödunud. Läheme teda otsima!“ ütlesin.

Kadaklo lõi käega.

„Niisuguse böga, millal ei näe oma ninaotsast kaugemale? Pealegi oleme waid kahekesi ...“

Tuppa sigis waikus. Kadaklo istus norus päi, proua Sigrid waatas ühe otsast teise otsa ja mina olin wõtnud hajameelselt põrandalt ühe rätiku, ning näppisin selle narmaid.

Seal katkestasid waikuse tugewad löögid alla ukse pihta.

Tõttasime kõik kolmekesi alla. Väljas olid Jaan ja wanem sulane.

„Keegi on wajanud sohu ja hüüab appi,“ seletas sulane wärisewa häälega. „Lulin juhustlikult wälja ja kuulsin. Jooksin walitseja majja, et kutsuda walitseja ...“

Kuulatasime hinge kinni pidades. Tõesti, metsa taga olewalt soolt kostis nõrk karjatus, sest tuul oli wastu.

„Kuttu lauad ja kõis!“ hüüdis Kadaklo. Ta oli saanud korraga oma endise energia tagasi. „Kuttu, enne kui on hilja!“

Sulane jooksis minema ja oli warsti kõie, laterna ja laudadega tagasi.

„Ma tean . . . umbes kohta . . . see võib olla ainult kiwi juurest mõõduva teeraja kõrval olev laugas,“ ütles ta.

„Siis ruttu sinna!“

Zaan jäi mõisa, kuna oli liig nõrk kaasatulemiseks, ning meie kolmekesi tormasime pimedusse. Ees jooksis sulane laternaga, olles teerajast.

Kadaklo kandis laudu ja mina kõit. Kukkusin mitu korda, sest laternalgustas ainult nõrgalt ümbrust, ja ma ei näinud kiwe ja roikaid, mis medelefid maas. Mida lähemale meie soole jõudsime, seda selgemini kostsid appihüüded. Wiimaks olimegi kiwi juures, millest oli rääkinud sulane. Kiwi kõrvalt mõõdus teerada, ning teerajast umbes neli meetrit wafakul oligi kurikuulus laugas. Sulane tõstis laterna kõrgele ja meie kõik waatasime ühes suunas, — nimelt laugast. Olime tulnud dieti. Seal siples inimene, kes oli juba poolest kehast saadil wajunud porri.

Uetasime lauad maha. Kadaklo roomas neid mõõda kõhuli õnnetu juurde ja wisas talle kõie. Meie sulasega tõmbasime. Kui õnnetu oli kõrval pinnal, ta jäi liikumatult lamama, hoides ikka weel kramplikult kõiest kinni. Kadaklo põlwitask ta kõrvale, walgustas laternaga ta nägu ja hüppas rõõmuhüüatusega püsti:

„See on Liisa! Me pole weel kaotanud!“

Sulane, kes ei teadnud midagi, mis oli täna õhtul mõisas juhtunud, ei uskunud oma silmi, nähes Liisat.

Meie ei hakanud talle ka midagi seletama, käskisime tal wõtta lauad ja kõie kaasa ning minna laternaga ees. Liisa komberdas meie wahel. Ta aimas, et on kaotanud mängu, ja waikis.

Mõisas Kadaklo kuulutas ta arreteerituks, ning lukustas ta tühja sahwrisse, olles enne sidunud ta käed ja pannud talle riidetropi suhu, et ta ei saaks teha häält.

See wiimane tema tegu äratas minus wõõrastust.

„Miks seod tal suu?“

„Et ta ei saaks karjuda. Dotan ju täna külalist siia ja Liisa oma karjatusega wõiks ta peletada minema.“

„Dotad külalist?“

Kadaklo waid muigas tähendusrikkalt ja waatas kella.

„Pool kaksteist, meil on weel aega poolteist tundi. Kasutan selle aja seks, et teid tutvustada oma kawa ülejäänud osaga.“

Ta käskis Zaanil lukustada maja ja palus meid kõiki raamatukokku. Kui olime wõtnud seal olewa suure laua ümber istet, algas Kadaklo:

„Weniks pikale, kui tutvustaksin teid kõigi üksikasjadega, ning seletaksin, millest on tingitud see wõi teine. Leppige praegu teadmatusega nii mõnegi asja kohta ja palun toimige täpselt minu juhtnõõride järele. Dõsi kell üks tuleb siia mõrwar. Et teda tabada, meie ei tohi millegagi reeta, et oleme teadlikud tema tulekust. Ta peab saama mulje, et kõik majas magawad rahulikult. Teilt, proua Sigrid, ma palun, et lähetsite oma tuppja ja teilt, preili Karin, samuti. Urge lahkuge sealt enne, kui ma teid kutsum. Muu kõik jätke minu hooleks.“

Kell pool üks proua Sigrid ja Karin läksid oma tuppja. Wiimane mitte enne, kui oli mind pimedas koridoris suudelnud. Zaani käskis Kadaklo jääda raamatukokku.

Kui olime kahekesi, Kadaklo kustutas kõik tuled ja viis mu tuppa, kus seni oli elanud Liisa.

Ta päästis akna haagisti lahti, nii et seda oli võimalik väljastpoolt avada. Siis käskis mul minna kapi taha ja hoida relv laskevalmis. Ta ise pugese ahju juures oleva kummuti varju. Enne sijaatulekut Kadaklo oli muretsenud lambi. Praegu see lamp oli minu kõrval ja ma pidin ta süütama kohe, kui Kadaklo annab selleks märku.

Siis kuulsime all löövat seinakella üks. Ja kui kõmiseva löögi kaja oli vaibunud, püüdis mu kõrvi kinni tasase krabina, mis tuli väljast. Wahtisin hinge kinni pidades aknasse, — ning korraga selle hall nelinurk tuhmus: keegi oli väljas akna taga. Lulija lükkas akna ettemaatlikult lahti ja ronis sisse. Waerwalt oli ta jalad puudutanud põrandat, kui kummuti juures sähvatus Kadaklo taskulamp põlema ja hele valgusejuga langes sissetungijale.

„Mitte ühtki liigutust, või ma lasen!“ käsutas Kadaklo.

Sissetungija tõstis käed üles, jäädes liikumatult seisma. Ta suust tuli kuuldavale tumedalt wandesõna.

„Süüta lamp!“ ütles Kadaklo mulle.

Viisikin käe taskusse, aga mul polnud tükke. Olin tikutoosi unustanud raamatukokku, või kaotanud. Ruttasin tooma tükke. Kuna mõrwar seisis ülestõstetud kätega abituna Kadaklo brauningutoru ees, siis arvasin, et proua Sigridil ja Karinil pole põhjust jääda kauemaks oma tuppa. Käskisin neil tulla välja ja võtta kaasa ka tuletikud. Proua Sigrid tuli, käes põlew lamp. Tõudsin kõik kolmekesi ühel ajal uksele. Lamp proua Sigridi käes valgustas heledalt toa, kus Kadaklo walwas mõrwarit.

„Jä!“ karjatas Karin, kes seisis minu kõrval, ja ta nägu muutus surinukahwatuks. Pidin teda toetama, sest muidu ta oleks kukkunud. Lamp proua Sigridi käes hakkas ähwardawalt kõikuma ja mul oli hirm, et järgmisel hetkel oleme jälle pimeduses. Ent proua Sigrid suutis end siiski walitseda.

„Olew, sina? Kuis... on see... võimalik?“ kogeles ta.

Sest mees, kes seisis ülestõstetud kätega akna ees, oli täpselt sarnane dr. Randlo päewapildiga.

„Meil pole mitte tegemist furnud dr. Randlo waimuga, waid elawa Willem Randloga, härra doktori wennaga,“ ütles Kadaklo.

„Willem? Olete see teie?“ hüüdis proua Sigrid ja lähenes mehele.

„Miks te tegite nõnda?“

„Pole raske arvata, Sigrid! Kuid milleks pihtida! Mäng on läbi,“ lõpetas mõrwar resigneeritult.

„Kuidas avastasite mõrwa?“ oli meie kõikide ühine küsimus.

Kadaklo naeratas ja lausus: „See on pikk lugu. Arreteerin teid, Willem Randlo, seaduse nimel!“ ta lukustas mõrvari käed ja sidus ta jalad.

„Seega on meil kolm arreteeritut!“

„Kolm?“ hüüatas Sigrid uudishimust.

„Walitseja ja Liisa!“

„Härra Kadaklo, ilma seletusteta ei tohi te ära minna. Palun tulge härrad minu juure, seal on mugavam.“

„Digu!“ otsustas Kadaklo. „Kuid enne panen ma mõrvari kuhugi

warjule." Nad wäljusid: mõrwar läks murtult eel, Kadaklo brauninguga järele.

Warsti olime kogunud proua Järwlo tuppä kohwile, et kuulata Kadaklo kawa. La algas:

"Minu kawa algas majaga, kus härra Järwlo kirjutuse põhjal korraldati spiritistlik seanss. Saatsin oma mehed asja juurdlema. Selgus, et see maja oli tühi. La kuulus ühele kaupmehele, kes ise elas teises linnaääres. Umbes kahelja kuud tagasi oli küll keegi üürinud maja endale kuu aja peale, kuid oli seal wiibinud ainult paar päewa ja siis läinud teadmata kuhu. Pärides teateid selle üürniku isiku kohta, selgus, et see oli olnud kõhn, terawa kikkhahemega, — ühesõnaga: kirjeldab Arwi Järwlo spiritisti härra Lugarot, kes oli saanud talle kutse tulla seanssile. Muide, üürnik oli kirjutatud sisse Willem Mäe nime all. Kuna Mäe'sid on palju, siis ei ütelnud see nimi mulle iseenesest midagi. Mis mind aga hämmastas, oli see, et termest linna seltskonnast oli Arwi Järwlo ainuke, kes oli saanud kutse spiritistlikule seanssile. Sest lastsin pärida kõigilt tuntumailt seltskonnategelasilt järele. Oli selge, et süin pidi midagi peituma. Mu uurimused oleksidki wõib-olla arenenud selles suunas, kui poleks kerkinud päewakorrale Jaani kadumine. See wiis mind eksiteele. Jaan oli kawa teeninud Arwi Järwlo juures, tundis wiimase nõrkust, puutus temaga iga päew kokku, ja ühel wõi teisel põhjusel wõis olla huwitatud oma peremehe surmast. Ja kui tulin kõigile teadmata mõisa, — see oli õöl, kui sa oleksid mind koridoris peaaegu maha lastnud ja kui ma end päästsin rusikahoobiga, olin peaaegu kindel, et kohtan Jaani. Aga preili Karini jutt oma isa waimust pani mind kahtlema. Mis Karin rääkis, sellel pidi kas wõi osaliselt olema tõepõhi all. Nägin, et olen oma oletustega jooksnud ummikusse. Siis tabasin esimese niidi, mulle torkas silma walitseja käik-weski juurde, nagu ta sulle ise nimetas. Ja sellele järgnesid sündmused kiirelt ja ootamatult. Te õine käik, proua Järwlo, walitsejamajja tekitas kahtlematult mõtte, et te teate kõigest palju rohkem, kui lasete paista wälja. Seni olin jätnud liisa kahe silma wahela, aga kui wõrdlesin tema medaljonis olewat pilti dr. Olew Kandlo pildiga ja leidsin, et mõlematel pildidel on kujutatud üks ja sama isik, teisel ainult habemega, tõusid minus kahtlused. Mis see aastates naine oli nii kindunud oma surnud peremehesse ja mis ta katsus seda warjata? Siis helistati mulle linnast. Kriminaalpolitseis ootas mind üllatus, mis ühel hoobil tõi walgust sellesse tumedaske loosse. Olin igats juhaks teinud paarile mehele ülesandeks sorida teie perekonna minevikus. Wäikeses linnas tunneb suurem osa inimesi oma naabreid sama hästi nagu iseennast. Ja selgus huwitaw asjaolu: dr. Kandlol oli wend, kes oli temaga täpselt sarnane, sest nad olid kaksikud. Ka nende elutee oli alul läinud ühes suunas: nad mõlemad olid hakanud õppima arstiteadust. Kuna Olew Kandlo lõpetas korralikult oma õpingud, hakkas tema wend tundma humi pseudoteaduste wastu, nagu on seda okultism ja spiritism. La lahkus ülikoolist, luues mingisuguse omawahelise spiritistide ringi. Tuba alul polnud wendade omawaheline läbisaamine kuigi hea, iseäranis halwaks muutus ta aga siis, kui nad armusid mõlemad ühesse naisesse."

"Mida teie kõik pole wälja uurinud!" katkestas proua Järwlo Kadaklot.

Lundfime, et tal oli piinsik.

„Te walisite dr. Olew Randlo, kuid süiski teie mees kahtlustas teid truudusemurdmises oma wennaga, ning järjekindlalt asetleidnud abielu-
skandaalid jätsid ka nende ainukeselapse, Karini, hinge isast ebameeldivad
mälestused. Willem, nii on Olemi wenna nimi, wiha oma wenna wastu,
kelles ta nägi oma armastuse häwitajat, kaswas nii suureks, et ta ei taht-
nud enam ka wäliselt oma wennaga sarnaneda: ta kaswatas endale habeme.
Wähe rahulikumaks muutus õhkkond siis, kui Willem, pettunud ja libes-
tunud tagajärjetuist katseist teile läheneda, sõitis wälismaale. Ent kuul-
des aastate pärast, et ta wend, keda ta wihtas, on surnud, ta ruttas tagasi,
lootes, et nüüd ei seisa enam mingisuguseid tahtustsi tema ja teie wahel.
Aga teie ei armastanud teda, ja et wabaneda tema pealekäämistest, te abi-
ellusite wõimalikult kiiresti Urwi Järwloga, misjugune samm andis selts-
konnas wäga palju kõneainet. Need olid uudised, mis wotasid mind kri-
minaalpolitseis, ja nende waral mul polnud raske luua endale kindel pilt
Metsamõisa jubedast mõrwest. Mees, kes armastab, leides wastuarmas-
tuse asemel keeldumust, kaotab ruttu tasakaalu ja sirutab käre kergemini
teise inimese elu järele, kui see, kes aetud waesusest ja wiletsusest, näeb
rõõwmõrwas ainsat pääseteed haljale oksale. Nüüd ma teadsin, kes on
mõrwar, ja amasin ka, miks ta tahtis tappa weel ka teid, proua, ja Kari-
nit. See pidi olema julm ja põhjalik kättemaks.

Amasin ka, et mõrwar pole mitte linnas, waid kuskil Metsamõisa
lähedal peibus, waritsedes ebanormaalse kangekaelsusega parajat films-
pilkku. Nagu nüüd on selgunud, ta oli Metsamõisast umbes neli kilo-
meetrit eemalolewas wanas küünis, kuhu walitseja wiis talle teateid mõi-
sas asetleidnud sündmustest ja ka süüa. Ta oli tulnud kawalale mõttele:
ajada habe ära, et juhul, kui keegi ebausklik teda näeks mõisas ümber
luusimas, armaks, et on tegemist kodukäijaga. Tema oli see, kelle peale
teie õõsi pidasite Tammloga jahti. Tubakatoos, mis kuulus Jaanile, oli
walitseja poolt asetatud meelega küüninurga juurde, et juhtida kahtlust
mujale. Sine waim polnud keegi muu kui Willem Randlo.“

„Mis sundis Liisat ja walitsejat mõrwarit abistama?“ küsis proua
Järwlo uudishimulikult.

„Unustasin ütlemast, et Liisa on walitseja õde, ja et ta on samal ajal
hullumeelselt armunud mõrwarisse, kui see oli armunud teisse. Teenides
dr. Olew Randlo juures, ta oli õppinud selle wenda tundma. Mõrwar
suutis teda weenda, et kui ta aitab teostada kättemakku, nad abielluwad.
Liisa wend aga osteti ära, wõi õigemini: talle lubati rikkalikku tasu, kui asi
on õnnelikult wiidud lõpule. Jah, Liisa oli just see, kes aitas mõrwaril
pääseda majja. Mõrwar kasutas alati sama teed, misjuguft kasutas ka
õõl, mil ta tabasime. Liisa afna kõrwalt läheb weetoru, mis on raud-
konksudega finnitatud seina külge. Need konksud moodustawad nagu
redeli. Ja Liisa toa asetuse wõimaldas tal hädaohu puhul pageda ruttu
warjule. Nad olid omawahel leppinud kokku, et mõrwar külastab mõisa
teatud kellaajal, nimelt kell üks õõsi, — südaõõttunnil, millal tõenäoliselt
õõik magawad ja wõimalus saada tabatud on kõige wäiksem. Mulle puus-
tus kohe silma, et kui Metsamõisas midagi juhtus, siis ikka teatud kindlal
kellaajal õõsi, — ja ma tulingi eelpoolmainitud mõttele. Muidugi ei

teadnud ma alul, et mõrvari tee majja käis läbi Liisa toa akna, aga kui olin leidnud sealt mikrofone, siis olin selles kindel. Lõpuks seletan sulle ka, mis mõttes oli korraldatud spiritistlik seanss. Arwi Järwlo meelitati spiritistliku seansi ettekäändel majja, mille mõrwar oli üürinud Mäe nime all, et teda tappa. Meedium ja teine külaline, wana prillidega mees, nagu Arwi Järwlo teda kirjeldab oma pihtimuses, ei teadnud sellest muudugi midagi. Nad olid mõrvari endised tuttawad, kellega mõrwar omal ajal oli koos uurinud spiritismi ja okultismi. Mõrwar kawatsetes tõesti lawastada alul wäikest spiritistlikku seanssi ja siis saata meedium ja teine külaline minema, ning mingil ettekäändel paluda Arwi Järwlot jääda weel sinna, ja siis ta tappa. Kuid enne Arwi Järwlo tulekut ta oli lõõnud kahtlema, kartes, et asi tuleb ehk awalikuks. Siis oli otsustanud Arwi Järwlot ainult hirmutada ja palunud meediumi, et see räägiks midagi peatsest wägivaldsest surmast. Meedium tegigi seda. Arwi Järwlo ei tunnud härra Lugaros Willem Randlot, sest ta polnud wiimast waremalt kunagi kohanud. Pärast aga, ma mõtlen mõne kuu möödudes, tuli mõrwar mõttele, et kasutades meediumi ennustust, ta ehk suudab Arwi Järwlot wiita niisugusesse waimsesse seisukorda, kus see ise asetab kae oma elu külge. Ja Liisa kaasabil ta hakkas teotsema. Liisa muretsetes talle wahasse pressitud jälendi Arwi Järwlo laualaeka wõtmeist ja mõrwar lastis selle järele teha endale teise wõtme. Nüüd wõis Liisa awada laualaegast, millal aga tahtis, ja asetada sinna, mida tahtis. Seal Arwi Järwlo hoidis ka oma kirjutist ja Liisal oli wõimalus sellega tutwuda. Zuhuslikult ta nägi, kuidas Jaan peitis kirjutise külalise jahipauna, ja walitseja oli see, kes sind wõlast tulistas. Liisal tekkis kohe kahtlus Jaani wastu ja nii walitseja seabiski esimese tuppä mikrofone, et Liisal oleks wõimalik kontrollida kõiki telefonikõnesid. Kui Jaan kõlistas kriminaalpolitseisse, Liisa leidis, et on paras aeg teda kõrvaldada. Tehti lihtsalt: walitseja läks alla keldrisse ja peitis end ukse taha. Liisa palus Jaanil tuua keldrist liha, ta ise jäi üles trepiotsale walmama. Walitseja lõi all Jaani uimaseks. Samal momendil tuli aga proua Sigrid ja palus Jaanilt küsida, kas wiimane on kõlistanud linna kriminaalpolitseisse. Liisa wastas siis Jaani asemel, et ei ole. Et walitseja aetas Jaani näole klo-roformilapi, mida kasutati siin kodujänesete surmamiseks, wiibis Jaan meelemärfufeta olekus keldris kuni õhtuni. Kui oli läinud pimedaks, walitseja kandis ta oma majja ja pani keldris ketti. Ah jaa, salapärane hääl, mida Arwi Järwlo mitu korda õõsi kuulis, kuulus Liisale. Arwi Järwlo magamistuba oli õhukeste seintega. Ja ühe seinä kõrvalt läks katusele korsten. Sa ju tead, et korsten wõib asendada ruuporit. Liisa oli all kõõgis wõtnud korstna seinast paar kivi wälja ja rääkis korstnasse, moonutades häält. Päewal ta jälgis teraselt Arwi Järwlo waimset seisukorda, ning siis, kui arwas olewat paraja aja, aetas ta tuppä filmuse, lootes, et Arwi Järwlo meelesegaduses lõpetab oma elu. Ei tea, kuis asjad lõpuks oleksid arenenud, kui Jaan poleks filmust ära warastanud. Mõrwar nägi, et asi kipub luhutama, ja otsustas teotseada energiliselt. Sõl, millal toimus mõrw, walitseja, kes teadis ette mõrvari tulekut, kutsus koerad enne kella üht oma juurde, nii et mõrwar wõis kartufeta läheneda majale. Ta ronis Liisa akna kaudu majja ja kawatsetes hiihida Arwi Järwlo

tuppa. Seal aga mõttis asi teise pöörde. Kuulates Riisa toas, kas kõik on vaikne, ta kuulis ohvri toa ust kriuksuvat: Arvi Järvalo, kes üleskrumitud närvide tõttu ei saanud magada, oli tõusnud woodisti ja päljunud oma toast, et minna pejuruumi, wist tooma wärsket wett. Talle omase julguse ja kiirusega mõrwar kasutas filmapilkku: lipsas Arwi Järvalo tuppa ja pugese woodi alla. Kui see tuli tagasi ja heitis woodisse, ta ronis oma peidukohast wälja ja heitis ohwirile filmuse kaela, millega ta tema kähistas. Minu oletus, et ohwer istus woodis, kui talle heideti filmus kaela, oli õige, sest nagu mõrwar mulle enne tunnistas, olewat ta woodi alt wälja ronides tekitanud krabinat, mida ohwer kuulnud, tõustes ehmunult istukile. Pärast mõrwa kordasaatmist mõrwar oli hiilinud tagasi Riisa tuppa ja sealt wälja."

Keerdsõlm oli lahendatud. Rahendasin ette hobuse, et sõita Lammlo ja walitseja järele. Sõ weetsime Metsamõisas.

Kadaklo jagas minuga tuba. Westelnud weel kord mõrwa juurdluselt, mul tärkas meelde küsimus, mida Kadaklo proua Järvalo juuresolekul ei puudutanud:

"Mis tähendawad proua Sigridi õised käigud?"

"Proua Sigrid oli oma esimestel abieluaastatel, kui ta kannatas oma mehe halwa kohtlemise all, kirjutanud nii mõnedki kirjad selle wemmale, lootes leida tröösti ja mõistmist. Pärast oli Willem aga mitu korda ähwardanud neid kirju lasta nii wõi teisiti awalikkuse ette. Kuna Willem laskis walitseja kaudu teatada, et ta ei soowi end mõisas teistele näidata, siis lepiti kokku, et ta tuleb õhtul, õõbib walitsejamajas ja lahkub hommikul. Sigrid pidi õhtul hilja, kui keegi ei näe, tooma kirjad ära. See oli osaw lõks ja proua Sigrid, kes ei teadnud aimatagi, et Willem Randlo ongi mõrwar, läiski kokkuräägitud ajal walitseja majja. Aga ta tuli õhjalts tagasi, sest Willem polnud õhtul tulnud. See oli ka Sigridi õnn: mõrwaril oli kawatsus meelitada ohwer majast wälja, sest sinu siinoleku tõttu polnud majja tungimine nii hädaohtu kui enne, ja tappa. Mõrvari tulematajäamine oli tingitud sellest, et auto, millega ta oli alustanud linna sõitu, oli lainud teel rikki. Teisel õhtul, kui kohtasid proua Sigridi aiawärawa juures, ta oli tahtnud minna waatama, et kas Willem pole ehk sellel õhtul saabunud. Kuid ta oli aimanud, et sina kahlustad teda, ja oli jätnud minemata. Pärast, kui ka meie olime Lammloga kohal, ta oli palunud walitsejat, et see ütleks Willemile, et argu ta neil päewil tulgu."

"Mõrwa motiiv — kättemaks armastuse pärast!" ütlesin irooniliselt.

"Jah! Leidub tänapäewalgi lihtsameelseid fanaatikuid, kuid need on hingeliselt haiged inimesed! — Aga ütle, kuidas sul Kariniga läheb?"

"Sa juba tead?" imestasin.

"Mina? Ha-haa! Lahendasin mõrwaprobleemi ja ei teaks seda tühist episoodi!"

"Abiellun!" ütlesin kindlalt.

"Tee enne seda kindlaks; et sul mõislikejat pole, muidu wõib Järvalo perekonna-draama korduda..."

Lõpp.